

ROZSUDOK SÚDU PRVÉHO STUPŇA (tretia komora)
z 27. septembra 2006 *

Vo veci T-329/01,

Archer Daniels Midland Co., so sídlom v Decature, Illinois (Spojené štáty americké), v zastúpení: C. O. Lenz, advokát, L. Martin Alegi, M. Garcia a E. Batchelor, solicitors,

žalobca,

proti

Komisii Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A. Whelan, A. Bouquet a W. Wils, splnomocnení zástupcovia,

žalovanej,

ktorej predmetom je návrh na zrušenie prvého článku rozhodnutia K(2001) 2931, konečné znenie, z 2. októbra 2001 o konaní, ktorým sa uplatňuje článok 81 ES a článok 53 Zmluvy EHP (COMP/E-1/36.756 — Glukonát sodný), v rozsahu, v akom

* Jazyk konania: angličtina.

sa týka žalobcu, alebo aspoň v rozsahu, v akom sa v ňom konštatuje, že bol účastníkom porušenia po 4. októbri 1994, a návrh na zrušenie článku 3 tohto rozhodnutia v rozsahu, v akom sa týka žalobcu, ako aj subsidiárne návrh na zrušenie alebo zníženie pokuty uloženej týmto rozhodnutím žalobcovi,

SÚD PRVÉHO STUPŇA
EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV (tretia komora),

v zložení: predseda komory J. Azizi, sudcovia M. Jaeger a F. Dehousse,
tajomník: I. Natsinas, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 18. februára 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

Skutkové okolnosti

- 1 Spoločnosť Archer Daniels Midland Co. (ďalej len „ADM“) je materskou spoločnosťou skupiny podnikov, ktorá je činná v odvetví spracovania obilia a olejnatých semien. Na trhu s glukonátom sodným podniká od roku 1990.

- 2 Glukonát sodný je súčasťou chelátových činidiel, ktoré sú látkami deaktivujúcimi ióny kovov v priemyselných postupoch. Tieto postupy zahŕňajú najmä priemyselné čistenie (čistenie fliaš alebo náradia), úpravu povrchov (antikoročná ochrana, odmasťovanie, leptanie hliníku) a čistenie vôd. Chelátové činidlá sú teda používané v potravinárskom, kozmetickom, farmaceutickom, papierenskom, betonárskom priemysle a ešte aj v iných priemyselných odvetviach. Glukonát sodný sa predáva na celom svete a na svetových trhoch sa vyskytuje viacero konkurenčných podnikov.
- 3 V roku 1995 dosiahol predaj glukonátu sodného na celosvetovej úrovni hodnotu približne 58,7 milióna eur, pričom predaj v Európskom hospodárskom priestore (EHP) dosiahol hodnotu približne 19,6 milióna eur. V čase rozhodnom vo veci samej bola takmer celá svetová výroba glukonátu sodného ovládaná piatimi podnikmi, teda v prvom rade Fujisawa Pharmaceutical Co. Ltd (ďalej len „Fujisawa“), v druhom rade Jungbunzlauer AG (ďalej len „Jungbunzlauer“), v treťom rade Roquette Frères SA (ďalej len „Roquette“), vo štvrtom rade Glucona vof (ďalej len „Glucona“), podnik, ktorý ovládali spoločne až do decembra 1995 Akzo Chemie BV, dcérska spoločnosť, ktorej 100 % obchodných podielov vlastní Akzo Nobel NV (ďalej len „Akzo“) a Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA (ďalej len „Avebe“) a v piatom rade ADM.
- 4 V marci 1997 americké ministerstvo spravodlivosti informovalo Komisiu, že po vyšetrovaní zameranom na trh lyzínu a kyseliny citrónovej bolo začaté vyšetrovanie takisto vo vzťahu k trhu glukonátu sodného. V októbri a decembri 1997, ako aj vo februári 1998 bola Komisia informovaná, že Akzo, Avebe, Glucona, Roquette a Fujisawa priznali, že boli účastníkmi kartelu, v rámci ktorého boli dohodnuté ceny glukonátu sodného a rozdelený predaj tohto výrobku v Spojených štátoch a inde. Po dohodách uzatvorených s americkým ministerstvom spravodlivosti uložili americké orgány pokuty týmto podnikom, ako aj ADM. Pokuta uložená ADM v súvislosti s kartelom na trhu glukonátu sodného bola zahrnutá v celkovej pokute 100 miliónov amerických dolárov (USD), zaplatenej v rámci konaní týkajúcich sa lyzínu a kyseliny citrónovej.

- 5 Komisia 18. februára 1998 zaslala podľa článku 11 nariadenia Rady č. 17 zo 6. februára 1962, Prvého nariadenia implementujúceho článku [81] a [82] zmluvy (Ú. v. ES 1962, 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3) žiadosti o informácie hlavným výrobcom, dovozcom, vývozcom a kupujúcim glukonátu sodného v Európe. Táto žiadosť nebola určená ADM.

- 6 Na základe žiadosti o informácie sa Fujisawa skontaktoval s Komisiou a informoval ju, že spolupracoval s americkými orgánmi v rámci vyšetrovania opísaného vyššie a že si želá takisto spolupracovať s Komisiou na základe oznámenia Komisie z 18. júla 1996 oznámenie o neuložení alebo znížení pokút v prípadoch kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, s. 4, ďalej len „oznámenie o spolupráci“). Fujisawa 12. mája 1998 po stretnutí s Komisiou, ktoré sa konalo 1. apríla 1998, odovzdal písomné vyhlásenie a spis obsahujúci zhrnutie vývoja kartelu a určitý počet dokumentov.

- 7 Komisia 16. a 17. septembra 1998 vykonala vyšetrovania podľa článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 v priestoroch podnikov Avebe, Glucona, Jungbunzlauer a Roquette.

- 8 Komisia 10. novembra 1998 zaslala žiadosť o informácie ADM. ADM 26. novembra 1998 oznámil svoj zámer spolupracovať s Komisiou. V priebehu stretnutia, ktoré sa konalo 11. decembra 1998, ADM odovzdal „prvú časť informácií v rámci [svojej] spolupráce“. Vyhlásenie podniku a dokumenty vzťahujúce sa na túto vec boli následne odovzdané 21. januára 1999 Komisii.

- 9 Komisia 2. marca 1999 zaslala žiadosti o podrobné informácie spoločnostiam Glucona, Roquette a Jungbunzlauer. Tieto podniky listami zo 14., 19. a 20. apríla 1999 oznámili, že sú ochotné spolupracovať s Komisiou, a poskytli jej určité

informácie o karteli. Komisia 25. októbra 1999 zaslala žiadosti o dodatočné informácie spoločnostiam ADM, Fujisawa, Glucona, Roquette a Jungbunzlauer.

- 10 Komisia 17. mája 2000 na základe informácií, ktoré jej boli oznámené, zaslala oznámenie o výhradách spoločnosti ADM a iným podnikom, ktorých sa týkalo porušenie článku 81 ods. 1 ES a článku 53 ods. 1 Dohody o EHP (ďalej len „dohoda EHP“). ADM a všetky ostatné dotknuté podniky odovzdali písomné pripomienky ako odpoveď na výhrady uvádzané Komisiou. Žiadny z týchto účastníkov konania nepožiadaval o vypočutie, ani nepopieral opodstatnenosť skutočností uvedených v oznámení o výhradách.
- 11 Komisia 11. mája 2001 zaslala žiadosti o dodatočné informácie ADM a iným dotknutým podnikom.
- 12 Komisia 2. októbra 2001 prijala rozhodnutie K(2001)2931, konečné znenie, o konaní, ktorým sa uplatňuje článok 81 ES a článok 53 Dohody EHP (vec COMP/E-1/36.756 — Glukonát sodný) (ďalej len „Rozhodnutie“). Rozhodnutie bolo oznámené ADM listom z 12. októbra 2001.
- 13 Rozhodnutie obsahuje najmä tieto ustanovenia:

„Článok 1

[Akzo], [ADM], [Avebe], [Fujisawa], [Jungbunzlauer] a [Roquette] porušili článok 81 ods. 1 ES a — v období od 1. januára 1994 — článok 53 ods. 1 dohody EHP tým, že boli účastníkmi dohody a/alebo zosúladeného postupu v odvetví glukonátu sodného.

Porušenie trvalo:

- v prípade [Akzo], [Avebe], [Fujisawa] a [Roquette] od februára 1987 do júna 1995,
- v prípade [Jungbunzlauer] od mája 1988 do júna 1995,
- v prípade [ADM] od júna 1991 do júna 1995.

...

Článok 3

Za porušenie uvedené v článku 1 sa ukladajú tieto pokuty:

a) [Akzo]	9 miliónov EUR
b) [ADM]	10,13 milióna EUR
c) [Avebe]	3,6 milióna EUR
d) [Fujisawa]	3,6 milióna EUR
e) [Jungbunzlauer]	20,4 milióna EUR
f) [Roquette]	10,8 milióna EUR

...“

- 14 Na účely výpočtu výšky pokút Komisia uplatnila v Rozhodnutí metodológiu uvedenú v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO (Ú. v. ES C 9, 1998, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 171, ďalej len „usmernenia“), ako aj oznámenie o spolupráci.
- 15 Komisia v prvom rade určila výšku základnej čiastky pokuty v závislosti od závažnosti a dĺžky trvania porušovania.
- 16 V tejto súvislosti, pokiaľ ide o závažnosť porušovania, Komisia najprv dospela k záveru, že dotknuté podniky sa dopustili veľmi závažného porušovania, vzhľadom na jeho povahu, jeho konkrétny dopad na trh glukonátu sodného v EHP a rozsah dotknutého geografického trhu (odôvodnenie č. 371 Rozhodnutia).
- 17 Komisia následne dospela k záveru, že je potrebné zohľadniť efektívnu ekonomickú kapacitu spôsobujúcu narušenie hospodárskej súťaže a stanoviť pokutu vo výške, ktorá by zabezpečila jej dostatočný odstrašujúci účinok. V dôsledku toho Komisia zaradila dotknuté podniky do dvoch kategórií, vychádzajúc z celosvetového obratu dosiahnutého dotknutými podnikmi, pokiaľ ide o predaj glukonátu sodného v priebehu roka 1995, čo bol posledný rok trvania porušovania, pričom tieto údaje účastníci konania odovzdali Komisii po tom, ako dostali žiadosti o informácie, a Komisia na ich základe vypočítala príslušné podiely týchto podnikov na trhu. Do prvej kategórie zaradila podniky, ktoré podľa údajov, ktoré mala k dispozícii, mali podiel na svetovom trhu glukonátu sodného vyšší ako 20 %, teda Fujisawa (35,54 %), Jungbunzlauer (24,75 %) a Roquette (20,96 %). V prípade týchto podnikov Komisia stanovila východiskovú sumu na 10 miliónov eur. Do druhej kategórie zaradila podniky, ktoré podľa údajov, ktoré mala k dispozícii, mali podiel na svetovom trhu glukonátu sodného nižší ako 10 %, teda Glucona (približne 9,5 %) a ADM (9,35 %). V prípade týchto podnikov Komisia stanovila východiskovú sumu pokuty na 5 miliónov eur, teda pre Akzo a Avebe, ktorí spoločne ovládali spoločnosť Glucona, na 2,5 milióna eur pre každého z nich (odôvodnenie č. 385 Rozhodnutia).

- 18 Navyše na zabezpečenie toho, aby na jednej strane mala pokuta dostatočný odstrašujúci účinok, a aby sa na druhej strane zohľadnila skutočnosť, že veľké podniky majú k dispozícii informácie a právno-ekonomickú infraštruktúru, ktorá im umožňuje lepšie posúdiť porušovanie, ktoré predstavuje ich správanie, a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú z hľadiska práva hospodárskej súťaže, Komisia pristúpila k úprave tejto východiskovej sumy. V dôsledku toho, zohľadňujúc veľkosť a globálne zdroje dotknutých podnikov, Komisia uplatnila násobný koeficient 2,5 na východiskové sumy určené v prípade ADM a Akzo, a tým došlo k zvýšeniu, takže v prípade ADM bola stanovená východisková suma 12,5 milióna eur a v prípade Akzo 6,25 milióna eur (odôvodnenie č. 388 Rozhodnutia).
- 19 Pokiaľ ide o dĺžku trvania porušovania v prípade jednotlivých podnikov, východisková suma bola okrem toho zvýšená o 10 % za rok, teda došlo k zvýšeniu o 80 % v prípade Fujisawa, Akzo, Avebe a Roquette, o 70 % v prípade Jungbunzlauer a o 35 % v prípade ADM (odôvodnenia č. 389 až č. 392 Rozhodnutia).
- 20 Komisia teda stanovila základnú čiastku pokuty na 16,88 milióna eur, pokiaľ ide o ADM. Pokiaľ ide o Akzo, Avebe, Fujisawa, Jungbunzlauer a Roquette, základná čiastka bola stanovená, v príslušnom poradí, na 11,25 milióna eur, 4,5 milióna eur, 18 miliónov eur, 17 miliónov eur a 18 miliónov eur (odôvodnenie č. 396 Rozhodnutia).
- 21 V druhom rade bola na základe pritažujúcich okolností základná čiastka pokuty uloženej Jungbunzlauer zvýšená o 50 % z dôvodu, že tento podnik mal úlohu vodcu v rámci kartelu (odôvodnenie č. 403 Rozhodnutia).
- 22 V treťom rade Komisia preskúmala a odmietla tvrdenia niektorých podnikov, vrátane ADM, podľa ktorých sa na tieto podniky mali uplatniť poľahčujúce okolnosti (odôvodnenia č. 404 až č. 410 Rozhodnutia).

- 23 Vo štvrtom rade, na základe časti B oznámenia o spolupráci Komisia poskytla spoločnosti Fujisawa „veľmi veľké zníženie“ (konkrétne 80 %) zo sumy pokuty, ktorá by jej bola uložená v prípade, keby nebola spolupracovala. Okrem toho Komisia uviedla, že ADM nespĺnil podmienky stanovené v časti C tohto oznámenia, aby mu mohlo byť poskytnuté „významné zníženie“ zo sumy pokuty. Napokon, na základe časti D tohto oznámenia Komisia poskytla „výrazné zníženie“ (konkrétne 40 %) zo sumy pokuty v prípade ADM a Roquette a 20 % v prípade Akzo, Avebe a Jungbunzlauer (odôvodnenia č. 418, č. 423, č. 426 a č. 427 Rozhodnutia).

Konanie a návrhy účastníkov konania

- 24 ADM návrhom podaným do kancelárie Súdu prvého stupňa 21. decembra 2001 podal žalobu, na základe ktorej sa začalo toto konanie.
- 25 Na základe správy sudcu spravodajcu Súd prvého stupňa (tretia komora) rozhodol o otvorení ústnej časti konania a v rámci opatrení na zabezpečenie priebehu konania upravených v článku 64 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa písomne položil účastníkom konania otázky, na ktoré títo odpovedali v stanovených lehotách.
- 26 Prednesy účastníkov konania boli vypočuté na pojednávaní 18. februára 2004.
- 27 Listom z 21. júla 2006 požiadal ADM Súd prvého stupňa, aby vzal do úvahy nový žalobný dôvod, založený na usmerneniach k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 (Ú. v. EÚ C 210, s. 2, ďalej len „usmernenia z roku 2006“) z dôvodu, že tieto usmernenia sú právnou a skutkovou

okolnosťou, ktorá vznikla v priebehu konania v zmysle článku 48 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa. Vzhľadom na všeobecnú zásadu riadneho výkonu Súdu prvého stupňa, bez toho, aby znova otvoril konanie, vyzval Komisiu, aby sa vyjadrila k návrhu ADM. Listom z 11. augusta 2006 Komisia oznámila, že sa domnieva, že nie je opodstatnené vyhovieť návrhu ADM.

28 ADM navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zrušil článok 1 Rozhodnutia v rozsahu, v akom sa ho týka, alebo aspoň v rozsahu, v akom konštatuje, že sa zúčastnil na porušovaní po 4. októbri 1994,
- zrušil článok 3 Rozhodnutia, v rozsahu, v akom sa ho týka,
- subsidiárne zrušil pokutu alebo podstatne znížil sumu pokuty, ktorá mu bola uložená,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

29 Komisia navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zamietol žalobu,
- zaviazal ADM na náhradu trov konania.

Právny stav

- 30 Žalobné dôvody uvádzané ADM, pričom všetky súvisia so stanovením sumy pokuty, ktorá mu bola uložená, sa týkajú po prvé uplatniteľnosti usmernení v danom prípade, po druhé závažnosti porušenia, po tretie dĺžky trvania porušenia, po štvrté existencie priťažujúcich okolností, po piate jeho spolupráce počas správneho konania a po šieste dodržania práva na obhajobu.

A — O uplatniteľnosti usmernení

1. O porušení zásad právnej istoty a zákazu retroaktivity postihov

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 31 ADM tvrdí, že metóda stanovenia pokút stanovená v usmerneniach sa radikálne odlišuje od predchádzajúcej praxe Komisie v tejto oblasti, ktorá, ako to pripustila v Rozhodnutí (odôvodnenie č. 395), pozostávala z určenia výšky pokuty v závislosti od základnej sadzby predstavujúcej určité percento predajov na relevantnom trhu Spoločenstva. Naopak usmernenia zaviedli pevnú sadzbu pokuty, napríklad 20 miliónov eur v prípade veľmi závažného porušenia, nezávisle od objemu predaja predmetného výrobku.

- 32 ADM poznamenáva, že v období relevantnom pre pojednávanú vec (od roku 1991 do roku 1994 alebo od roku 1991 do roku 1995) Komisia v súlade s touto ustálenou praxou uložila pokuty, ktorých výška bola vo všeobecnosti medzi 2 a 9 % z obratu dosiahnutého z predaja relevantného výrobku na trhu Spoločenstva. Naopak uplatnenie novej politiky vyplývajúcej z usmernení malo za následok pokuty, ktorých suma je 43 a 153 rás vyššia ako suma pokút, aké by boli uložené na základe predchádzajúcej praxe.
- 33 ADM uznáva, že Komisia disponuje diskrečnou právomocou na zvýšenie pokút, ak politika v oblasti práva hospodárskej súťaže vyžaduje, aby boli uložené vyššie odstrašujúce pokuty. Uložením pokuty, ktorej suma je 43 a 153 rás vyššia ako suma pokuty, aká by bola uložená podľa predchádzajúcej praxe, však Komisia zjavne prekročila túto mieru voľnej úvahy. Na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, tento záver je podporený rozsudkom Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, *Lögstör Rör/Komisia* (T-16/99, Zb. s. II-1633, bod 237). Na jednej strane totiž zdôrazňuje, že Súd prvého stupňa v tomto rozsudku podmienil možnosť, aby Komisia zvýšila úroveň pokút v hraniciach stanovených nariadením č. 17 tým, že je to nevyhnutné na zabezpečenie realizácie politiky Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže. Ani v rozhodnutí, ani vo svojich podaniach však Komisia neposkytla zdôvodnenie, ani nepredložila dôkazy preukazujúce, že na realizáciu tejto politiky bolo nevyhnutné uložiť pokuty v sume 43 a 153 rás vyššej, ako by bola suma pokuty uloženej podľa predchádzajúcej praxe. Na druhej strane poznamenáva, že vo veci, ktorá sa skončila citovaným rozsudkom, ako aj vo všetkých iných veciach týkajúcich sa kartelu o rozvodoch mestského kúrenia s výnimkou veci týkajúcej sa spoločnosti ABB, Komisia uložila pokuty na úrovni porovnateľnej s úrovňou, ktorá prevládala počas uplatňovania predchádzajúcej praxe Komisie. Uvádza totiž, že predmetným podnikom tohto kartelu boli uložené pokuty vo výške medzi 3 a 14 % z relevantného predaja a že samotnému ABB bola uložená pokuta vo výške zodpovedajúcej 44 % jeho relevantného obratu.
- 34 ADM usudzuje, že podniky musia mať možnosť vykonávať svoju činnosť za predvídateľných podmienok. V súlade s usmerneniami (prvým odsekom) je Komisia

pri stanovovaní výšky pokút povinná rešpektovať koherentnú a nediskriminačnú politickú líniu. ADM sa domnieva, že neexistencia právnej istoty pri stanovovaní pokút je v rozpore s efektívnou realizáciou odstrašujúceho účinku pokuty. Na to, aby bol individuálny odstrašujúci účinok pokuty efektívny, je nevyhnutné, aby podniky dopredu poznali uplatniteľné sankcie. Uvádza, že celková amnestia alebo efektívna politika zhovievavosti vyžaduje, aby boli uplatniteľné sankcie jasne stanovené pre prípad odmietnutia spolupráce. Rovnako by bolo nerozumné udržiavať stav stálej neistoty, pokiaľ ide o úroveň pokút, ktoré možno uložiť v prípade porušenia pravidiel hospodárskej súťaže, najmä z dôvodu významnej dĺžky trvania vyšetrovania takýchto porušení. V dôsledku toho zásada právnej istoty vyžaduje, aby prístup Komisie pre výpočet pokút podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 mohol byť predvídaný s dostatočným stupňom istoty.

35 ADM dodáva, že z manuálu usmernení Sentencing Commission Spojených štátov [bod 1B1.11(b)(1), ďalej len „americké usmernenia“] a z judikatúry jedného federálneho odvolacieho súdu vyplýva [rozsudok *United States v. Kimler*, 167 F. 3d 889 (5th Circ. 1999)], že retroaktívne uplatnenie nových usmernení v oblasti pokút je zakázané pravidlom *ex post facto* v Ústave Spojených štátov, ak má za následok uloženie ťažšieho trestu, ako bol stanovený v čase, keď k porušeniu došlo.

36 V dôsledku toho podľa ADM retroaktívne uplatnenie novej politiky stanovenej v usmerneniach na porušenie, ku ktorému tak ako v prejednávacom prípade došlo pred ich zverejnením a ktoré má za následok uloženie pokuty ADM, ktorá je vyššia, ako bola úroveň pokút ukladaných podľa predchádzajúcej praxe, a to bez toho, aby bol tento rozdiel nevyhnutný na zabezpečenie rešpektovania politiky v oblasti práva hospodárskej súťaže, porušuje zásadu právnej istoty a je nezákonné.

37 Komisia navrhuje žalobný dôvod zamietnuť.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 38 Súd prvého stupňa najskôr a oprávnenne uviedol, že zásada zákazu retroaktivity trestných zákonov, zakotvená v článku 7 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950, ako základné právo, predstavuje všeobecnú zásadu práva Spoločenstva, ktorá sa musí dodržiavať pri udeľovaní pokút za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, a že táto zásada vyžaduje, aby uložené sankcie zodpovedali sankciám stanoveným v čase, keď k porušeniu došlo (rozsudok Súdneho dvora z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, bod 202; rozsudky Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, LR AF 1998/Komisia, T-23/99, Zb. s. II-1705, body 218 až 221, a z 9. júla 2003, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, T-224/00, Zb. s. II-2597, bod 39).
- 39 Ďalej Súd prvého stupňa usudzuje, že prijatie usmernení spôsobilých zmeniť všeobecnú politiku hospodárskej súťaže Komisie v oblasti pokút môže v zásade spadať do pôsobnosti zásady zákazu retroaktivity.
- 40 Na jednej strane sú totiž usmernenia spôsobilé vyvolať právne účinky. Tieto právne účinky nevyplývajú z vlastnej normatívnosti usmernení, ale z ich prijatia a zverejnenia Komisiou. Toto prijatie a zverejnenie usmernení so sebou nesie sebaobmedzenie diskrečnej právomoci Komisie, ktorá sa od nich nemôže odchýliť bez toho, aby prípadne bola uznaná za zodpovednú za porušenie všeobecných zásad práva, akými sú rovnosť zaobchádzania, ochrana legitímnej dôvery a právna istota (pozri v tomto zmysle rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 209 až 212).

- 41 Na druhej strane usmernenia spadajú ako nástroj politiky v oblasti hospodárskej súťaže do pôsobnosti uplatnenia zásady zákazu retroaktivity v súlade s novým súdnym výkladom normy zakladajúcej porušenie podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa článku 7 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri najmä ESĽP, rozsudky S.W. a C.R. v. Spojené kráľovstvo z 22. novembra 1995, séria A č. 335-B a 335-C, § 34 až § 36 a § 32 až § 34; *Cantoni v. Francúzsko* z 15. novembra 1996, *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 1996-V, § 29 až § 32, a *Coëme a i. v. Belgicko* z 22. júna 2000, *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 2000-VII, § 145), podľa ktorej toto ustanovenie bráni spätnému uplatneniu nového výkladu normy zakladajúcej porušenie. Podľa tejto judikatúry to platí predovšetkým v prípade, ak ide o súdny výklad, ktorého výsledok nebol rozumne predvídateľný v čase, keď došlo k porušeniu, najmä vzhľadom na výklad, ktorého sa v danej dobe pridržala judikatúra týkajúca sa dotknutého právneho ustanovenia. Je však potrebné upresniť, že z tej istej judikatúry vyplýva, že rozsah pojmu predvídateľnosť závisí vo veľkej miere od obsahu dotknutého textu, od oblasti, na ktorú sa vzťahuje, ako aj od počtu a povahy osôb, ktorým je určený. Predvídateľnosť zákona tak nebráni tomu, aby dotknutá osoba bola nútená požiadať o odbornú radu s cieľom posúdiť spôsobom primeraným okolnostiam prípadu dôsledky, ktoré môžu z daného aktu vyplynúť. Konkrétnejšie, podľa rozsudku *Cantoni v. Francúzsko* (už citovaného, § 35), to platí najmä pre profesionálov navyknutých na vykazovanie veľkej obozretnosti pri výkone svojej profesie. Je tiež možné od nich očakávať, že s osobitnou obozretnosťou posúdia riziká, ktoré táto profesia zahŕňa (rozsudok *Dansk Rørindustri a i./Komisia*, už citovaný v bode 38 vyššie, body 215 až 223).
- 42 Vzhľadom na vyššie uvedené je namieste overiť, či zmena, ktorú predstavuje prijatie usmernení, bola rozumne predvídateľná v čase, keď došlo k dotknutým porušeniam.
- 43 V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že zásadná inovácia usmernení spočíva v tom, že ako východisková suma pre výpočet sa berie základná čiastka, určená podľa rozpätí, ktoré na tento účel stanovujú uvedené usmernenia, pričom tieto rozpätia

odrážajú rôzne stupne závažnosti porušenia, ale samy osebe nemajú vzťah k relevantnému obratu. Táto metóda teda spočíva v podstate v tarifkácii, hoci aj relatívnej a pružnej, pokút (rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 225).

- 44 Ďalej je vhodné pripomenúť, že skutočnosť, že Komisia uplatnila v minulosti pokuty na určitej úrovni na rôzne typy porušení, ju nemôže zbaviť možnosti zvýšiť túto úroveň v hraniciach, ktoré stanovuje nariadenie č. 17, ak je to potrebné na zabezpečenie uskutočňovania politiky hospodárskej súťaže Spoločenstva; práve naopak, efektívne uplatnenie pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže vyžaduje, aby Komisia mohla kedykoľvek prispôsobiť úroveň pokút potrebám tejto politiky (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 227; zo 7. júna 1983, Musique diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, Zb. s. 1825, bod 109, a z 2. októbra 2003, Aristrain/Komisnia, C-196/99 P, Zb. s. I-11005, bod 81; rozsudky Súdu prvého stupňa z 10. marca 1992, Solvay/Komisnia, T-12/89, Zb. s. II-907, bod 309, a zo 14. mája 1998, Europa Carton/Komisnia, T-304/94, Zb. s. II-869, bod 89; rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisnia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 56).
- 45 Z uvedeného vyplýva, že podniky zúčastnené na správnom konaní, ktoré môže viesť k udeleniu pokuty, nemôžu nadobudnúť legitímnu dôveru v skutočnosť, že Komisia neprekročí úroveň pokút používanú v minulosti, ani v metódu ich stanovenia (rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 228).
- 46 Preto musia uvedené podniky počítať s možnosťou, že Komisia môže kedykoľvek rozhodnúť o zvýšení úrovne pokút v porovnaní s úrovňou uplatňovanou v minulosti. Uvedené platí nielen vtedy, ak Komisia pristúpi k zvýšeniu úrovne pokút stanovením pokút v individuálnych rozhodnutiach, ale aj vtedy, ak sa zvýšenie v konkrétnych

prípadoch uskutoční uplatnením pravidiel postupu, ktoré majú všeobecný dosah, akými sú napríklad usmernenia (rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 229 a 230).

- 47 S výnimkou vývoja uvedeného v bode 99 a nasl. nižšie, ADM teda v podstate neprávom uviedol, že zvýšenie úrovne pokút Komisiou v kontexte kartelu je zjavne neproporcionálne k cieľu zabezpečiť realizáciu politiky hospodárskej súťaže.
- 48 Takisto okolnosť, na ktorú poukázal ADM — aj keby sa preukázala — že následkom uplatnenia novej politiky by boli 43 až 153 ráz vyššie pokuty ako tie, ktoré by boli uložené na základe predchádzajúcej praxe, nemôže to predstavovať porušenie zásady zákazu retroaktivity. Vzhľadom najmä na judikatúru citovanú v bode 41 tohto rozsudku mohol totiž ADM predpokladať, že Komisia môže kedykoľvek prehodnotiť všeobecnú úroveň pokút v kontexte realizácie inej politiky hospodárskej súťaže. ADM tak nutne mohol predpokladať takéto zvýšenie — aj keby bolo preukázané — v čase, keď k dotknutým porušeniam došlo.
- 49 Napokon, pokiaľ ide o názor ADM, že na zabezpečenie odstrašujúceho účinku pokút je nevyhnutné, aby podniky dopredu poznali úroveň pokút, ktorú môžu očakávať, ak sa dopustia porušenia pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva, postačuje zdôrazniť, že s odstrašujúcim účinkom pokút vôbec nie je spojené, že podniky dopredu poznajú presnú úroveň pokuty, ktorú môžu očakávať za dané protisúťažné správanie.

- 50 V dôsledku toho musí byť žalobný dôvod založený porušení zásad právnej istoty a zákazu retroaktivity postihov zamietnutý.

2. O porušení zásady rovnosti zaobchádzania

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 51 ADM tvrdí, že uplatnenie usmernení porušuje zásadu rovnosti zaobchádzania, pretože vedie k rozlišovaniu medzi podnikmi, ktoré sa dopustili porušenia práva hospodárskej súťaže, nie podľa dátumu porušenia, ale podľa dátumu prijatia rozhodnutia Komisie, ktorý Komisia stanovila podľa vlastného uváženia. Ako príklad ADM uvádza, že štyrom podnikom uvedeným v rozhodnutí Komisie 97/624/ES zo 14. mája 1997 týkajúcom sa konania o uplatnení článku [82] Zmluvy ES (IV/34.621, 35.059/F-3 — Irish Sugar plc) (Ú. v. ES L 258, s. 1), a v rozhodnutí Komisie 94/210/ES z 29. marca 1994 týkajúcom sa konania o uplatnení článkov [81] a [82] Zmluvy ES (IV/33.941 — HOV-SVZ/MCN) (Ú. v. ES L 104, s. 34), boli uložené pokuty predstavujúce len 6,8 a 5 % z výšky predajov uskutočnených na relevantnom trhu, kým predmetné porušenia boli súdežné s kartelom s glukonátom sodným.

- 52 Komisia navrhuje žalobný dôvod zamietnuť.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 53 Je ustálenou judikatúrou, že uplatnenie metódy stanovenej v usmerneniach na výpočet pokuty nemôže predstavovať diskriminačné zaobchádzanie v porovnaní

s podnikmi, ktoré sa dopustili porušenia pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva v rovnakom období, ale ktoré z dôvodov spojených s dátumom odhalenia porušenia alebo z dôvodov spojených s priebehom správneho konania, ktoré sa ich týkalo, boli uznané za vinné z porušenia v čase pred prijatím a uverejnením usmernení (pozri v tom zmysle rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 69 až 73; rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. júla 2001, Tate & Lyle a i./Komisia, T-202/98, T-204/98 a T-207/98, Zb. s. II-2035, body 118 a 119).

- 54 V dôsledku toho, z dôvodov uvedených v rozsudkoch citovaných v predchádzajúcom bode, je potrebné zamietnuť aj žalobný dôvod založený na porušení zásady rovnosti zaobchádzania.

B — O závažnosti porušenia

1. Úvod

- 55 ADM sa domnieva, že Komisia nesprávne posúdila závažnosť porušenia v rámci výpočtu výšky pokuty. Žalobné dôvody uplatňované v tejto súvislosti sa týkajú po prvé nezohľadnenia alebo nedostatočného zohľadnenia obratu z predaja relevantných výrobkov, po druhé nezohľadnenia alebo nedostatočného zohľadnenia obmedzenej veľkosti trhu s glukonátom sodným, po tretie dvojitého zohľadnenia potreby odstrašujúceho účinku pokuty, po štvrté použitia koeficientu zvýšenia na východiskovú sumu a po piate konkrétneho dopadu kartelu na trh.

- 56 Pred vyjadrením k dôvodnosti jednotlivých žalobných dôvodov v tejto súvislosti je potrebné zhrnúť metódu Komisie, ktorú použila v prejednávacom prípade, pokiaľ ide o posúdenie a zohľadnenie závažnosti porušenia, ako vyplýva z odôvodnení Rozhodnutia.
- 57 Z Rozhodnutia vyplýva, že pri posudzovaní závažnosti porušenia Komisia vychádzala z toho, že dotknuté podniky sa dopustili veľmi závažného porušenia vzhľadom na jeho povahu, jeho konkrétny dopad na trh s glukonátom sodným v EHP a na rozsah relevantného geografického trhu, pričom toto porušenie malo dopad na celý EHP (odôvodnenia č. 334 až č. 371 Rozhodnutia).
- 58 Ďalej sa Komisia domnievala, že na dotknuté podniky je potrebné uplatniť „rozdielne zaobchádzanie, aby sa zohľadnila skutočná ekonomická kapacita porušiteľov spôsobiť významnú škodu hospodárskej súťaži a... stanovila pokuta na úrovni, ktorá jej zabezpečí dostatočne odstrašujúci účinok“. V tejto súvislosti Komisia uviedla, že zohľadnila osobitnú váhu každého podniku, a teda skutočný účinok jeho nezákonného správania na hospodársku súťaž (odôvodnenia č. 378 a č. 379 Rozhodnutia).
- 59 Na účely posúdenia týchto prvkov sa Komisia rozhodla vychádzať z obrátov, ktoré dotknuté strany dosiahli predajom glukonátu sodného na celosvetovej úrovni počas posledného roku, v ktorom trvalo porušenie, teda roku 1995. Komisia sa v tejto súvislosti domnievala, že „keďže trh s glukonátom sodným bol... globálny, tieto obraty dávajú vernejší obraz o kapacite zúčastnených podnikov spôsobiť významnú škodu iným subjektom na spoločnom trhu a/alebo v EHP“ (odôvodnenie č. 381 Rozhodnutia). Komisia dodala, že podľa nej je táto metóda potvrdená skutočnosťou, že išlo o celosvetový kartel, ktorého predmetom bolo najmä rozdelenie trhov na celosvetovej úrovni a zamedzenie hospodárskej súťaži v určitých častiach na trhu EHP. Navyše sa domnievala, že celosvetový obrat účastníka kartelu poskytuje takisto

predstavu o jeho príspevku k efektívnosti kartelu v jeho celku alebo naopak o nestabilite, ktorou by sa vyznačoval, ak by sa ho uvedený účastník nezúčastnil (odôvodnenie č. 381 Rozhodnutia).

- 60 Na tomto základe sa Komisia rozhodla rozdeliť podniky do dvoch kategórií, pričom do jednej zaradila „troch hlavných výrobcov glukonátu sodného, [ktorí] mali podiel na celosvetovom trhu viac ako 20 %“ a do druhej podniky, „ktoré mali podiel na celosvetovom trhu glukonátu sodného výrazne nižší (menej ako 10 %)“ (odôvodnenie č. 382 Rozhodnutia). Komisia teda stanovila východiskovú sumu na 10 miliónov eur v prípade podnikov zaradených do prvej kategórie, kam patrili Fujisawa, Jungbunzlauer a Roquette, ktorých podiely na trhu boli približne 36 %, 25 % a 21 %, a východiskovú sumu 5 miliónov eur v prípade podnikov zaradených do druhej kategórie, teda Glucona a ADM, ktorých podiely na trhu boli približne 9 % v prípade každého z nich. Spoločnosť Glucona spoločne vlastnili Akzo a Avebe, Komisia teda stanovila v prípade každej z týchto spoločností základnú čiastku 2,5 milióna eur (odôvodnenie č. 385 Rozhodnutia).
- 61 Napokon, na účely zabezpečenia toho, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok na jednej strane, a zohľadnenia skutočnosti, že veľké podniky majú k dispozícii poznatky a právno-ekonomickú infraštruktúru, ktorá im umožňuje lepšie posúdiť to, že ich správanie je porušením, a dôsledky z toho vyplývajúce z hľadiska práva hospodárskej súťaže na druhej strane, Komisia pristúpila k úprave tejto východiskovej sumy. V závislosti od veľkosti a celkových zdrojov dotknutých podnikov Komisia uplatnila na východiskovú sumu stanovenú pre ADM a Akzo násobný koeficient 2,5, a stanovila teda výšku pokuty v závislosti od závažnosti porušenia na 12,5 milióna eur pre ADM a 6,25 milióna eur pre Akzo (odôvodnenie č. 388 Rozhodnutia).

2. O nezohľadnení alebo nedostatočnom zohľadnení obratu dosiahnutého predajom predmetného výrobku

a) Tvrdenia účastníkov konania

- ⁶² ADM vytýka Komisii, že pri výpočte základnej čiastky pokuty nezohľadnila alebo nedostatočne zohľadnila jeho obrat dosiahnutý vďaka predaju predmetného výrobku.
- ⁶³ Na jednej strane ADM tvrdí, že z judikatúry Súdu prvého stupňa vyplýva, že obrat dosiahnutý vďaka predmetnému výrobku je dôležitým prvkom pri výpočte pokút (rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. júla 1994, Parker Pen/Komisia, T-77/92, Zb. s. II-549, body 92 až 95; z 8. októbra 1996, Compagnie maritime belge transports a i./Komisia, T-24/93 až T-26/93 a T-28/93, Zb. s. II-1201, bod 233; z 21. októbra 1997, Deutsche Bahn/Komisia, T-229/94, Zb. s. II-1689, bod 127, a zo 14. mája 1998, SCA Holding/Komisia, T-327/94, Zb. s. II-1373, bod 176).
- ⁶⁴ ADM usudzuje, že zohľadnenie obratu dosiahnutého v EHP vďaka relevantnému výrobku je vhodným základom pre zhodnotenie ohrozenia hospodárskej súťaže na trhu relevantného výrobku v rámci Spoločenstva, ako aj relatívnej dôležitosti účastníkov kartelu s ohľadom na relevantné výrobky. Tento záver je podporený judikatúrou Súdu prvého stupňa (rozsudky Súdu prvého stupňa Europa Carton/Komisia, už citovaný v bode 44 vyššie, bod 126, a zo 14. mája 1998, KNP BT/Komisia, T-309/94, Zb. s. II-1007, bod 108, potvrdený v odvolacom konaní rozsudkom Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, KNP BT/Komisia, C-248/98 P, Zb. s. I-9641).

- 65 Okrem toho podľa ADM rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, HFB a i./Komisia (T-9/99, Zb. s. II-1487, bod 442) potvrdzuje, že neproporcionálne zohľadnenie celkovej veľkosti podniku je pri stanovení pokuty protiprávne.
- 66 ADM takisto poukazuje na skutočnosť, že samotná Komisia vo svojej rozhodovacej praxi za posledné roky vo veciach podobných prejednávánemu prípadu [rozhodnutie Komisie 94/601/ES z 13. júla 1994 týkajúce sa konania o uplatnení článku 85 Zmluvy ES (IV/C/33.833 — Kartón) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 243, s. 1); rozhodnutie Komisie 94/815/ES z 30. novembra 1994 týkajúce sa konania o uplatnení článku 85 Zmluvy ES (IV/33.126 a 33.322 — Cement) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 343, s. 1); rozhodnutie Komisie 86/398/EHS z 23. apríla 1986 týkajúce sa konania o uplatnení článku 85 Zmluvy EHS (IV/31.149 — Polypropylén) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 230, s. 1); rozhodnutie Komisie 89/515/EHS z 2. augusta 1989 týkajúce sa konania o uplatnení článku 85 Zmluvy EHS (IV/31.553 — Zvárané mreže) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 260, s. 1), a rozhodnutie Komisie 94/215/ESUO zo 16. februára 1994 týkajúce sa konania o uplatnení článku 65 Zmluvy ESUO týkajúce sa dohôd a zosúladených postupov európskych výrobcov nosníkov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 116, s. 1)] vychádzala z objemu predaja dosiahnutého vďaka relevantnému výrobku na trhu Spoločenstva, ako to okrem toho aj uznala v Rozhodnutí (odôvodnenie č. 395). Uvádza však, že tým, že sa Komisia vo svojich rozhodnutiach oprela o toto kritérium výpočtu, stanovila pokuty, ktorých výška sa nachádza medzi 2 % a 9 % obratu dosiahnutého dotknutými podnikmi vďaka relevantnému výrobku. ADM zdôrazňuje, že ak by Komisia v prejednávanom prípade takisto sledovala toto kritérium výpočtu, viedlo by ju to k uloženiu pokuty, ktorej výška by sa nachádzala medzi 66 000 a 236 000 eur. Naopak tým, že sa Komisia neriadila týmto kritériom výpočtu, uložila mu v prejednávanom prípade pokutu, ktorá je 43 až 153 ráz vyššia ako pokuta, ktorú by uložila na tomto základe.
- 67 ADM sa domnieva, že prístup Komisie spôsobuje rovnaké postihnutie v prípade málo významného výrobku malej obchodnej hodnoty a v prípade kartelu týkajúceho sa výrobku, ktorý má vysokú obchodnú hodnotu a je z ekonomického hľadiska významný. Uvádza, že v žiadnej z fáz výpočtu pokuty Komisia dostatočne nezohľadnila obmedzenú výšku obratu dosiahnutého predajom glukonátu sodného.

- 68 ADM dodáva, že aj keby sa zohľadnil predaj glukonátu sodného dosiahnutý ním samotným v EHP počas celého obdobia trvania kartelu, a nielen v priebehu jediného roka, pokuta stanovená Komisiou by stále bola zjavne neproporcionálna. V skutočnosti jeho obrat dosiahnutý predajom glukonátu sodného v EHP medzi júnom 1991 a júnom 1995 (čo je obdobie uvádzané Komisiou) bol len približne 7,83 milióna eur z glukonátu sodného a v dôsledku toho pokuta predstavuje 216 % tejto sumy. Medzi júnom 1991 a októbrom 1994 (čo je obdobie, v prípade ktorého ADM uznal, že sa zúčastnil na karteli), bol ním dosiahnutý obrat v EHP z glukonátu sodného približne 5,96 milióna eur a uložená pokuta predstavovala 283 % tejto sumy. Bez ohľadu na to, aké je presne zohľadnené obdobie účasti na karteli, pokuta presahuje o viac ako 200 % celkovú hodnotu predaja počas obdobia, keď bol ADM účastníkom kartelu. V skutočnosti pokuta zodpovedajúca 644 % ročného predaja je výsledkom uplatnenia postupu používaného americkými orgánmi, citovaného Komisiou, na kartel trvajúci 32 rokov (a nie menej ako štyri roky).
- 69 V dôsledku toho ADM usudzuje, že Komisia nielenže porušila zásady zakotvené v judikatúre, ale takisto porušila zásadu proporcionality.
- 70 Na druhej strane ADM tvrdí, že usmernenia uvádzajú, že je „nevyhnutné brať do úvahy efektívnu ekonomickú kapacitu vinníkov, ktorou môžu spôsobiť značnú škodu iným prevádzkovateľom, najmä spotrebiteľom“, a že okrem toho v prípade kartelov stanovujú prípadné váženie, aby sa zohľadnil „reálny dosah porušovania pravidiel každého podniku v hospodárskej súťaži“.
- 71 Podľa ADM však hospodársky dopad na hospodársku súťaž alebo na iné subjekty možno vyhodnotiť len vo vzťahu k výške predajov relevantného výrobku. Len zohľadnenie týchto predajov umožní odhadnúť rozsah prípadnej škody pre spotrebiteľov alebo pre hospodársku súťaž vyjadrený protisúťažným prospechom alebo iným nezákonným ziskom.

- 72 V dôsledku toho sa domnieva, že nezohľadnením obratu dosiahnutého z predaja relevantného výrobku Komisia neuplatnila správne svoje vlastné usmernenia.
- 73 Napokon sa ADM domnieva, že Komisia tým, že osobitne neuviedla dôvody na podporu svojho rozhodnutia nezohľadniť predaje, ktoré ADM uskutočnil na trhu relevantného výrobku v EHP, porušila svoju povinnosť odôvodnenia.
- 74 Komisia navrhuje zamietnuť uvádzané žalobné dôvody.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 75 ADM uvádza porušenie po prvé zásady proporcionality, po druhé usmernení a po tretie povinnosti odôvodnenia.

O porušení zásady proporcionality

- 76 Ako už bolo uznané v ustálenej judikatúre, závažnosť porušení sa musí stanoviť v závislosti od početných faktorov, akými sú najmä osobitné okolnosti veci a jej

kontext, a to bez toho, aby existoval záväzný alebo vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré treba povinne vziať do úvahy (uznesenie Súdneho dvora z 25. marca 1996, SPO a i./Komisia, C-137/95 P, Zb. s. I-1611, bod 54, rozsudok Súdneho dvora zo 17. júla 1997, Ferriere Nord/Komisia, C-219/95 P, Zb. s. I-4411, bod 33; rozsudok HFB a i./Komisia, T-9/99, už citovaný v bode 65 vyššie, bod 443).

- 77 Takisto podľa ustálenej judikatúry môžu medzi kritériá posúdenia závažnosti porušenia v závislosti od prípadu patriť objem a hodnota tovaru, na ktoré sa porušenie vzťahuje, ako aj veľkosť a hospodárska sila podniku a v nadväznosti na to vplyv, ktorý tento podnik mohol vykonávať na relevantný trh. Na jednej strane z toho vyplýva, že pri určení výšky pokuty je dovolené zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý naznačuje, aj keď len približne a nedokonalo, jeho veľkosť a hospodársku silu, ako aj podiel dotknutých podnikov na relevantnom trhu, ktorý je spôsobilý naznačiť rozsah tohto porušenia. Na strane druhej z toho vyplýva, že ani jednému z týchto číselných údajov nemožno pripísať neprimeranú dôležitosť v porovnaní s inými kritériami posúdenia, takže stanovenie primeranej výšky pokuty nemôže byť výsledkom jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate (pozri v tomto zmysle rozsudok Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 44 vyššie, body 120 a 121; rozsudok Parker Pen/Komisia, už citovaný v bode 63 vyššie, bod 94; rozsudok SCA Holding/Komisia, už citovaný v bode 63 vyššie, bod 176; rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 188, a rozsudok HFB a i./Komisia, už citovaný v bode 65 vyššie, bod 444).
- 78 Z toho vyplýva, že ak nemožno poprieť, ako zdôrazňuje ADM, že obrat z relevantného výrobku môže predstavovať primeraný základ pre zhodnotenie dopadu na hospodársku súťaž na trhu s relevantným výrobkom v rámci Spoločenstva, ako aj relatívny význam účastníkov kartelu vo vzťahu k relevantnému výrobku, o nič menej z toho nevyplýva, že toto kritérium nie je zďaleka jediným, podľa ktorého musí Komisia posudzovať závažnosť porušenia.

- 79 V dôsledku toho by to — na rozdiel od tvrdenia ADM — znamenalo, na účely posúdenia, či je uložená pokuta proporcionálna, skôr prisúdenie neproporcionálneho významu tomuto prvku, ako iba obmedzenie posúdenia súvislosti medzi uloženou pokutou a obratom predmetného výrobku, čo ADM zrejme navrhuje.
- 80 V každom prípade, samotná skutočnosť uvádzaná ADM, že uložená pokuta prekračuje výšku obratu dosiahnutého v EHP predajom tohto výrobku v priebehu obdobia, ktorého sa týka kartel, alebo ho prekračuje podstatným spôsobom, nepostačuje na preukázanie, že pokuta je neproporcionálna. V skutočnosti je potrebné posúdiť primeranosť tejto úrovne pokuty v závislosti od súboru kritérií, ktoré musí Komisia zohľadniť pri posudzovaní závažnosti porušenia, konkrétne samotnú povahu porušenia, jeho skutočný dopad na relevantný trh a rozsah geografického trhu. Opodstatnenosť Rozhodnutia vzhľadom na niektoré z týchto kritérií je preskúmaná nižšie, sledujúc pritom tvrdenia ADM.
- 81 Preto je potrebné žalobný dôvod založený na porušení zásady proporcionality, pokiaľ ide o to, že suma uloženej pokuty prekračuje výšku obratu dosiahnutého ADM v EHP predajom predmetného výrobku v priebehu obdobia trvania kartelu, zamietnuť.

O porušení usmernení

- 82 Ako už Súd prvého stupňa konštatoval, usmernenia nestanovujú, že výška pokuty sa počíta v závislosti od celkového obratu alebo od obratu, ktorý podniky dosiahli na relevantnom trhu. Nebránia však ani tomu, aby sa takýto obrat zohľadnil pri určovaní výšky pokuty, s cieľom rešpektovania všeobecných zásad práva Spoločenstva a ak to okolnosti vyžadujú (pozri v tomto zmysle rozsudok LR AF 1998/

Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 283, potvrdený v odvolacom konaní rozsudkom Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 258, a rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 187).

- 83 V dôsledku toho usmernenia nestanovujú, že obraty dotknutých podnikov — bez ohľadu na výšku celkového obratu alebo obratu vyplývajúceho z predaja relevantného výrobku — predstavujú východiskový bod na výpočet pokút, a už vôbec nestanovujú, že predstavujú jediné relevantné kritérium na určenie závažnosti porušenia.
- 84 Komisia ich naopak môže zohľadniť ako jeden z viacerých relevantných faktorov. To je najmä prípad, keď v súlade s tretím a šiestym odsekom bodu 1 A usmernení Komisia prispôsobí výšku pokuty, aby zabezpečila dostatočne odstrašujúcu úroveň pokút. V tejto súvislosti Komisia zohľadňuje efektívnu kapacitu porušiteľov spôsobiť značnú škodu iným subjektom a nevyhnutnosť zabezpečiť dostatočne odstrašujúci účinok pokuty (bod 1 A štvrtý odsek) a pristúpi k váženiu súm určených v závislosti od osobitnej váhy, a teda skutočného dopadu protiprávneho správania každého podniku na hospodársku súťaž, najmä ak existuje značná disparita medzi veľkosťou podnikov, ktoré sa dopustili porušenia rovnakej povahy (bod 1 A šiesty odsek).
- 85 Komisia osobitne uviedla vo svojom podaní, že v rámci rozdielneho zaobchádzania medzi dotknutými podnikmi na posúdenie skutočného dopadu protiprávneho správania každého podniku na hospodársku súťaž musí zohľadniť obrat založený na predaji predmetného výrobku.

- 86 Ako vyplýva z odôvodnení č. 378 až 382 Rozhodnutia, na rozdiel od toho, čo tvrdí ADM, Komisia v tejto súvislosti skutočne zohľadnila obrat dotknutých strán dosiahnutý predajom predmetného výrobku. Ako už totiž bolo uvedené v bodoch 58 a 60 vyššie, Komisia sa na uplatnenie rozdielneho zaobchádzania rozhodla vychádzať z obrátov, ktoré dotknuté strany dosiahli predajom glukonátu sodného na celosvetovej úrovni počas posledného roku, v ktorom trvalo porušenie, teda roku 1995.
- 87 V prejednávanom prípade ide o kartel združujúci podniky ovládajúce takmer všetky podiely na trhu s relevantným výrobkom na celosvetovej úrovni. Okrem toho je kartel založený na určovaní cien a na rozdelení trhu pridelením predajných kvót. V takomto prípade sa Komisia môže v rámci rozdielneho zaobchádzania s dotknutými podnikmi, ako urobila v prejednávanom prípade, oprávnenne oprieť o obraty, ktoré členovia tohto kartelu dosiahli predajom glukonátu sodného na celosvetovej úrovni. Keďže účelom tohto rozdielneho zaobchádzania je zhodnotiť efektívnu ekonomickú kapacitu porušiteľov spôsobíť škodu hospodárskej súťaži svojim protiprávnym správaním, a teda zohľadniť ich osobitnú váhu v rámci kartelu, Komisia neprekročila svoj široký rozsah voľnej úvahy, keď usúdila, že podiel jednotlivých členov kartelu na svetovom trhu je vhodným opisným ukazovateľom.
- 88 V dôsledku toho žalobný dôvod založený na porušení usmernení musí byť zamietnutý.

O porušení povinnosti odôvodnenia

- 89 Podľa ustálenej judikatúry musí odôvodnenie vyžadované článkom 253 ES jasne a jednoznačne uvádzať úvahy orgánu Spoločenstva, autora predmetného aktu, spôsobom, ktorý umožňuje dotknutým osobám spoznať zdôvodnenie prijatého opatrenia a príslušnému súdu vykonávať svoju kontrolu. Požiadavka odôvodnenia

musí byť posúdená v závislosti od okolností prejednávanej veci, najmä obsahu aktu, povahy uvádzaných dôvodov a záujmu, aký môžu mať osoby, ktorým je akt určený, alebo iné osoby, ktorých sa akt priamo a osobne týka, na tom, aby dostali vysvetlenie. Nevyžaduje sa, aby odôvodnenie špecifikovalo všetky relevantné skutkové a právne okolnosti, pretože otázka, či odôvodnenie aktu spĺňa požiadavky článku 253 ES, sa musí posudzovať s ohľadom nielen na jeho znenie, ale tiež na jeho kontext, ako aj na súhrn právnych pravidiel upravujúcich predmetnú oblasť (rozsudky Súdneho dvora z 2. apríla 1998, Komisia/Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Zb. s. I-1719, bod 63, a z 30. septembra 2003, Nemecko/Komisia, C-301/96, Zb. s. I-9919, bod 87).

- 90 Pokiaľ ide o rozhodnutie ukladajúce pokuty viacerým podnikom za jedno porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva, rozsah povinnosti odôvodnenia sa musí určiť vo svetle skutočnosti, že závažnosť porušení sa musí preukázať v závislosti od veľkého počtu kritérií, ako sú najmä osobitné okolnosti veci a jej kontext, a to bez toho, aby existoval záväzný alebo taxatívny zoznam kritérií, ktoré by sa povinne museli zohľadňovať (uznesenie SPO a i./Komisia, už citované v bode 76 vyššie, bod 54).
- 91 V prejednávanom prípade Komisia nevypočítala výšku pokuty na základe obratu týkajúceho sa relevantného výrobku v EHP. Na rozdiel od toho, čo tvrdí ADM, Komisia nebola povinná vypočítať sumu pokuty, ktorú chcela uložiť podniku, na základe jeho obratu týkajúceho sa relevantného výrobku v EHP (pozri body 86 a 87 vyššie). V dôsledku toho jej nemožno vytýkať, že neuviedla dôvody, pre ktoré nezohľadnila tento faktor na výpočet výšky uloženej pokuty.
- 92 V dôsledku toho žalobný dôvod založený na porušení povinnosti odôvodnenia musí byť takisto zamietnutý.

3. O nezohľadnení alebo nedostatočnom zohľadnení obmedzenej veľkosti trhu predmetného výrobku

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 93 ADM tvrdí, na rozdiel od toho, čo Komisia uviedla v odôvodnení č. 377 Rozhodnutia, že Komisia nezohľadnila, alebo nesprávne zohľadnila na výpočet pokuty obmedzenú veľkosť trhu predmetného výrobku.
- 94 Po prvé ADM uvádza, že Komisia stanovila východiskovú sumu pre všetky dotknuté podniky na 40 miliónov eur, z toho 5 miliónov eur v prípade samotného ADM (odôvodnenie č. 385 Rozhodnutia). Suma 40 miliónov eur zodpovedá viac ako 200 % predaja glukonátu sodného dosiahnutého v EHP za rok 1995 pre všetky dotknuté podniky. Okrem toho tvrdí, že konečná pokuta uložená Komisiou zodpovedá, pred znížením za spoluprácu, 438 % a po tomto znížení 294 % výšky predaja glukonátu sodného v EHP v roku 1995 (odôvodnenia č. 396 a č. 440 Rozhodnutia).
- 95 Po druhé, porovnávajúc pokutu, ktorú Komisia uložila podniku v prejednávacom prípade, s pokutami uloženými vo veci „Fosfáty zinku“ v rozhodnutí Komisie 2003/437/ES z 11. decembra 2001 týkajúcom sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody EHP (vec COMP/E-1/37.027 — Fosfát zinku) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 153, 2003, s. 1), ADM uvádza, že Komisia porušila zásadu rovnosti zaobchádzania. Uvádza totiž, že hoci tieto dve veci sú sčasti súbežné a že sú porovnateľné nielen z hľadiska veľkosti predmetných trhov, ale aj z hľadiska závažnosti a dĺžky trvania porušenia, Komisia vzala do úvahy obmedzenú veľkosť trhu fosfátu zinku v Európe a v druhej uvedenej veci stanovila celkovú pokutu na 11,95 milióna eur (alebo 75 % celkovej výšky predaja predmetného výrobku) oproti 40 miliónom eur celkovej pokuty vo veci týkajúcej sa glukonátu sodného (čo znamená viac ako 200 % predaja predmetného výrobku v EHP). Okrem toho ADM uvádza, že vo veci nazvanej „Fosfáty zinku“ základná čiastka bola stanovená na

3 milióny eur v prípade podnikov, ktoré mali podiel na trhu väčší ako 20 %, a na 0,75 milióna eur v prípade podniku, ktorý mal trochu menší podiel na trhu. Pripomína, že v prípade glukonátu sodného Komisia stanovila východiskovú sumu pre výpočet pokuty na 10 miliónov eur v prípade podnikov, ktorých podiel na trhu bol vyšší ako 20 %, a na 5 miliónov eur v prípade tých, ktoré mali trochu menší podiel na trhu.

- 96 Po tretie ADM tvrdí, že Rozhodnutie z tohto hľadiska takisto porušuje povinnosť odôvodnenia v rozsahu, v akom existuje podľa neho rozpor medzi odôvodnením č. 377 na jednej strane a odôvodneniami č. 394 a č. 395 Rozhodnutia na druhej strane. ADM uvádza, že v odôvodnení č. 377 Komisia potvrdzuje, že zohľadnila obrat dosiahnutý predmetným výrobkom, kým v odôvodneniach č. 394 a č. 395 zamietá tvrdenia predložené zo strany ADM, ktorých cieľom bolo dosiahnuť zohľadnenie uvedeného obratu.
- 97 Komisia navrhuje zamietnuť uvádzané žalobné dôvody. Pokiaľ ide o porovnanie prejednávanej veci s vecou nazývanou „Fosfáty zinku“, Komisia uvádza, že v tejto druhej uvedenej veci boli po prvé pokuty vypočítané na začiatku znížené o polovicu z dôvodu hranice 10 % celkového obratu stanovenej v článku 15 nariadenia č. 17 a po druhé, že nezistila žiadnu priťažujúcu okolnosť. Okrem toho rozdiely, ktoré mohli pretrvať v zaobchádzaní s týmito dvoma vecami, sú odôvodnené právomocou voľnej úvahy, ktorú Komisia má v tejto oblasti.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 98 ADM uvádza porušenie po prvé zásady proporcionality, po druhé zásady rovnosti zaobchádzania a po tretie povinnosti odôvodnenia.

O porušení zásady proporcionality

- 99 Je potrebné pripomenúť, že podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 sa suma pokuty stanovuje na základe závažnosti porušenia a dĺžky jeho trvania. Okrem toho, v súlade s usmerneniami, stanovuje Komisia východiskovú sumu v závislosti od závažnosti porušenia, pričom má zohľadniť samotnú povahu porušenia, jeho konkrétny dopad na trh a veľkosť geografického trhu.
- 100 Tento právny rámec teda sám osebe neukladá Komisii vziať do úvahy malú veľkosť trhu výrobkov.
- 101 Podľa judikatúry však pri posudzovaní závažnosti porušenia prináleží Komisii, aby zohľadnila veľký počet skutočností, ktorých povaha a dôležitosť sa menia v závislosti od typu predmetného porušenia a osobitných okolností predmetného porušenia (rozsudok *Musique diffusion française a i./Komisia*, už citovaný v bode 44 vyššie, bod 120). Nemožno vylúčiť, že medzi tieto skutočnosti dosvedčujúce závažnosť porušenia môže v závislosti od prípadu patriť veľkosť trhu predmetného výrobku.
- 102 V dôsledku toho veľkosť trhu síce môže predstavovať skutočnosť, ktorú je potrebné vziať do úvahy na preukázanie závažnosti porušenia, jej dôležitosť sa však mení v závislosti od osobitných okolností predmetného porušenia.
- 103 V danom prípade sa porušenie týka najmä cenového kartelu, ktorý je z hľadiska svojej povahy naozaj veľmi závažný. Okrem toho podniky, ktoré boli účastníkmi kartelu, zásobovali spolu viac ako 90 % svetového trhu a 95 % európskeho trhu

(odôvodnenie č. 9 Rozhodnutia). Napokon sa zdá, že glukonát sodný je látkou používanou v mnohých veľmi rôznych konečných výrobkoch, takže sú ním ovplyvnené mnohé trhy (odôvodnenia č. 6 a č. 8 Rozhodnutia). V tejto súvislosti má malá veľkosť predmetného trhu — aj keby sa potvrdila — len malý význam oproti celku ostatných skutočností potvrdzujúcich závažnosť porušenia.

- 104 V každom prípade je potrebné vziať do úvahy to, že Komisia usúdila, že porušenie treba považovať za veľmi závažné v zmysle usmernení, ktoré v takýchto prípadoch stanovujú, že Komisia môže „stanoviť“ východiskovú sumu vyššiu ako 20 miliónov eur. V danom prípade však vyplýva z odôvodnenia č. 385 Rozhodnutia, že Komisia stanovila východiskovú sumu 10 miliónov eur v prípade podnikov zaradených do prvej kategórie a 5 miliónov eur v prípade podnikov zaradených do druhej kategórie, čo zodpovedá polovici, resp. štvrtine sumy, ktorá podľa usmernení mohla byť „stanovená“ za veľmi závažné porušenia.
- 105 Toto určenie východiskovej sumy pokuty potvrdzuje, že tak, ako je uvedené v odôvodnení č. 377 Rozhodnutia, Komisia zohľadnila najmä obmedzenú veľkosť trhu relevantných výrobkov.
- 106 V dôsledku toho musí byť žalobný dôvod založený na porušení zásady proporcionality zamietnutý.

O porušení zásady rovnosti zaobchádzania

- 107 Je potrebné pripomenúť, že v súlade s ustálenou judikatúrou dôjde k porušeniu zásady rovnosti zaobchádzania, len ak v prípade porovnateľných situácií dochádza

k rozdielnemu zaobchádzaniu alebo ak v prípade rozdielných situácií dochádza k rovnakému zaobchádzaniu, ak také zaobchádzanie nie je objektívne odôvodnené (rozsudok Súdneho dvora z 13. decembra 1984, Sermide, 106/83, Zb. s. 4209, bod 28, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, BPB de Eendracht/Komisia, T-311/94, Zb. s. II-1129, bod 309).

- 108 Je potrebné takisto pripomenúť, že rozhodovacia prax Komisie nie je právnym rámcom pokút v oblasti hospodárskej súťaže, tento je definovaný v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a doplnený usmerneniami (pozri v tomto zmysle rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 209 až 213 a tam citovanú judikatúru).
- 109 Okrem toho patrí určenie sumy pokút do rámca voľnej úvahy Komisie, takže subjekty nemôžu vkladáť legitímnu dôveru do určenia týchto súm zo strany Komisie (pozri v tomto zmysle rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 171 a 172 a tam citovanú judikatúru).
- 110 Napokon je potrebné pripomenúť, že samotná skutočnosť, že Komisia usúdila vo svojej predchádzajúcej rozhodovacej praxi, že v prípade určitého správania je potrebné uložiť pokutu v určitej výške, vôbec neznamená, že je povinná vykonať také isté posúdenie v neskoršom rozhodnutí (pozri analogicky najmä rozsudky Súdu prvého stupňa zo 17. decembra 1991, Hercules Chemicals/Komisia, T-7/89, Zb. s. II-1711, bod 357; zo 14. mája 1998, Mayr-Melnhof/Komisia, T-347/94, Zb. s. II-1751, bod 368, a LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 234 a 337).
- 111 V danom prípade je teda potrebné usúdiť, že jednoduchý odkaz zo strany ADM na rozhodnutie nazývané „Fosfáty zinku“ nie je sám osebe použiteľný, keďže Komisia nebola povinná vykonať také isté posúdenie v prejednáwanej veci.

- 112 Pokiaľ ide o uplatnenie zásady rovnosti zaobchádzania v prejednávanom prípade, je potrebné zdôrazniť, že ostatné rozhodnutia Komisie v oblasti pokút majú len indikatívnu povahu, a tým viac to platí v prípadoch, keď okolnosti týkajúce sa týchto iných rozhodnutí, ako sú relevantné trhy, výrobky, krajiny, podniky a obdobia, neboli také isté ako okolnosti týkajúce sa napadnutého rozhodnutia (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 13. januára 2004, JCB Service/Komisia, T-67/01, Zb. s. II-49, bod 187).
- 113 V prejednávanom prípade je potrebné konštatovať, *prima facie*, že okolnosti kartelu, ktoré sú predmetom Rozhodnutia, sú odlišné od tých, ktoré sa vyskytovali v rozhodnutí nazývanom „Fosfáty zinku“. V skutočnosti kartel na trhu fosfátov zinku pokrýval len územie EHP, kým kartel týkajúci sa glukonátu sodného sa týkal celosvetového trhu. Okrem toho na rozdiel od tohto prípadu sa kartel na trhu fosfátov zinku týkal len podnikov relatívne obmedzenej veľkosti. Celosvetový obrat predmetných podnikov v rozhodnutí nazývanom „Fosfáty zinku“ bol teda za rok 2000 medzi 7,09 a 278,8 milióna eur, kým v tomto prípade bol celosvetový obrat predmetných podnikov za rok 2000 medzi 314 miliónmi a 14,003 miliardy eur, z toho 13,936 miliardy eur v prípade ADM.
- 114 V každom prípade, aj keby všetky relevantné okolnosti na účely určenia príslušnej sumy pokuty vo veci, ktorá bola predmetom rozhodnutia nazývaného „Fosfáty zinku“, mohli byť považované za porovnateľné s tými, o ktoré ide v prejednávanom prípade, Súd prvého stupňa sa domnieva, v súlade so svojou plnou rozhodovacou právomocou, že základná čiastka stanovená Komisiou za porušenie, ktorého sa dopustil ADM v prejednávanom prípade, je primeraná vzhľadom na celok okolností uvedených Komisiou v Rozhodnutí a vzhľadom na posúdenie niektorých z týchto okolností v tomto rozsudku.
- 115 V dôsledku toho sa ADM nemôže oprávnenne odvolávať na rozhodnutie Komisie vo veci nazývanej „Fosfáty zinku“ na preukázanie existencie porušenia zásady rovnosti zaobchádzania v prejednávanom prípade.

O porušení povinnosti odôvodnenia

- 116 Pokiaľ ide o existenciu rozporu, uvádzaného ADM, medzi odôvodnením č. 377 na jednej strane a odôvodneniami č. 394 a č. 395 Rozhodnutia na druhej strane, je potrebné poznamenať, že v odôvodnení č. 377 Rozhodnutia Komisia uviedla, že zohľadnila v rámci stanovenia východiskovej sumy obmedzenú veľkosť trhu glukonátu sodného. Na rozdiel od toho, čo tvrdí ADM, Komisia nepoprela túto skutočnosť, keď v odôvodnení č. 395 Rozhodnutia zamietla tvrdenia predložené zo strany ADM, ktoré sa zakladali v podstate na tom, že Komisia mala stanoviť pokuty v závislosti od obratu dosiahnutého predmetnými podnikmi na relevantnom trhu. Na jednej strane totiž okolnosť, že niektorí účastníci, medzi ktorých patrí aj ADM, mali len malý obrat na relevantnom trhu, nevyhnutne neznamená, že tento trh má obmedzenú veľkosť. Na druhej strane, tak ako už bolo uvedené v bode 104 vyššie, Komisia tým, že v prejednávacom prípade stanovila len východiskovú sumu 10 miliónov eur napriek skutočnosti, že išlo o veľmi závažné porušenie z hľadiska jeho povahy, zohľadnila obmedzenú veľkosť trhu. Preto Rozhodnutie neobsahuje rozpory v tejto oblasti.
- 117 V dôsledku toho žalobný dôvod založený na porušení povinnosti odôvodnenia musí byť takisto zamietnutý.

4. O dvojitom zohľadnení odstrašujúceho účinku pokuty

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 118 ADM uvádza, že Komisia dvakrát vzala do úvahy odstrašujúci účinok pokuty pri výpočte jej výšky, teda na jednej strane pri kvalifikácii postavenia účastníkov kartelu v rámci stanovenia východiskovej sumy (odôvodnenia č. 378, č. 382 a č. 385

Rozhodnutia) a na druhej strane, keď uplatnila zvýšenie o 250 %, aby zohľadnila jeho veľkosť a celkové zdroje (odôvodnenia č. 386 až č. 388 Rozhodnutia). V každom prípade, aj keby argumentácia Komisie pred Súdom prvého stupňa bola správna, Rozhodnutie je podľa ADM z tohto hľadiska postihnuté porušením povinnosti odôvodnenia.

- 119 Komisia popiera, že by vykonala dvojité zohľadnenie odstrašujúceho účinku pokuty. Naopak, uvádza, že postupovala v dvoch odlišných po sebe nasledujúcich fázach, založených na odlišných kritériách, pri stanovovaní pokuty na dostatočne odstrašujúcu úroveň (odôvodnenia č. 378 a č. 380 Rozhodnutia). Okrem toho Komisia uvádza, že z tohto hľadiska dostatočne odôvodnila Rozhodnutie.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 120 ADM teda uvádza po prvé porušenie usmernení a po druhé porušenie povinnosti odôvodnenia.

O porušení usmernení

- 121 Ako ADM správne uvádza, Komisia sa odvolávala na potrebu stanoviť pokuty na odstrašujúcu úroveň, keď uplatnila na účastníkov kartelu rozdielne zaobchádzanie v závislosti od ich podielov na trhu, pričom ADM bol zaradený do kategórie podnikov, ktoré majú podiel na trhu menší ako 10 % (odôvodnenia č. 378, č. 382 a č. 385 Rozhodnutia). Komisia takisto vychádzala z tejto skutočnosti pri uplatnení násobného koeficientu 2,5 na niektorých účastníkov kartelu, medzi ktorých patrí aj ADM, aby sa zohľadnila ich veľkosť a celkové zdroje (odôvodnenia č. 386 až č. 388 Rozhodnutia).

122 Komisia však pri stanovovaní východiskovej sumy pokuty v závislosti od závažnosti porušenia na jednej strane posudzovala porušenie ako také, zohľadňujúc objektívne skutočnosti, teda samotnú povahu porušenia, jeho dopad na trh a geografický rozsah tohto trhu. Na druhej strane Komisia vzala do úvahy subjektívne okolnosti, teda okolnosti spojené osobitne s každým účastníkom kartelu, ako je veľkosť podniku a jeho celkové zdroje. V rámci tejto druhej časti svojej analýzy sledovala najmä cieľ zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty.

123 Komisia teda správne uvádza, že hoci v rámci druhej časti svojej analýzy odkázala na tento cieľ dvakrát, v skutočnosti vykonala iba jeden výpočet, ktorý rozdelila na dve fázy a ktorého cieľom bolo stanoviť pokutu pre každého účastníka kartelu na takú úroveň, aby vzhľadom na jeho vlastné osobitné okolnosti mohol byť dosiahnutý odstrašujúci účinok, zohľadňujúc pritom celok objektívnych a subjektívnych okolností závažnosti porušenia.

124 Preto — na rozdiel od toho, čo tvrdí ADM — Komisia „nezohľadnila dvakrát“ odstrašujúci účinok pokuty.

125 V dôsledku toho musí byť žalobný dôvod založený na porušení usmernení zamietnutý.

O porušení povinnosti odôvodnenia

126 Je potrebné konštatovať, že ADM nepredložil žiadny konkrétny argument na podporu svojho tvrdenia a obmedzil sa len na to, že vytýkal Komisii, že neposkytla odôvodnenie toho, prečo dvakrát zohľadnila odstrašujúci účinok pokuty.

- 127 V každom prípade, v bodoch 121 až 125 vyššie už bolo rozhodnuté, že Komisia nezohľadnila dvakrát odstrašujúci účinok pokuty. Preto nemusela poskytnúť konkrétne odôvodnenie z tohto hľadiska.
- 128 V dôsledku toho musí byť žalobný dôvod založený na porušení povinnosti odôvodnenia takisto zamietnutý.

5. O uplatnení koeficientu zvýšenia na východiskovú sumu

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 129 ADM uvádza, že uplatnenie koeficientu zvýšenia 2,5 na východiskovú sumu predstavuje zjavne neprimerané opatrenie, ktoré je okrem toho založené na chybnom odôvodnení a porušuje zásadu rovnosti zaobchádzania.
- 130 ADM v prvom rade uvádza, že vzhľadom na to, že podniky sú racionálne hospodárske subjekty, na to, aby pokuta mala efektívne odstrašujúci účinok, je nevyhnutné len to, aby bola stanovená na takej úrovni, aby jej výška prekročila prospech z porušenia. Usudzuje, že ak si podniky uvedomia, že strata spojená so sankciou zruší prospech kartelu, má už pokuta odstrašujúci účinok. Tento prístup potvrdil Súdny dvor v rozsudku *Musique diffusion française a. i./Komisia*, už citovanom v bode 44 vyššie (bod 108). Zodpovedá takisto usmerneniam, ktoré prikazujú (v bode I A štvrtom odseku) zhodnotiť odstrašujúci účinok v závislosti od kapacity účastníkov predmetného kartelu spôsobiť škodu spotrebiteľom, a v dôsledku toho vyžadujú, aby sa pri určení vhodného odstrašujúceho účinku zohľadnil akýkoľvek prospech vyplývajúci z protiprávneho kartelu. Napokon, tento prístup je spojovacím prvkom s inými právnymi predpismi Spoločenstva.

- 131 Hoci by sa aj uznalo, že pokuta, ktorá neprekračuje úroveň prípadného prospechu, je nedostatočná, racionálnym základom na zabezpečenie odstrašujúceho účinku pokuty je zhodnotenie prospechu získaného z kartelu podľa percentuálneho podielu na predaji dotknutého výrobku tak, že sa k tomu pridá zvýšenie, ktorého cieľom je zohľadniť chybovú maržu. Takýto racionálny prístup sa presne používa v Spojených štátoch. Súdny dvor (rozsudok *Musique diffusion française a i./Komisia*, už citovaný v bode 44 vyššie, bod 108) a Súd prvého stupňa (rozsudok *HFB a i./Komisia*, už citovaný v bode 65 vyššie, obzvlášť bod 456) uznali vo svojej judikatúre existenciu spojenia medzi odstrašujúcim účinkom pokuty a prospechu, ktorý môže byť získaný z kartelu.
- 132 ADM nepopiera, že celkový obrat možno zohľadniť na účely výpočtu pokuty. Ak sa mu prizná neprímeraná dôležitosť, vedie to však k neprímeranej pokute. Skutočnosť, že mu bol venovaný neprímerane veľký význam, vedie k neproporcionálnej výške pokuty. Komisia sa v tejto súvislosti obmedzila na zvýšenie uplatnené porovnaním odkazom na obrat ADM. Žiadne racionálne vysvetlenie však nemôže odôvodniť, že výpočet zvýšenia s odstrašujúcim účinkom bol sústredený na jeho celkový obrat. Prístup, ktorý zvolila Komisia, nijako nevysvetľuje, prečo sa musel úplne obmedziť zisk, ktorý ADM dosiahol prostredníctvom predaja výrobkov, ktoré nemajú žiadnu súvislosť s predmetným porušením na účel odstrašenia dotknutých podnikov vykonávať svoje činnosti v rámci kartelu týkajúceho sa glukonátu sodného.
- 133 V druhom rade ADM vo svojej replike subsidiárne tvrdí, že ak by Súd prvého stupňa rozhodol, na rozdiel od už skôr uvedených návrhov, že zvýšenie odstrašujúceho účinku bolo odôvodnené vzhľadom na veľkosť a celkové zdroje ADM, nič to podľa neho nemení na tom, že Komisia nemohla oprávnenne pridať k zvýšeniu o 7,5 milióna eur s odstrašujúcim účinkom ešte ďalšie zvýšenie pokuty o 35 %, čo malo zohľadniť dĺžku trvania porušovania. Takéto zvýšenie možno sčasti logicky odôvodniť, len ak je zvýšenie s odstrašujúcim účinkom založené na prípadnom prospechu z kartelu. Čím je podľa neho dlhšie trvanie kartelu, tým je väčší prípadný prospech, a preto zvýšenie, ktorého cieľom je zohľadnenie dĺžky trvania kartelu, je primerané. Správna metóda výpočtu pokuty teda pozostáva len z uplatnenia zvýšenia na základnú

čiasťku 5 miliónov eur. Zdá sa, že Komisia sama chcela dospieť k tomuto výsledku, pretože v odôvodnení č. 392 Rozhodnutia vyhlásila, že „východisková suma určená na základe závažnosti (odôvodnenie č. 385) [bola] teda zvýšená o 35 %“. Odôvodnenie č. 385 Rozhodnutia však odkazuje len na pôvodný východiskový bod — 5 miliónov eur.

- 134 V treťom rade ADM tvrdí, že Komisia tým, že zohľadnila skutočnosti pri zvýšení východiskovej sumy pokuty, že podniky veľkých rozmerov majú poznatky a právnu a ekonomickú štruktúru, ktoré im umožňujú lepšie posúdiť to, že ich správanie bolo porušením, a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú z hľadiska práva Spoločenstva (odôvodnenie č. 386 Rozhodnutia), porušila zásadu rovnosti zaobchádzania.
- 135 V skutočnosti podľa neho podniky, ktorých sa týka porušenie, sú všetky medzinárodnými skupinami, ktorých celosvetový obrat je vyšší ako 300 miliónov eur a ktoré v dôsledku toho všetky majú interných a externých právnych poradcov a skúsenosti, čo im umožňuje určiť riziká vstupu do protizákonného kartelu a posúdiť dôsledky porušenia.
- 136 Okrem toho Rozhodnutie je podľa neho z tohto hľadiska nedostatočne odôvodnené.
- 137 Komisia uvádza, že tvrdenie založené na dodatočnom zvýšení pokuty o 35 %, ktorým sa mala zohľadniť dĺžka trvania porušenia, je novým dôvodom, ktorý musí byť zamietnutý ako neprípustný na základe článku 48 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa. Okrem toho Komisia navrhuje zamietnuť všetky ostatné uvádzané žalobné dôvody.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 138 ADM uvádza teda po prvé porušenie zásady proporcionality, po druhé porušenie zásady rovnosti zaobchádzania a po tretie porušenie povinnosti odôvodnenia.

O porušení zásady proporcionality

- 139 V rámci tohto žalobného dôvodu ADM uvádza dva rôzne dôvody.

140 Na jednej strane ADM v podstate tvrdí, že vzhľadom na to, že podniky sú racionálne ekonomické subjekty a aby pokuta mala naozaj odstrašujúci účinok, je potrebné len stanoviť ju v takej výške, aby suma v nej stanovená presiahla zisk plynúci z porušenia. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že odstrašenie je jedným z hlavných dôvodov, na ktorých sa má zakladať stanovenie výšky pokút (rozsudky Súdneho dvora z 15. júla 1970, Chemiefarma/Komisia, 41/69, Zb. s. 661, bod 173, a zo 14. júla 1972, BASF/Komisia, 49/69, Zb. s. 713, bod 38, ako aj judikatúra citovaná v bode 90 vyššie).

141 Keby mala byť pokuta stanovená na úrovni, ktorá by len odňala prospech plynúci z kartelu, nemala by odstrašujúci účinok. Možno sa totiž odôvodnene domnievať, že podniky racionálne zohľadňujú v rámci svojich finančných výpočtov a riadiacej činnosti nielen úroveň pokút, ktoré im môžu byť uložené v prípade porušenia, ale takisto úroveň rizika zistenia kartelu. Navyše, keby sa obmedzila funkcia pokuty len na jednoduché odňatie očakávaného prospechu alebo zisku, nebola by dostatočne

zohľadnená porušujúca povaha predmetného správania vzhľadom na článok 81 ods. 1 ES. Znížením pokuty na jednoduchú kompenzáciu spôsobenej škody by sa totiž zanedbal okrem odstrašujúceho účinku, ktorý môže smerovať len voči budúcemu správaniu, represívny charakter takéhoto opatrenia vo vzťahu ku konkrétnemu porušeniu, ku ktorému naozaj došlo.

- 142 Takisto v prípade podniku, ktorý je tak ako ADM prítomný na veľkom počte trhov a má obzvlášť významné finančné zázemie, nemusí zohľadnenie obratu na relevantnom trhu postačovať na zabezpečenie odstrašujúceho účinku pokuty. Čím je totiž podnik väčší a má globálne zdroje, ktoré mu poskytujú schopnosť konať na trhu nezávisle, tým viac si musí byť vedomý významu svojej úlohy, pokiaľ ide o riadne fungovanie hospodárskej súťaže na trhu. Preto teda skutkové okolnosti, ktoré sa týkajú hospodárskej sily podniku zodpovedného za porušenie, musia byť zohľadnené pri stanovovaní sumy pokuty, aby bol zabezpečený jej odstrašujúci účinok.
- 143 Okrem toho, ako už Komisia uviedla bez toho, aby jej ADM protirečil v tejto súvislosti, suma pokuty stanovená v prípade ADM po uplatnení násobného koeficientu 2,5 je len nepatrnou časťou, teda 0,0538 % jeho celkového ročného obratu, a nemôže takisto z tohto hľadiska byť považovaná za neproporcionálnu.
- 144 Na druhej strane ADM v replike tvrdí, že Komisia nemohla v žiadnom prípade pridať k sume 7,5 milióna eur, ktorá už obsahuje zvýšenie za odstrašujúci účinok, ešte dodatočné zvýšenie pokuty vo výške 35 %, ktoré má zohľadniť dĺžku trvania porušenia. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť najprv, že podľa článku 48 ods. 2 rokovacieho poriadku je uvádzanie nových dôvodov prípustné počas konania len vtedy, ak sú tieto dôvody založené na nových právnych a skutkových okolnostiach, ktoré vyšli najavo v priebehu konania. Dôvod, ktorý predstavuje

doplnenie dôvodu uvedeného skôr, či už priamo alebo nepriamo, v pôvodnej žalobe v danom konaní a ktorý úzko súvisí s týmto dôvodom, musí byť vyhlásený za prípustný. Analogické riešenie je potrebné použiť aj v prípade dôvodu, uvádzaného na podporu dôvodu (rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. marca 2002, *Joynson/Komisia*, T-231/99, Zb. s. II-2085, bod 156).

145 V danom prípade ADM vo svojej žalobe poukazuje na to, že násobný koeficient 2,5 je príliš vysoký, pretože podľa neho v podstate presahuje to, čo bolo potrebné na zabezpečenie odstrašujúceho účinku pokuty. Uvádza vo svojej replike a subsidiárne vo vzťahu k poslednému uvedenému dôvodu, že Komisia v každom prípade mala uplatniť zvýšenie 35 % z dôvodu dĺžky trvania kartelu nie na sumu, ku ktorej dospela po uplatnení násobného koeficientu 2,5, ale na sumu, ku ktorej dospela pred uplatnením tohto koeficientu. ADM týmto uvádza dôvod, ktorý je úzko spojený s dôvodom uvedeným v žalobe, čím dochádza k jednoduchému doplneniu dôvodu uvedeného skôr. V dôsledku toho je potrebné preskúmať tento žalobný dôvod z hľadiska jeho podstaty.

146 Pokiaľ ide o opodstatnenosť dôvodu, na ktorý sa odvoláva ADM, Komisia správne uplatnila násobný koeficient, založený na dĺžke trvania porušenia, na základnú čiastku už zvýšenú násobným koeficientom 2,5. V tejto súvislosti, tak ako to už bolo rozhodnuté (pozri body 140 až 143 vyššie), je násobný koeficient 2,5 odstrašujúcim prvkom, ktorý zabezpečuje v prvom rade dostatočne odstrašujúci účinok pokuty vo vzťahu k osobitným špecifikám predmetného podniku. Nič však nebráni Komisii zvýšiť následne sumu, ku ktorej sa takto dospelo druhým prvkom, ktorý zohľadňuje ako taký osobitné špecifiká správania predstavujúceho porušenie. Čím viac podnikov je totiž náchylných dopustiť sa veľmi závažných porušení z dlhodobého hľadiska, tým viac je potrebný odstrašujúci účinok.

147 Pokiaľ ide o odkaz na odôvodnenie č. 385, ktorý sa nachádza v odôvodnení č. 392 Rozhodnutia, Komisia pripustila pred Súdom prvého stupňa, že išlo o omyl. Tento omyl však nemá vplyv na zákonnosť Rozhodnutia, pretože zo spôsobu, akým bolo vypočítané zvýšenie súvisiace s dĺžkou trvania, a z odkazu na východiskovú sumu

určenú na základe závažnosti porušenia — čo zahŕňa zvýšenie z dôvodu násobného koeficientu 2,5 — jasne vyplýva, že Komisia mala na mysli v skutočnosti základnú čiastku stanovenú z dôvodu závažnosti porušenia po tomto zvýšení. Toto vyplýva ďalej takisto z logického postupu v analýze Komisie, ktorá v odôvodneniach č. 378 až č. 388 Rozhodnutia zohľadnila, v jednotlivých po sebe nasledujúcich fázach, osobitné okolnosti vyskytujúce sa v prípade rôznych predmetných podnikov. Je preto zjavné, že odkaz uvedený v odôvodnení č. 392 sa týkal v skutočnosti nielen odôvodnenia č. 385, ale odôvodnení č. 385 až č. 388. V tejto súvislosti je potrebné takisto zohľadniť to, že usmernenia v tejto súvislosti stanovujú, že zohľadnenie dĺžky trvania porušenia musí viesť “k možnému zvýšeniu výšky pokuty” (bod 1 B druhý odsek).

- 148 Preto ADM neprávom vytýka Komisii, že pridala k zvýšeniu z dôvodu potreby odstrašujúceho účinku ešte ďalšie zvýšenie pokuty o 35 %, ktorého cieľom je zohľadnenie dĺžky trvania porušenia.
- 149 V dôsledku toho žalobný dôvod založený na porušení zásady proporcionality musí byť zamietnutý.

O porušení zásady rovnosti zaobchádzania

- 150 ADM uvádza, že podniky, ktorých sa týka porušenie, patrili všetky do medzinárodných skupín, ktoré všetky mali interných a externých právnych poradcov a skúsenosti, čo im umožnilo určiť riziká vstupu do protizákonného kartelu a posúdiť dôsledky porušenia.

- 151 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v Rozhodnutí Komisia uviedla dva dôvody na uplatnenie násobného koeficientu 2,5 na východiskovú sumu pokuty v prípade niektorých účastníkov kartelu, medzi ktorých patrí aj ADM. Komisia v skutočnosti vychádzala z potreby zabezpečiť na jednej strane, aby pokuta mala dostatočne odstrašujúci účinok, a na druhej strane zohľadniť skutočnosti, že podniky veľkých rozmerov majú poznatky a právnu a ekonomickú štruktúru, ktoré im umožňujú lepšie posúdiť to, že ich správanie bolo porušením a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú z hľadiska práva Spoločenstva (odôvodnenie č. 386 Rozhodnutia).
- 152 Z odôvodnenia č. 388 Rozhodnutia však vyplýva, že v podstate s cieľom zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty sa Komisia rozhodla uplatniť v prípade ADM násobný koeficient 2,5. Ako teda už bolo uvedené v bodoch 139 až 143 vyššie, Komisia správne zohľadnila potrebu zabezpečiť, aby pokuta mala dostatočne odstrašujúci účinok, a konkrétnejšie mohla dospieť k záveru, tak ako to uvádza odôvodnenie č. 387 Rozhodnutia, že bolo potrebné zvýšiť východiskovú sumu vypočítanú v závislosti od relatívnej dôležitosti predmetného trhu na zohľadnenie veľkosti a celkových zdrojov predmetných podnikov. Okrem toho, vzhľadom na to, že ADM a Akzo mali v roku 2000 každý celosvetový obrat približne 14 miliárd eur a ostatní účastníci kartelu mali obrat pohybujúci sa iba medzi približne 300 miliónmi a 3 miliardami eur, nemožno namietat, že na realizáciu tohto cieľa Komisia mohla dôvodne rozlišovať dve kategórie účastníkov kartelu v závislosti od ich veľkosti a ich celkových zdrojov a zvýšiť základnú čiastku pokuty ADM a Akzo o násobný koeficient 2,5.
- 153 Pokiaľ ide o poznatky a právnu a ekonomickú štruktúru predmetných podnikov, Súd prvého stupňa uvádza, že tieto možno vziať do úvahy na zvýšenie sumy pokuty. V prejednávanom prípade ADM nenamieta, že má tieto poznatky a právnu a ekonomickú štruktúru. O podniku ako ADM, ktorý má celosvetový obrat v roku 2000 približne 14 miliárd eur, možno usudzovať, že má takéto poznatky a infraštruktúru. V dôsledku toho Komisia správne zohľadnila existenciu takýchto okolností a infraštruktúry s cieľom zvýšiť základnú čiastku pokuty ADM. Toto

posúdenie nemožno spochybníť tvrdením ADM, podľa ktorého podniky druhej kategórie mali rovnako poznatky a právnu a ekonomickú štruktúru, čo takisto odôvodňovalo zvýšenie ich pokuty. V skutočnosti, aj keby sa táto skutočnosť potvrdila a zistilo by sa, že Komisia nesprávne rovnako nezohľadnila túto okolnosť vo vzťahu k podnikom tejto druhej kategórie, nemôže sa na to v žiadnom prípade odvolávať ADM s cieľom dosiahnuť zníženie zvýšenia, ktoré mu bolo uložené.

- 154 V dôsledku toho žalobný dôvod založený na porušení zásady rovnosti zaobchádzania musí byť zamietnutý.

O porušení povinnosti odôvodnenia

- 155 ADM tvrdí bez toho, aby poskytol viac argumentov, že Rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, pokiaľ ide o uplatnenie násobného koeficientu 2,5. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že v odôvodnení č. 386 Rozhodnutia Komisia uviedla dva dôvody už uvedené v bode 151 vyššie, prečo uplatnila koeficient zvýšenia. Ďalej v odôvodnení č. 387 Rozhodnutia vysvetlila, že na základe číselných údajov uvedených v odôvodnení č. 48 tohto Rozhodnutia bolo potrebné zaradiť účastníkov kartelu do dvoch kategórií. Napokon v odôvodnení č. 388 Rozhodnutia uviedla, že sa domnievala, že uplatnenie násobného koeficientu 2,5 bolo primerané na zabezpečenie odstrašujúceho účinku pokuty.
- 156 Pokiaľ ide o význam koeficientu zvýšenia uplatneného v prípade ADM, Komisii stačilo obmedziť sa na to, aby vychádzala z veľkosti tohto podniku, ktorá vyplýva približne z celkového obratu dosiahnutého týmto podnikom, a zdôraznila potrebu

zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty. Neprináležalo jej z hľadiska povinnosti odôvodnenia, aby uviedla číselné údaje týkajúce sa spôsobu výpočtu, ktorý bol základom tejto jej voľby (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, Sarrió/Komisia, C-291/98 P, Zb. s. I-9991, bod 80).

- 157 Komisia preto dostatočne odôvodnila Rozhodnutie, pokiaľ ide o túto záležitosť, a žalobný dôvod založený na porušení povinnosti odôvodnenia musí byť takisto zamietnutý.

6. *O existencii omylov v posúdení týkajúcich sa konkrétneho dopadu kartelu na trh*

a) Úvod

- 158 V prvom rade je potrebné pripomenúť, že závažnosť porušení je potrebné preukázať na základe viacerých prvkov (pozri bod 76 vyššie). V tejto súvislosti je možné považovať konkrétny dopad kartelu na relevantný trh za jedno z rozhodujúcich kritérií.

- 159 Komisia vo svojich usmerneniach (bod 1 A, prvý odsek) uviedla, že na posúdenie závažnosti porušovania berie do úvahy okrem samotnej povahy tohto porušovania a rozsahu relevantného geografického trhu aj „konkrétny dopad [porušovania] na trh, pokiaľ je tento dopad merateľný“.

- 160 Pokiaľ ide o prejednávany prípad, z odôvodnení č. 334 až č. 388 Rozhodnutia vyplýva, že Komisia skutočne stanovila výšku pokuty určenú na základe závažnosti porušovania s ohľadom na tieto tri kritériá. V tejto súvislosti najmä usudzovala, že kartel má „skutočný dosah“ na trh glukonátu sodného (odôvodnenie č. 371 Rozhodnutia).
- 161 Podľa ADM sa však Komisia pri hodnotení konkrétneho dopadu kartelu na relevantný trh dopustila viacerých omylov v posúdení. Podľa ADM tieto omyly majú vplyv na výpočet výšky pokút.

b) O tom, že Komisia zvolila nesprávny prístup pri preukazovaní, že kartel mal konkrétny dopad na trh

Tvrdenia účastníkov konania

- 162 ADM usudzuje, že Komisia nepredložila dôkaz o existencii konkrétneho dopadu kartelu na trh glukonátu sodného, a to najmä z dôvodu svojho chybného postupu pri tomto preukazovaní.
- 163 Najprv sa podľa ADM Komisia obmedzila na konštatovanie, že kartel skutočne vznikol, a z tejto skutočnosti vyvodila, že kartel musel mať tiež konkrétny dopad na trh. ADM však zdôrazňuje, ako vyplýva z bodu 1 A prvého odseku usmernení a ako Komisia sama pripustila v odôvodnení č. 341 Rozhodnutia, že vznik kartelu nemožno zamieňať s jeho konkrétnym dopadom na relevantný trh.

- 164 ADM je tiež toho názoru, že Komisia na to, aby dospela k záveru o existencii konkrétneho dopadu kartelu na relevantný trh, sa nemohla platne oprieť o pomerne dlhé trvanie kartelu. Podľa ADM tým však Komisia nepredložila dôkaz o existencii konkrétneho dopadu, ale iba protiprávnym spôsobom uviedla domnienky v tomto zmysle.
- 165 Napokon, pokiaľ ide o vývoj cien glukonátu sodného, ADM usudzuje, že Komisia nepredložila dôkaz o tom, že kartel mal „merateľný“ dopad na tento vývoj, ako bola povinná podľa ustanovení bodu 1 A prvého odseku usmernení. Podľa ADM sa Komisia naopak opierala len o graf získaný pri inšpekcii v priestoroch Roquette a pri porovnaní záverov z uvedeného grafu s tvrdeniami ADM Komisia uviedla, že tieto „tvrdenia... presvedčivo nepreukazujú, že vznik kartelu nemohol nijako ovplyvniť fluktuáciu cien“ (odôvodnenie č. 359 Rozhodnutia). ADM tiež kritizuje skutočnosť, že Komisia bez toho, aby vyvrátila platnosť jeho tvrdení, sa obmedzila na konštatovanie, že vývoj cien glukonátu sodného, ako ho odvodila z uvedeného grafu, „presne súhlasil s existujúcim kartelom“ (tamtiež). Podľa ADM však Komisia takýmto postupom nepredložila dôkaz o existencii konkrétneho dopadu kartelu na trh, ale naopak, neoprávnene obrátila povinnosť dôkazného bremena účastníkov konania.
- 166 Komisia nepopiera, že kritériá vzniku a konkrétneho dopadu kartelu na relevantný trh nemožno zamieňať a že jej úlohou je predložiť dôkazy v tejto veci. Komisia však uvádza, že v tomto prípade neobrátila povinnosť dôkazného bremena, ale naopak, po právnej stránke dostatočne poskytla takéto preukázanie.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 167 Vzhľadom na žalobné dôvody uvedené ADM týkajúce sa samotného postupu Komisie pri preukazovaní, že kartel mal konkrétny dopad na trh glukonátu sodného,

je vhodné pred rozhodnutím o dôvodnosti tvrdení ADM zhrnúť analýzu vykonanú Komisiou vyplývajúcu z odôvodnení č. 340 až č. 369 Rozhodnutia.

— Súhrn analýzy vykonanej Komisiou

¹⁶⁸ Komisia najprv v odôvodnení č. 340 Rozhodnutia podala nasledujúcu analýzu:

„Komisia usudzuje, že porušovanie, ktorého sa dopustili podniky, ktoré počas obdobia uvedeného v predmetnom rozhodnutí mali podiel väčší ako 90 % na svetovom a 95 % na európskom trhu glukonátu sodného, malo skutočný dopad na trh v EHP, pretože bolo riadne vykonané. Keďže špecifickým cieľom dohôd bolo znížiť objem predaja, uplatňovať ceny vyššie, než aké by boli bez týchto dohôd, a obmedziť predaj na určitých klientov, tieto dohody museli ovplyvniť obvyklé správanie na trhu, a teda mať na tento trh účinok.“

¹⁶⁹ V odôvodnení č. 341 Rozhodnutia Komisia zdôraznila, že „v čo najvyššej miere rozlišovala medzi otázkou vzniku dohôd a otázkou ich účinkov na trh“, ale „v každom prípade sa nedalo vyhnúť tomu, aby sa určité skutkové okolnosti použité na dosiahnutie záverov k týmto dvom bodom prelínali“.

¹⁷⁰ Komisia v prvom rade analyzovala vznik kartelu (odôvodnenia č. 342 až č. 351 Rozhodnutia). Podľa nej bol vznik kartelu preukázaný rôznymi skutočnosťami

súvisiacimi s tým, čo považovala za základný kameň kartelu, to znamená s predajnými kvótami. Okrem toho Komisia uviedla, že „kartel je charakterizovaný stálou potrebou stanoviť cieľové a/alebo minimálne ceny“, a dodala, že podľa nej „tieto ceny museli mať účinok na správanie účastníkov, hoci nimi neboli systematicky dotknutí“ (odôvodnenie č. 348 Rozhodnutia). Komisia usúdila, že „účinnosť vzniku [kartelu] nebolo možné spochybníť“ (odôvodnenie č. 350 Rozhodnutia).

- 171 V druhom rade Komisia posudzovala dopad porušovania na trh glukonátu sodného. V tejto súvislosti sa najskôr odvolala na posúdenie relevantného trhu v odôvodneniach č. 34 až č. 41 Rozhodnutia. Potom Komisia, odvolajúc sa na posúdenie uskutočnené v odôvodneniach č. 235 a č. 236 Rozhodnutia, uviedla nasledujúce, s odvolaním na dve tabuľky (ďalej len „grafy“) získané v priestoroch Roquette (odôvodnenie č. 354 Rozhodnutia):

„Vývoj cien, vyplývajúci z [grafov] nájdených počas inšpekcie v Roquette ukazuje, že cieľ sledovaný účastníkmi kartelu bol aspoň čiastočne dosiahnutý. Oba [grafy], ktoré znázorňujú vývoj cien vo [francúzskych frankoch (FRF)] na európskom trhu glukonátu sodného od roku 1977 do roku 1995, ukazujú pokles v roku 1985. Tento pohyb pravdepodobne vyplýval zo zániku predchádzajúceho kartelu a zvýšenia cien, ktoré potom nasledovalo využitím výrobných kapacít. Na konci [roku] 1986 úroveň cien poklesla skoro o polovicu v porovnaní so začiatkom [roku] 1985. Je veľmi pravdepodobné, že vykonanie dohôd zakladajúcich nový kartel od [roku] 1986 značne prispelo k výraznému (dvojnásobnému) zvýšeniu cien medzi rokmi 1987 a 1989. Po poklese v roku 1989, menej výraznom ako v roku 1985, úroveň cien zostala až do roku 1995 asi o 60 % vyššia ako v roku 1987.“

172 V odôvodneniach č. 235 a č. 236 Rozhodnutia, na ktoré sa odvoláva odôvodnenie č. 354 tohto Rozhodnutia, Komisia uviedla nasledujúce:

„235 Dva dokumenty získané počas inšpekcie v priestoroch Roquette sú dostatočne presné a predstavujú dôkazné prostriedky o výsledkoch kartelu v odvetví glukonátu sodného. Obsahujú najmä [graf] znázorňujúci priemernú ‚európsku‘ cenu glukonátu sodného v rokoch 1977 až 1995.

236 [Jeden z grafov] nápadne ukazuje, že v rokoch 1981 a 1987, keď vznikol ‚prvý‘ a ‚druhý‘ kartel, došlo k rýchlemu a výraznému nárastu cien. V roku 1985 ceny náhle klesli, čo zodpovedá zániku ‚prvého kartelu‘, keď z neho vystúpila Roquette. Medzi rokom 1987 a rokom 1989 cena glukonátu sodného výrazne stúpla, dokonca sa zdvojnásobila. Následne od roku 1989 do roku 1995 zostala vyššia asi o 60 % oproti stavu z obdobia jej poklesu v roku 1987. Je potrebné uviesť, že oproti obdobiu 1981 — 1986 mohla byť cena glukonátu sodného udržiavaná až do roku 1995 na veľmi vysokej úrovni.“

173 Následne Komisia zhrnula, analyzovala a odmietla viaceré tvrdenia, ktoré dotknutí účastníci uviedli v správnom konaní na vyvrátenie záverov, ktoré Komisia vyvodila z grafov získaných v priestoroch Roquette. Pokiaľ ide o tvrdenia ADM a najmä o to, že k tomuto vývoju cien by došlo aj bez kartelu, Komisia uviedla nasledujúce (odôvodnenia č. 359, č. 365 a č. 369 Rozhodnutia):

„359 ... Tvrdenia ADM nepreukazujú dostatočne, že vznik kartelu nemohol zohrať žiadnu úlohu vo fluktuáciách cien. Hoci je pravda, že scenár, ktorý

navrhla ADM, sa môže uskutočniť aj bez vzniku kartelu, tento sa presne zhoduje s existujúcim kartelom. Zvýšenie kapacít zaregistrovaných počas 80. rokov mohlo byť príčinou aj následkom zániku prvého kartelu (1981 — 1985). Pokiaľ ide o vývoj od roku 1987, tento úplne zodpovedá reaktivácii kartelu v tomto období. V dôsledku toho skutočnosť, že cena glukonátu sodného začala stúpať, nemožno vysvetľovať tak, že bola spôsobená samotnou hospodárskou súťažou, ale treba ju vysvetľovať vo svetle dohody uzavretej medzi účastníkmi o ‚cenových minimách‘, rozdelení podielov na trhu, ako aj o informačnom a dozornom systéme. Všetky tieto faktory prispeli k úspešnému zvýšeniu cien.

...

365 [Jeden z grafov] nájdený v Roquette potvrdzuje, že medzi rokom 1991 a rokom 1995, teda v období, keď sa ADM podieľal na karteli, boli ceny stabilné alebo sa mierne znížili. Nič nenaznačuje, že by ceny výrazne poklesli alebo by boli nerentabilné. Odchod ADM z trhu bol pravdepodobne následkom vážnych technických problémov, ktoré nastali hneď po tom, ako sa táto spoločnosť pripojila ku kartelu, a ktoré pretrvávali. ADM zrazu nebol schopný dodržať svoje predajné kvóty.

...

369 Nakoniec je nemožné vzhľadom na existujúce riziká, aby sa účastníci viackrát dohodli na stretnutí na rôznych miestach vo svete, aby si pridelili predajné kvóty, určili ceny a rozdelili klientov počas takého dlhého obdobia, ak podľa ich tvrdení mal kartel iba mizivý alebo obmedzený dosah na trh glukonátu sodného.“

— Posúdenie

- 174 Najskôr je vhodné pripomenúť, že Komisia podľa znenia bodu 1 A prvého odseku usmernení pri svojom výpočte pokuty v závislosti od závažnosti porušenia berie do úvahy okrem iného „skutočný dosah [porušovania] na trh, tam, kde je ho možné merať“.
- 175 V tejto súvislosti je potrebné analyzovať presný význam ustanovení „tam, kde je ho [teda konkrétny dopad] možné merať“. Ide najmä o určenie, či Komisia v zmysle týchto ustanovení môže brať do úvahy iba konkrétny dopad porušovania v rámci svojho výpočtu pokút, ak jej vôbec prináleží určiť výšku tohto dopadu.
- 176 Komisia správne vyhlásila, že skúmanie dopadu kartelu na trh so sebou nevyhnutne prináša uchýlenie sa k domnienkam. V tejto súvislosti musí Komisia najmä skúmať, aká by bola cena relevantného výrobku, pokiaľ by kartel neexistoval. Pritom pri skúmaní príčin skutočného vývoja cien je problematické uvažovať o podiele, ktorý zodpovedá každej z týchto príčin. Treba brať do úvahy objektívnu okolnosť, že vzhľadom na cenový kartel sa účastníci vzdali práve svojej voľnosti konkurovať si cenami. Hodnotenie pôsobenia vyplývajúceho z iných faktorov, ako táto dobrovoľná zdržanlivosť účastníkov kartelu, je tak nevyhnutne založené na rozumnej pravdepodobnosti, ktorú nemožno s presnosťou vyčíslieť.
- 177 Preto pokiaľ nemá byť toto kritérium, na ktoré je možné prihliadnúť pri stanovení výšky pokuty, zbavené svojho potrebného účinku, nemožno Komisii vytykať, že sa opierała o konkrétny dopad kartelu na relevantný trh napriek tomu, že nemohla tento dopad vyčíslieť alebo predložiť v tomto ohľade číselné posúdenie.

- 178 V dôsledku toho sa musí považovať konkrétny dopad kartelu na relevantný trh za dostatočne preukázaný, ak je Komisia schopná poskytnúť konkrétne a vierohodné indicie, ktoré s primeranou pravdepodobnosťou naznačujú, že kartel mal dopad na uvedený trh.
- 179 V tomto prípade zo zhrnutia analýzy uskutočnenej Komisiou (pozri body 168 až 173 vyššie) vyplýva, že Komisia sa pri závere o existencii „skutočného dopadu“ kartelu na trh oprela o dva údaje. Na jednej strane totiž uviedla skutočnosť, že účastníci kartelu riadne vykonali kartelové dohody (pozri najmä odôvodnenie č. 340, uvedené v bode 168 vyššie) a že tento kartel pretrval počas dlhého obdobia (odôvodnenie č. 369 Rozhodnutia, uvedené v bode 173 vyššie). Na druhej strane usúdila, že grafy získané v priestoroch Roquette dokazovali istý súlad medzi cenami určenými kartelom a cenami skutočne uplatňovanými účastníkmi kartelu na trhu (odôvodnenie č. 354 Rozhodnutia, pozri bod 171 vyššie).
- 180 Na rozdiel od tvrdenia ADM sa Komisia neuspokojila s odvođením konkrétneho dopadu kartelu na trh glukonátu sodného len z toho, že skutočne vznikol kartel. Ako vyplýva z častí Rozhodnutia citovaných vyššie, Komisia sa totiž snažila v najvyššej možnej miere preskúmať oddelene vznik kartelu a jeho konkrétny dopad na trh, považujúc v podstate vznik kartelu za predbežnú a nevyhnutnú podmienku na preukázanie jeho konkrétneho dopadu, pričom tento vznik však nie je postačujúcou podmienkou na toto preukázanie (pozri v tomto zmysle odôvodnenie č. 341 Rozhodnutia). V odôvodnení č. 341 Rozhodnutia Komisia skutočne pripustila, že bolo „nevyhnutné, aby sa určité skutkové okolnosti použité na dosiahnutie záverov k týmto dvom bodom prelínali“ — dôvod, pre ktorý Komisia podľa tvrdenia ADM vždy nepoužila osobitné pojmy v rámci jednotlivých častí svojej analýzy. Toto nemení nič na skutočnosti, že ADM neprávom vytýka Komisii, že nerozlíšila vznik a konkrétny dopad kartelu. Okrem toho predstavuje skutočný vznik kartelu svojou povahou predbežnej podmienky konkrétneho dopadu kartelu začiatok dôkazu existencie konkrétneho dopadu tohto kartelu.

- 181 Okrem toho Komisii nemožno vytýkať, že sa domnievala, že v prípade, ako je ten vo veci samej, kde účastníci kartelu mali podiel väčší ako 90 % na svetovom a 95 % na európskom trhu glukonátu sodného a kde vyvinuli značné úsilie na organizáciu, kontrolu a dohľad nad predmetnými kartelovými dohodami, vznik tohto kartelu predstavoval závažný dôkaz existencie účinkov na trh, a že Komisia sa v tomto prípade (pozri bod 179 vyššie) neobmedzila len na túto analýzu.
- 182 Navyše sa Komisia mohla platne domnievať, že váha tohto dôkazu vzrastá s dĺžkou trvania kartelu. Fungovanie kartelu spočívajúceho v určovaní cien, rozdelení trhov a výmene informácií, ako je to v predmetnej veci, sprevádzajú najmä značné výdavky na správu a riadenie. Komisia mohla preto dôvodne usudzovať, že skutočnosť, že podniky nechali pretrvávať porušovanie a dlhodobo zabezpečili jeho účinné administratívne riadenie napriek rizikám spojeným s takouto protiprávnou činnosťou naznačuje, že účastníci kartelu mali z neho zisk, a preto mal tento kartel konkrétny, hoci nie merateľný dopad na relevantný trh.
- 183 Pokiaľ ide o grafy získané v priestoroch Roquette, z analýzy uskutočnenej Komisiou (pozri body 171 a 172 vyššie) vyplýva, že bez toho, aby grafy boli považované za nevyvrátiteľný dôkaz o existencii dopadu cenového kartelu, a bez snahy kvantifikovať tento dopad Komisia považovala za „veľmi pravdepodobné“, že vykonanie dohôd „značne prispelo“ k vývoju cien.
- 184 Ďalej sa preskúma, či sa Komisia, ako uvádza ADM, dopustila nesprávneho posúdenia skutkových okolností, na ktorých založila svoje závery. V každom prípade vzhľadom na to, čo bolo uvedené v bode 178 vyššie, ADM neoprávnene vytýka Komisii, že zvolila nesprávny prístup pri preukazovaní, že kartel ovplyvnil vývoj cien glukonátu sodného. Tento záver nemožno vyvrátiť skutočnosťou, že v odpovedi na tvrdenia ADM Komisia v podstate uviedla, že nemožila vylúčiť skutočnosť, že by k tomuto vývoju došlo aj bez vzniku kartelu, ale vzhľadom na skutočný vznik kartelu

a na podobnosti medzi skúmanými a dohodnutými cenami táto argumentácia nebola presvedčivá. Bez toho, aby bolo, ako tvrdí ADM, vyžadované od dotknutých podnikov, aby poskytli dôkaz o opaku, ktorý z dôvodov uvedených v bode 177 vyššie je často takmer nemožné predložiť, Komisia naopak dôsledne zvažila rôzne tvrdenia v prospech svojho záveru alebo proti nemu.

185 Z predchádzajúceho vyplýva, že Komisia nezvolila nesprávny prístup pri posúdení konkrétneho dopadu kartelu na trh glukonátu sodného.

c) Pokiaľ ide o posúdenie vývoja cien glukonátu sodného

186 ADM uvádza, že dôkazy poskytnuté Komisiou v Rozhodnutí nepodporujú záver, podľa ktorého je „veľmi pravdepodobné, že uplatnenie dohôd zakladajúcich nový kartel od roku 1986 značne prispelo k výraznému zvýšeniu (zdvojnásobeniu) ceny v období medzi rokmi 1987 a 1989“ (odôvodnenie č. 354 Rozhodnutia). V tejto súvislosti ADM podáva dva rôzne druhy argumentácie.

O tom, že Komisia nemala dostatočné informácie a nezohľadnila iné faktory navrhnuté v správnom konaní

— Tvrdenia účastníkov konania

187 ADM sa odvoláva na skutočnosť, že je nepravdepodobné, aby mal kartel iné účinky ako tie, ktoré vyplývajú zo síl pôsobiacich na trhu. Vyplýva totiž z odôvodnení

Rozhodnutia, že dotknuté podniky samy uviedli, že cena určená v období rokov 1986 až 1987 nepokrývala náklady na suroviny, a to ani v roku 1989, keď bola cena na najvyššej úrovni. Za týchto podmienok by cena podľa ADM v každom prípade stúpila, a to aj keby kartel nevznikol.

188 ADM tiež uvádza, že Komisia mala veľmi málo informácií, pokiaľ ide o obdobie od roku 1987 do roku 1989: chýba jej dôkaz o cene, ktorá bola dohodnutá pred 9. augustom 1989. ADM nakoniec tvrdí, že ceny týkajúce sa obdobia rokov 1986 a 1987 predstavujú predátorskú stratégiu nútiacu spoločnosť FinnSugar, od ktorej ADM v roku 1989 kúpila technológiu na výrobu glukonátu sodného (ďalej len „FinnSugar“), aby sa vzdala svojich plánov na rozšírenie.

189 Komisia namieta proti tomuto posúdeniu zdôrazňujúc, že v prípade, ak je cena výrobku ruiniujúca a ponuka prevyšuje dopyt, môže cena stúpnuť, len ak sa jedna zo spoločností na trhu dostane do úpadku a opúšťa trh a žiadna spoločnosť v predmetnej veci nemohla zvýšiť ceny jednostranným rozhodnutím bez toho, aby stratila podiely na trhu. Komisia preto uvádza, že aj keď k tomuto zvýšeniu mohlo dôjsť bez vzniku kartelu, kartel existoval a ponúka najpriateľnejšie vysvetlenie uvedených cenových pohybov.

— Posúdenie Súdom prvého stupňa

190 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že na účely kontroly posúdenia konkrétneho dopadu kartelu na trh, podaného Komisiou, je dôležité predovšetkým preskúmať jej posúdenie účinkov kartelu na ceny (rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 148, a v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Cascades/Komisia, T-308/94, Zb. s. II-925, bod 173, a Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 110 vyššie, bod 225).

- 191 Okrem toho judikatúra pripomína, že pri určovaní závažnosti porušenia je namieste brať do úvahy najmä právny a hospodársky kontext protiprávneho správania (rozsudky Súdneho dvora zo 16. decembra 1975, Suiker Unie a i./Komisia, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Zb. s. 1663, bod 612, a Ferriere Nord/Komisia, už citovaný v bode 76 vyššie, bod 38) a že je úlohou Komisie, aby pri posúdení konkrétneho dopadu porušenia na trh vychádzala z hospodárskej súťaže, ktorá by normálne existovala, ak by nedošlo k porušeniu (pozri v tomto zmysle rozsudok Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný, body 619 a 620; rozsudok Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 110 vyššie, bod 235, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 11. marca 1999, Thyssen Stahl/Komisia, T-141/94, Zb. s. II-347, bod 645).
- 192 Z toho jednak vyplýva, že v prípade cenových kartelov sa musí zistiť, že dohody skutočne dotknutým stranám umožnili dosiahnuť vyššiu úroveň cien, než by prevládala, pokiaľ by kartel neexistoval. Ďalej z toho plynie, že Komisia musí v rámci svojho posúdenia brať do úvahy všetky objektívne podmienky na relevantnom trhu vzhľadom na hospodársky a prípadne právny kontext, ktorý prevláda. Z rozsudkov Súdu prvého stupňa vynesených v prípade týkajúcom sa kartelu v oblasti kartónu (pozri najmä rozsudok Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 110 vyššie, body 234 a 235) vyplýva, že je potrebné vziať do úvahy existenciu „objektívnych hospodárskych faktorov“, z ktorých vyplýva, že v rámci „voľnej hospodárskej súťaže“ by sa úroveň cien nevyvíjala rovnako ako úroveň praktizovaných cien (pozri najmä rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 151 a 152; rozsudok Cascades/Komisia, už citovaný v bode 190 vyššie, body 183 a 184).
- 193 V prejednávanom prípade ADM nenamieta proti skutkovým okolnostiam uvedeným Komisiou. ADM hlavne nepopiera vývoj cien uvedený Komisiou jednak v časti o skutkových okolnostiach opisujúcich udalosti (odôvodnenia č. 76 až č. 80 Rozhodnutia) a jednak v analýze dopadu kartelu na trh (odôvodnenie č. 354 Rozhodnutia) opierajúc sa o grafy nájdené v Roquette počas inšpekcie.

¹⁹⁴ Rozhodujúce skutkové okolnosti, ktoré vyplývajú z odôvodnení Komisie, je možné zhrnúť takto:

- pôvodný kartel sa skončil na jar 1984 (odôvodnenie č. 76 Rozhodnutia),
- počas približne dvoch rokov (teda zhruba do jari 1986) na trhu glukonátu sodného prevládala nenarušená hospodárska súťaž (odôvodnenie č. 77 Rozhodnutia),
- v máji 1986 sa uskutočnili prvé pokusy o zavedenie nového kartelu (odôvodnenie č. 79 Rozhodnutia),
- nová kartelová dohoda bola uzavretá vo februári 1987 a pretrvávala s viacerými zmenami až do roku 1995 (odôvodnenia č. 79 a č. 80 Rozhodnutia).

¹⁹⁵ Následne je možné zhrnúť vývoj ceny glukonátu sodného, vyplývajúci z odôvodnenia č. 354 Rozhodnutia, takto:

- v roku 1985 ceny glukonátu sodného poklesli a v roku 1986 sa znížili takmer o polovicu voči úrovni zo začiatku roku 1985,
- medzi rokmi 1987 a 1989 sa ceny glukonátu sodného zdvojnásobili,

- v roku 1989 ceny znovu poklesli, ale menej výrazne ako v roku 1985 a ustálili sa až do roku 1995 na úrovni zhruba 60 % nad úrovňou z roku 1987.

196 Z uvedeného po prvé vyplýva, že pre posúdenie, či dohody skutočne umožnili dotknutým podnikom dosiahnuť vyššiu úroveň obchodných cien v porovnaní s tou, ktorá by prevládala, ak by nevznikol kartel, Komisia správne porovnala na jednej strane ceny glukonátu sodného existujúce v období od skončenia predchádzajúceho kartelu do uzavretia novej kartelovej dohody vo februári 1987, keď na trhu prevládala nenarušená súťaž, a na druhej strane ceny uplatňované po roku 1987 berúc do úvahy uplynutie času nevyhnutného na skutočný vznik kartelu.

197 Rovnako na porovnanie skutočne uplatňovaných cien s tými, ktoré by prevládali, keby nevznikol kartel, Komisia správne zdôraznila, že medzi rokmi 1989 a 1995 boli ceny pomerne stabilné. Ako však Komisia uviedla v odôvodnení č. 42 Rozhodnutia bez toho, aby toto tvrdenie ADM spochybnil, trh glukonátu sodného v zásade podliehal výrazným zmenám. V dôsledku toho mohla Komisia oprávnene usúdiť, že bez vzniku kartelu by účastníci nemohli počítať s určitou stabilitou cien glukonátu sodného. ADM neuviedol žiadne tvrdenie, ktorým by tento záver vyvrátil.

198 Po druhé, pokiaľ ide o zdvojnásobenie cien, ku ktorému došlo medzi rokom 1987 a rokom 1989, je namieste sa domnievať že, ako uvádza ADM, ak bola cena glukonátu sodného v roku 1987 ruinujúca a ponuka prebytková podobne ako v období rokov 1986 a 1987, nie je možné, aby ceny stúpili bez zásahu vonkajšieho faktora. Keby totiž ponuka bola prebytková, ceny by boli klesli alebo zostali nízke, až kým by sa výrobok stal znovu zriedkavým z dôvodu odchodu jedného z výrobcov z trhu pri jeho úpadku alebo prevzatí. V prejednávacom prípade však Komisia konštatovala, že ceny so skutočným zavedením nového kartelu stúpili.

- 199 Vzhľadom na predchádzajúce skutočnosti mohla Komisia usúdiť, že disponovala konkrétnymi a dôveryhodnými dôkaznými prostriedkami ukazujúcimi, že kartel mal konkrétny dopad na trh, ktorý bol v zmysle usmernení „merateľný“ porovnaním hypotetickej ceny, ktorá by pravdepodobne prevládala, keby kartel nevznikol, a ceny uplatňovanej po vzniku kartelu.
- 200 Tvrdenia, ktoré uvádza ADM, neumožňujú vyvrátiť tento záver. Najmä skutočnosť, na ktorú sa ADM odvoláva, že podľa vyhlásení konkurentov táto cena ani na svojej najvyššej úrovni nepokrývala náklady na suroviny, nie je rozhodujúca. Za predpokladu, že by táto skutočnosť bola dokázaná, nemožno vylúčiť, že by sa cena uplatňovaná bez vzniku kartelu na trhu s nenarušenou súťažou nachádzala tiež pod úrovňou nákladov na suroviny, ale prípadne na úrovni ešte nižšej z hľadiska návratnosti. Komisia teda správne analyzovala tvrdenia uvedené ADM a ostatnými účastníkmi v správnom konaní (pozri tiež bod 183 vyššie).
- 201 Následne ADM neoprávnene vytyka Komisii, že nemala dostatočné informácie a že nezohľadnila iné faktory, ktoré boli uvedené v správnom konaní.

O tom, že ADM nebol účastníkom kartelu v čase zvýšenia cien glukonátu sodného v rokoch 1987 až 1989

— Tvrdenia účastníkov konania

- 202 ADM tvrdí, že obdobie zvýšenia cien glukonátu sodného v rokoch 1987 až 1989 predchádzalo jeho pristúpeniu ku kartelu a že následne mu Komisia nemohla uložiť

vyššiu pokutu z dôvodu hospodárskeho dopadu, ktorý mal kartel v čase, keď ADM nebol ešte jeho účastníkom.

203 Komisia spochybňuje dôvodnosť tejto argumentácie.

— Posúdenie Súdom prvého stupňa

204 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že skutočné správanie, ktoré si údajne osvojil podnik, nie je relevantné na účely posúdenia dopadu kartelu na trh a že do úvahy je potrebné brať iba účinky vyplývajúce z porušovania ako celku (rozsudok Súdneho dvora z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb. s. I-4125, body 150 a 152, a rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 160 a 167).

205 Ako právom uvádza Komisia, aj keď ADM pristúpil ku kartelu až po zdvojnásobení cien glukonátu sodného medzi rokom 1987 a rokom 1989, táto spoločnosť mala počas celého obdobia svojej účasti zisk z vykonávania kartelu predchádzajúceho jej pristúpeniu, teda z výrazného zvýšenia cien a z ich stabilizácie na vysokej úrovni. Navyše ADM zabezpečil, aby pretrvávali.

206 Preto mohla Komisia oprávnene posúdiť kartel ako celok na určenie jeho konkrétneho dopadu vo vzťahu ku všetkým účastníkom. Dátum pristúpenia ADM ku kartelu nie je pre posúdenie konkrétneho dopadu kartelu relevantný.

- 207 V dôsledku toho musí byť žalobný dôvod založený na tom, že ADM nebol účastníkom kartelu v čase zvýšenia cien glukonátu sodného v rokoch 1987 až 1989, zamietnutý.

d) Pokiaľ ide o definíciu relevantného trhu

Tvrdenia účastníkov konania

- 208 ADM uvádza, že Komisia nesprávne definovala relevantný trh. Zdôrazňuje však, že definícia relevantného trhu je nevyhnutná na určenie dopadu kartelu na tento trh, a preto uvedený omyl ovplyvnil výpočet pokuty.
- 209 Na prvom mieste ADM uvádza, že aj keď Komisia v Rozhodnutí uznala, že glukonát sodný môže byť pri niektorých použitíach nahradený inými prvkami, predsa vylúčila substitúty glukonátu sodného zo svojej definície relevantného trhu.
- 210 Takto však Komisia konala v rozpore so svojim ustáleným postupom, podľa ktorého čiastočné substitúty môžu byť súčasťou relevantného trhu. Rovnako podľa ADM Komisia nesprávne uplatnila oznámenie Komisie o definícii relevantného trhu na účely práva hospodárskej súťaže spoločenstva (Ú. v. ES C 372, z 9. 12. 1997, s. 5; Mim. vyd. 08/001, s. 155, ďalej len „oznámenie o definícii trhu“).

211 Podľa ADM totiž dôkazy naznačujú, že ak by sa odberatelia glukonátu sodného preorientovali na substitučné chelátory, mierne, ale významné zvýšenie cien by znížili na minimum a v dôsledku toho by bol trh širší, než ako uviedla Komisia. Opierajúc sa o publikáciu nazvanú „Chemical Economics Handbook“ (B. Davenport a i., SRI International 2000, ďalej len „správa CEH 2000“), ADM upozorňuje na nasledujúce:

- merané z pohľadu cenovej korelácie sú nasledujúce látky bližšie substitúty glukonátu sodného ako kyselina glukónová: glukoheptonát, HEDTA (v prášku), aminotri (kyselina), kyselina NTA (suchá), aminotri (soľ NA5) a kyselina EDTA (suchá),

- glukoheptonát je bližší substitút kyseliny glukónovej ako glukonátu sodného,

- korelácia medzi cenami glukonátu sodného a glukoheptonátu je vyššia ako 96 %, čo naznačuje, že sa tieto ceny budú vyvíjať podľa uzavretej virtuálnej škály,

- korelácie medzi všetkými chelátormi uvedenými v správe CEH 2000 a glukonátom sodným sú vyššie ako 60 %, čo evokuje, že ceny glukonátu sodného boli veľmi citlivé na pohyb cien iných chelátorov,

- cenová korelácia medzi kyselinou glukónovou a inými chelátormi je vyššia ako 60 % s výnimkou dvoch substitučných foriem NTA.

- 212 Odvolávajúc sa na oznámenie o definícii trhu (bod 39), viaceré rozhodnutia Komisie týkajúce sa koncentrácií, ako aj na rozsudok Súdneho dvora zo 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisia (C-185/95 P, Zb. s. I-8417, bod 100), ADM uvádza, že vysoký stupeň cenovej korelácie výrobkov je dôkazom toho, že na účely práva hospodárskej súťaže patria na rovnaký trh výrobkov. Zo správy CEH 2000 však vyplýva, že existuje cenová konkurencia u všetkých chelátorov a že glukonát sodný a glukohexonát sú vo všeobecnosti zameniteľné pri mnohých použitíach.
- 213 Podľa ADM sú závery zo správy CEH 2000 podporené svedectvami spotrebiteľov, ktorí sa zúčastnili vyšetrovania Komisie, odpoveďami, ktoré poskytli Komisii dotknuté podniky, a interným memorandom týchto podnikov.
- 214 V dôsledku toho podľa ADM tak dôkazné prostriedky predložené Komisiou — z ktorých však vyvodila nesprávne závery — ako aj správa CEH 2000 dokazujú, že relevantný trh mal byť definovaný širšie, zahŕňajúc výrobky ako sú najmä glukonáty a glukohexonáty, kyselina glukónová, kyselina glukohexonová, „matičné roztoky“ a lignosulfonáty.
- 215 Tvrdenia uvedené Komisiou v Rozhodnutí nemôžu podľa ADM tento záver vyvrátiť. Nie je totiž potrebné zisťovať, či sú substitúty glukonátu sodného nedokonalé alebo čiastočné, pretože ako vyplýva z bodu 17 oznámenia o definícii trhu, Komisia má povinnosť stanoviť, či je substitučný výrobok spôsobilý dostatočne odkloniť predaj, aby došlo k zmareniu mierneho, ale podstatného zvýšenia cien, a nie stanoviť, či substitút pokryje celý predaj výrobku, k čomu by došlo v prípade dokonalého substitútu. Okrem toho by bolo nesprávne, ak by nedostatok všeobecného substitútu

glukonátu sodného, vhodného na všetky použitia, podporil tvrdenie, podľa ktorého glukonát sodný predstavuje trh relevantného výrobku na účely práva hospodárskej súťaže (odôvodnenie č. 37 Rozhodnutia). ADM najmä tvrdí, že Komisia neuviedla špecifické použitie, pre ktoré glukonát sodný nemá substitút.

- 216 Rovnako je podľa ADM nesprávna argumentácia Komisie založená na rozsudku Súdneho dvora z 13. februára 1979, Hoffmann-La Roche/Komisia (85/76, Zb. s. 461). Uvádza po prvé, že v tejto veci Súdny dvor uplatnil kritérium existencie dostatočného stupňa zameniteľnosti s ohľadom na rovnaké použitie medzi všetkými výrobkami jedného trhu. Tento test sa však nachádzal v ekonomických teóriách, z ktorých vychádzalo oznámenie o definícii trhu a ktoré boli tiež základom argumentácie Súdneho dvora. Po druhé, skutkové okolnosti tohto rozsudku sú odlišné od tých v predmetnej veci. Kým v uvedenom prípade vitamíny C a E neboli nahraditeľné pri svojom použití v oblasti výživy, v prejednávanom prípade Komisia neuviedla žiadne použitie, pre ktoré by glukonát sodný nemal substitút. Po tretie tvrdí, že ak len obmedzené množstvo vitamínov C a E bolo predané na technické použitie, je pravdepodobné, že substitučné výrobky nemali dopad na stratégiu v oblasti určenia cien vitamínov C a E, vytvorenú žalobkyňou v uvedenej veci. Obmedzenie rozptýlenia predaja smerom k substitučným výrobkom určeným na technické použitie neznížilo na minimum účinnok zvýšenia cien z dôvodu predpokladaných ziskov z predaja, v širšej škále a za vyššiu cenu, výrobku určeného na použitie v oblasti výživy, pre ktorý nebol dostupný žiadny substitút.

- 217 ADM uvádza, že v každom prípade kľúčový význam, ktorý Komisia priznáva svedectvám klientov v odôvodnení č. 37 Rozhodnutia, ako aj vo svojom vyjadrení k žalobe v bode 78, je sporný. Odôvodnenie č. 37 Rozhodnutia definuje klientov ako „výrobcov, ktorí vyrábajú rozličné výrobky pre rôzne výrobné odvetvia a prevádzkujú aspoň dva podniky na spracovanie glukonátu sodného“. Nič však toto tvrdenie nepodporuje. Správa CEH 2000 totiž naznačuje, že podniky, ktoré nakupujú

glukonát sodný na výrobu iných výrobkov, sú vo všeobecnosti špecifické pre osobitné priemyselné odvetvie. Žiadny z klientov, ktorí sa zúčastnili ankety, nezodpovedal definícii Komisie.

- 218 ADM taktiež pripomína, že vo veci Dow Chemical Company, US Federal Trade Commission uzavrela, že bez ohľadu na ich uplatnenie chelátory predstavujú hospodársky trh.
- 219 Na druhom mieste ADM uvádza, že Komisia v odôvodnení č. 38 Rozhodnutia konštatovala, že „veľká väčšina klientov, ktorí sa zúčastnili ankety Komisie o otázke nahraditeľnosti, odpovedala, že nemôžu vo svojom priemyselnom postupe nahradiť glukonát sodný iným výrobkom“. Podľa ADM je tento záver nesprávny. Dôkazy získané v tejto súvislosti Komisiou od spotrebiteľov sú selektívne, dvojzmyselné a zavádzajúce povahou položených otázok.
- 220 V tejto súvislosti ADM po prvé tvrdí, že päť z dvanástich konečných používateľov, ktorí odpovedali na otázku položenú Komisiou, považovalo glukonát sodný za nahraditeľný, hoci jeden z nich upresnil, že substitučným výrobkom je kyselina glukónová. Tieto odpovede boli potvrdené zo strany dodávateľa, ktorý sám uviedol, že existuje určitý počet substitútov. ADM zdôrazňuje, že odberatelia, ktorí odpovedali na otázku a potvrdili nahraditeľnosť glukonátu sodného, predstavujú väčšinu spoločností pôsobiacich v odvetví úpravy povrchov a priemyselných čistiacich prostriedkov (Solvay, Chemische Werke Kluthe a Henkel), pokrývajú 50 % predaja glukonátu sodného a zahŕňajú dvoch z najväčších veľkoodberateľov (Henkel a British Gypsum).
- 221 Po druhé ADM tvrdí, že jediný zo zvyšných odberateľov zúčastnených na ankete odôvodnil svoju odpoveď, zatiaľ čo Komisia v oznámení o definícii trhu (bod 40) sama zdôraznila, že odpovede v tejto veci sa berú do úvahy len vtedy, ak sa opierajú o dostatočné vecné dôkazy.

- 222 Po tretie ADM uvádza, že v dotazníku zaslanom Komisiou nebola otázka položená správne. Komisia sa odberateľov namiesto otázky o ich prípadnej reakcii na mierne, ale podstatné stále zvyšovanie ceny len pýtala, či možno nahradiť glukonát sodný. Okrem toho uvádza, že medzi negatívnymi odpoveďami bola odôvodnená iba jedna, a to bez toho, aby bolo možné jasne určiť, či nahradeniu zabránili menšie technické ťažkosti alebo či odberatelia nemohli vôbec použiť iný výrobok ani pri trvalom zvýšení ceny glukonátu sodného.
- 223 Na treťom mieste ADM tvrdí, že Komisia v odôvodnení č. 38 Rozhodnutia uviedla, že „samotná skutočnosť, že výrobcovia glukonátu sodného založili kartel, zúčastňovali sa na ňom a dlhodobo naň vynakladali prostriedky a tiež sa rozhodli nerozšíriť ho napríklad o matičné roztoky, ukazuje, že podľa nich glukonát sodný tvoril trh relevantných výrobkov“.
- 224 ADM však uvádza, na rozdiel od tvrdení Komisie, že vecné dôkazy naznačovali, že účastníci sa zaoberali možnosťou, že sa klienti zamerajú na substitučné výrobky, ktorých cenu nemôžu určovať účastníci kartelu, a neúspešne sa snažili rozšíriť kartelové dohody o matičné roztoky, aby predišli kartelovým podvodom. Okrem toho skutočnosť, na ktorú sa odvoláva Komisia, teda účasť na karteli, môže mať mnohé dôvody a sama osebe nepotvrďuje vyvodený záver.
- 225 Komisia navrhuje zamietnuť tvrdenia ADM ako celok.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 226 Najskôr je potrebné uviesť, že Komisia v odôvodneniach č. 34 až č. 41 Rozhodnutia skúmala trh relevantného výrobku a definovala ho ako trh glukonátu sodného

v tuhej a tekutej forme a jeho základného výrobku, kyseliny glukónovej. Okrem toho v odpovedi na tvrdenia, ktoré ADM uviedla v správnom konaní, Komisia pripustila, že existovalo určité množstvo čiastočne substitučných výrobkov pre glukonát sodný v závislosti od jeho použitia, ale uznala, že nič nedokazuje, že tieto výrobky vytvárali skutočný tlak na cenu glukonátu sodného. Naopak, Komisia usúdila, že viaceré dôkazy svedčili proti tvrdeniu, ktoré zastávala ADM. Uviedla, že neexistovali výrobky úplnej substitúcie glukonátu sodného a že vzhľadom na to, že tento výrobok bol vhodnejší pre životné prostredie, niektorí používatelia ho uprednostnili pred možnými substitučnými výrobkami. Okrem toho považovala tento názor za potvrdený jednak odpoveďami poskytnutými klientmi účastníkov kartelu a jednak samotnou existenciou kartelu obmedzeného na glukonát sodný, ktorý podľa nej naznačoval, že sami účastníci považovali trh za obmedzený na glukonát sodný (odôvodnenia č. 37 a č. 38 Rozhodnutia).

227 Okrem toho v časti Rozhodnutia týkajúcej sa konkrétneho dopadu kartelu na trh sa Komisia odvolala na preskúmanie trhu zhrnuté v predchádzajúcom bode (odôvodnenie č. 353 Rozhodnutia).

228 ADM v podstate tvrdí, že Komisia definovala trh relevantných výrobkov veľmi zužujúco a vylúčila substitúty glukonátu sodného.

229 V tejto súvislosti je potrebné najskôr zdôrazniť, že ADM neuviedol tento žalobný dôvod založený na nesprávnej definícii trhu relevantných výrobkov na preukázanie, že Komisia porušila článok 81 ods. 1 ES. ADM nepopiera, že sa dopustil porušenia tohto ustanovenia svojou účasťou na karteli na trhu glukonátu sodného. Jediným

cieľom ADM v tejto súvislosti je preukázať, že mu Komisia uložila veľmi vysokú pokutu najmä preto, že podľa ADM uznala existenciu konkrétneho dopadu predmetného kartelu na relevantný trh a že túto skutočnosť zohľadnila pri určení výšky pokuty.

230 Túto argumentáciu je však možné prijať iba vtedy, ak ADM preukáže, že ak Komisia inak definovala trh relevantných výrobkov, mala konštatovať, že porušovanie nemalo konkrétny dopad na trh definovaný ako trh glukonátu sodného a jeho substitútov (pozri bod 178 vyššie).

231 Samotné takéto preukázanie môže dokázať neplatnosť posúdenia výšky pokuty uskutočneného Komisiou podľa závažnosti porušovania.

232 Ako už bolo rozhodnuté v bodoch 196 a 197 vyššie, na vyvodenie záveru o existencii skutočného dopadu porušovania na trh glukonátu sodného Komisia v predmetnom prípade porovnala skutočne uplatňované ceny s cenami, ktoré by prevládali, keby kartel nevznikol, a v tejto súvislosti sa oprela o dvojité konštatovanie. Po prvé porovnala na jednej strane ceny glukonátu sodného uplatňované v období predchádzajúcom kartelu, keď súťaž nebola narušená, a na druhej strane ceny uplatňované po uplynutí určitého času, ktorý bol nevyhnutný na skutočné zavedenie kartelu v roku 1989. Po druhé dospela k tvrdeniu, že v rokoch 1989 až 1995 boli ceny pomerne stabilné, hoci tento trh vo všeobecnosti charakterizuje veľká cenová fluktuácia (odôvodnenie č. 354 Rozhodnutia).

233 V tejto situácii, aby mohla byť argumentácia ADM založená na nesprávnej definícii relevantného trhu úspešná, musí ADM preukázať, že porovnanie stavu cien skutočne uplatňovaných na širšom trhu zodpovedajúcom definícii, ktorú uvádza,

a stavu, ktorý by na rovnakom širšom trhu prevládal bez vzniku kartelu, ukazuje, že kartel nemal dopad na trh. Ako bolo totiž rozhodnuté v bode 178 vyššie, jedine za tejto podmienky sa Komisia nemohla oprieť o kritérium skutočného dopadu kartelu v rámci svojho výpočtu pokuty podľa závažnosti porušovania.

²³⁴ V tejto súvislosti však ADM iba uvádza, že „závery Komisie týkajúce sa trhu relevantného výrobku zohrávajú dôležitú úlohu pri jej posúdení ekonomického dopadu“, ďalej že omyly, ktorých sa Komisia údajne dopustila, „vyvracajú názor, že sa Komisia opierať o ekonomický dopad, a zneplatňujú jej výpočet pokút“ a nakoniec, že ak by Komisia definovala trh so zahrnutím substitútov glukonátu sodného, „dospela by k záveru o neúčinnosti každého pokusu účastníkov kontrolovať cenu glukonátu sodného“.

²³⁵ Je nesporné, že ADM venuje podstatnú časť svojich vyjadrení analýze údajov týkajúcich sa trhu želatín a diskusii o ekonomických teóriách dôležitých pre definíciu relevantného trhu v práve hospodárskej súťaže.

²³⁶ V každom prípade, ADM sa vôbec nesnaží vyvrátiť analýzu uskutočnenú Komisiou v Rozhodnutí, pokiaľ ide o trh glukonátu sodného, poskytujúc iba náčrt porovnaní úrovne cien, ktoré sa skutočne uplatňovali v období kartelu na širšom trhu chelátorov, a úrovne, ktorá by s najväčšou pravdepodobnosťou prevládala na tom istom širšom trhu, keby kartel obmedzený na glukonát sodný nevznikol.

- 237 Preto ADM zostáva povinnosť preukázať alebo predložiť dôkazy, ktoré by spolu predstavovali súbor navzájom súvisiacich dôkazov preukazujúcich s primeranou pravdepodobnosťou, že dopad kartelu týkajúceho sa glukonátu sodného na širší trh chelátorov neexistoval alebo bol zanedbateľný.
- 238 V dôsledku toho — bez toho, aby bolo nevyhnutné skúmať, či sa Komisia, ako uvádza ADM, dopustila nesprávneho právneho posúdenia, keď na účely Rozhodnutia vylúčila substitúty glukonátu sodného z trhu relevantných výrobkov — je potrebné zamietnuť žalobný dôvod založený na nesprávnej definícii relevantného trhu.
- 239 Vzhľadom na predchádzajúce je potrebné usúdiť, že ADM nedokázal, že Komisia sa dopustila nesprávneho posúdenia konkrétneho dopadu kartelu na trh.

C — O existencii omylov v posúdení týkajúcich sa trvania porušovania

- 240 ADM uvádza, že Komisia sa dopustila omylov v posúdení, keď sa domnievala, že porušovanie pretrvávalo až do júna 1995. Tvrdí jednak, že ukončil svoju účasť na karteli počas stretnutia 4. októbra 1994 v Londýne, a jednak, že stretnutie, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 3. až 5. júna v Anaheime (Kalifornia) nemôže byť považované za pokračovanie porušovania. V dôsledku toho musí byť podľa ADM pokuta znížená.

1. *O tom, že ADM ukončil svoju účasť na karteli počas stretnutia 4. októbra 1994 v Londýne*

a) Tvrdenia účastníkov konania

- ²⁴¹ Podľa ADM Komisia neoprávnene zamietla tvrdenia ním predložené a usúdila v odôvodneniach č. 319 až č. 323 Rozhodnutia, že ADM neukončil svoju účasť na karteli počas stretnutia 4. októbra 1994, ale že jeho účasť pretrvávala až do júna 1995.
- ²⁴² Najskôr, odvolávajúc sa na rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. apríla 1995, Tréfileurope/Komisia (T-141/89, Zb. s. II-791, bod 85), a rozsudok BPB de Eendracht/Komisia, už citovaný v bode 107 vyššie (bod 203), ADM tvrdí, že podnik ukončí svoju účasť na karteli, ak sám otvorene preruší spojenie a odstúpi od dohody. To je však to, čo ADM urobil počas stretnutia 4. októbra 1994.
- ²⁴³ Uvádza totiž, že počas tohto stretnutia jeho zástupcovia informovali iných účastníkov, že ADM opustí zoskupenie, ak sporné otázky o kvótach nebudú vyriešené. K žiadnej dohode však nedošlo a jeho zástupcovia odišli, ako vyplýva aj z dokumentu 6 Komisie. ADM zdôrazňuje, že Komisia prevzala uvedenú správu zo stretnutia 4. októbra 1994 (odôvodnenie č. 228 Rozhodnutia). Tieto skutočnosti zodpovedajú nielen záverom samotnej Komisie, podľa ktorých sa stretnutia predchádzajúce uvedenému stretnutiu stávali napätými, ale tiež dôkazom, týkajúcim sa tohto stretnutia, ktoré poskytla Komisii spoločnosť Jungbunzlauer.
- ²⁴⁴ Okrem toho ADM potvrdzujúc svoje odstúpenie z kartelu pripomína, že prestal poskytovať kartelu údaje o predaji, čo Komisia uznala v odôvodnení č. 228

Rozhodnutia. Na rozdiel od výkladu, ktorý Komisia zastáva v odôvodnení č. 321 Rozhodnutia, toto konanie nepredstavovalo bežnú rokovaciu stratégiu v rámci kartelu, znázorňujúcu jeho odhodlanie pokračovať v reštriktívnych činnostiach. ADM totiž zdôrazňuje, že išlo o objektívne správanie, ktorému ostatní účastníci porozumeli a ktoré naznačovalo, že ukončil svoju účasť na karteli.

245 Komisia navrhuje zamietnuť túto argumentáciu.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

246 Na prvom mieste je potrebné pripomenúť, že podľa judikatúry, na ktorú sa odvoláva samotný ADM (pozri bod 242 vyššie), možno vyvodiť záver o definitívnom ukončení jeho účasti na karteli len vtedy, ak sa ADM verejne dištancuje od obsahu stretnutí.

247 Z opisu skutkových okolností podaného ADM, ktorý sa okrem toho zhoduje s opisom v Rozhodnutí (pozri najmä odôvodnenia č. 228 a č. 321), však vyplýva, že ADM sa počas stretnutia 4. októbra 1994 v Londýne otvorene nedištancoval od cieľov kartelu a prostriedkov na ich dosiahnutie, najmä pokiaľ ide o rozdelenie predajných kvót na glukonát sodný medzi účastníkmi kartelu. Naopak z uvedeného vyplýva, že ADM sa bez úspechu snažil vyriešiť konflikt, ktorý vznikol medzi účastníkmi kartelu, a dosiahnuť kompromis o predajných množstvách. Tento postoj svedčí skôr o súhlase s princípom uplatnenia kartelu. V dôsledku toho mohla Komisia v odôvodnení č. 321 Rozhodnutia oprávnenne kvalifikovať správanie ADM počas uvedeného strategického stretnutia, ktorého cieľom bolo skôr dosiahnuť viac ústupkov od ostatných účastníkov kartelu, než skončenie účasti na ňom.

- 248 Okrem toho nevyplýva zo žiadneho dokumentu, na ktorý sa odvoláva ADM, že ostatní účastníci kartelu pochopili jeho správanie počas tohto stretnutia ako verejné dištancovanie sa od samotného obsahu kartelu.
- 249 Po prvé list, ktorý poslala Komisii spoločnosť Jungbunzlauer 21. mája 1999, neobsahuje žiadny opis správania ADM na stretnutí 4. októbra 1994 v Londýne. Uvádza sa v ňom len, že „keď Roquette 4. októbra 1994 v Londýne vyhlásil, že nebude rešpektovať žiadnu z dohôd kartelu, tieto dohody boli ukončené“.
- 250 Po druhé v liste, ktorý Fujisawa poslal Komisii 12. mája 1998, tento účastník neposkytol žiadny opis uvedeného stretnutia, na ktorom sa sám nezúčastnil, ako vyplýva z odôvodnenia č. 224 Rozhodnutia. Naopak v tomto liste Fujisawa uviedol, že kartel sa skončil až v roku 1995.
- 251 Po tretie opis uvedeného stretnutia, ktorý uviedol Jungbunzlauer vo svojom liste poslanom Komisii 30. apríla 1999, tiež neobsahuje údaje o tom, že počas tohto stretnutia ADM vyhlásil, že chce vystúpiť z kartelu. Naopak Jungbunzlauer v tomto liste uviedol, že ADM žiadal prehodnotenie predajných množstiev, ale jeho žiadosti sa nevyhovelo.
- 252 Na druhom mieste, pokiaľ ide o tvrdenie ADM, že po tomto stretnutí prestal ostatným účastníkom kartelu poskytovať údaje o svojom predaji, je potrebné uviesť, ako vyplýva aj z odôvodnení č. 81 až č. 90 Rozhodnutia, že kartel pozostával z komplexného mechanizmu, ktorého cieľom bolo rozdelenie trhov, určenie cien a výmena informácií o klientoch. Samotná skutočnosť, pokladaná za dokázanú, že ADM prestal po uvedenom stretnutí poskytovať ostatným účastníkom kartelu údaje o svojom predaji, nepreukazuje, že kartel zanikol alebo že ADM prestal byť jeho účastníkom.

253 Z toho vyplýva, že ADM nepreukázal, že Komisia sa dopustila omylov v posúdení, keď sa domnievala, že ADM neukončil svoju účasť na karteli počas stretnutia 4. októbra 1994.

2. O povahe stretnutia, ktoré sa konalo od 3. do 5. júna 1995 v Anaheime

a) Tvrdenia účastníkov konania

254 ADM sa domnieva, že na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia (odôvodnenia č. 232 a č. 322), nemožno stretnutie z 3. až 5. júna 1995 považovať za pokračovanie porušovania. Na jednej strane sa toto stretnutie prekrývalo so stretnutím priemyselníkov. Na druhej strane sa účastníci počas tohto stretnutia usilovali o anonymné preskupenie počiatkových predajných kvót (odôvodnenie č. 232 Rozhodnutia). Anonymný systém výmeny informácií týkajúcich sa navrhovaného objemu predaja však nepredstavoval protiprávny spôsob výmeny informácií. Podľa tohto systému totiž účastníci sčítavali objemy predaja tak, aby žiadna konkrétna informácia týkajúca sa podniku nebola poskytnutá ktorémukolvek účastníkovi. Nezahŕňal dozorný mechanizmus predaja konkrétnych podnikov, dohody o cenách alebo rozdelenie predaja, ktoré Komisia považovala za kľúčové prvky kartelu týkajúceho sa glukonátu sodného. V každom prípade systém, ktorý účastníci plánovali s cieľom obsadiť trh v celom rozsahu, neuspel.

255 Údaje obsiahnuté v dokumente získanom v Roquette a uvedené Komisiou v odôvodneniach č. 233 a č. 322 Rozhodnutia, podľa ktorých sa toto stretnutie týkalo „kompenzácií“, ako aj „cieľa celosvetovej výroby“ alebo „cien“, sú podľa ADM nepresné a dvojzmyselné. Okrem toho nešlo o vyhlásenie svedka, ale o zhrnutie návrhu pripraveného americkým prokurátorom, ktoré malo byť základom rozhovoru

so svedkami z Roquette. Ako súdne vyhlásenie vychádzajúce z neznámych zdrojov mohol mať tento dokument iba slabú dôkaznú hodnotu v porovnaní s výpoveďami dotknutých očitých svedkov.

256 Pokiaľ ide o fax zaslaný 1. mája 1995 spoločnosťou Glucona do hotela, kde sa malo uskutočniť stretnutie v júni 1995, ADM uvádza, že podľa tohto dokumentu išlo o rezerváciu na 6. júna 1995, hoci stretnutie sa uskutočnilo v dňoch 3. až 5. júna 1995. Okrem toho zdôrazňuje, že sa táto rezervácia mohla vzťahovať na odlišné stretnutie a že aj v prípade, ak sa týkala kartelu, nanajvýš dokazovala, že Glukona zvažovala možnosť presvedčiť ostatných účastníkov o reformovaní kartelu.

257 Komisia navrhuje túto argumentáciu zamietnuť.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

258 Na prvom mieste je potrebné uviesť, že ADM nepopiera, ako uviedla Komisia v odôvodnení č. 232 Rozhodnutia, že počas predmetného stretnutia, na ktorom sa zúčastnili všetci účastníci kartelu, zúčastnení rokovali o objemoch predaja glukonátu sodného dosiahnutých v roku 1994. Komisia najmä uviedla bez toho, aby ADM toto tvrdenie spochybnil, že vo výpovedi k uvedenej veci ho spoločnosť Jungbunzlauer požiadala o „poskytnutie údajov o celkovom predaji glukonátu sodného uskutočnenom ADM v roku 1994“ (odôvodnenie č. 232 Rozhodnutia).

259 Je však potrebné uviesť, že tento postup sa v podstate prekrýval so zaužívanou činnosťou v rámci kartelu, ktorej cieľom bolo zabezpečiť dodržiavanie pridelených predajných kvót a ktorá, ako vyplýva z odôvodnení č. 92 a 93 Rozhodnutia, spočívala v tom, že pred každým stretnutím poskytl účastníci kartelu svoje údaje o predaji spoločnosti Jungbunzlauer, ktorá ich zhromažďovala a rozdeľovala na stretnutiach.

260 Na druhom mieste ADM potvrdzuje opis udalostí uvedený Komisiou v odôvodnení č. 232 Rozhodnutia, podľa ktorého bol počas tohto stretnutia navrhnutý nový systém výmeny informácií o objemoch predaja. Tento systém mal umožniť určiť anonymne, to znamená tak, aby žiadny z účastníkov nepoznal údaje o ostatných účastníkoch, celkový rozsah trhu glukonátu sodného takto:

„Podnik A uvedie určité množstvo, predstavujúce časť jeho celkového objemu; podnik B predloží takto podniku C súhrn množstiev uvedených podnikmi A a B; podnik C pripočíta svoj celkový objem k tomuto súhrnu; podnik A k tomu nakoniec pripočíta zvyšok svojho celkového objemu a predloží tento súhrn skupine“ (Odôvodnenie č. 233 Rozhodnutia.)

261 ADM sa nemôže oprávnene odvolávať na to, že uvedený systém nepredstavuje porušenie článku 81 ES, najmä preto, že neobsahuje dohodu o určení cien, rozdelení predajných kvót a dozorný mechanizmus určitých predajov podnikom.

262 Bez toho, aby bolo potrebné posúdiť, či z individuálneho hľadiska toto správanie predstavuje porušovanie pravidiel hospodárskej súťaže, je vhodné domnievať sa, že Komisia mohla oprávnene predpokladať, že išlo o nový pokus účastníkov kartelu „obnoviť poriadok na trhu“ a udržať ich protisúťažné postupy zavedené počas predchádzajúcich rokov s cieľom zabezpečiť kontrolu trhu jednotným konaním, hoci rôznymi formami a metódami. Skutočnosť, že sa účastníci kartelu pokúsili zaviesť „anonymný“ systém výmeny informácií, ako je opísaný v bode 260 vyššie, mohla

Komisia racionálne vykladať ako prirodzené pokračovanie správania sa podnikov v rámci kartelu, ktorý, ako vyplýva najmä z odôvodnenia č. 93 Rozhodnutia, bol charakteristický „vzrastajúcim vzájomným podozrievaním“, aj keď jeho cieľom bolo rozdelenie trhu. Z tohto pohľadu sa mohla Komisia oprávnenne domnievať, že zavedením nového systému výmeny informácií účastníci kartelu preukázali, že „boli stále [rozhodnutí] nájsť riešenie, ktoré by im umožnilo pokračovať v protisúťažnej činnosti“ (odôvodnenie č. 322 Rozhodnutia) a „udržať svoju kontrolu trhu jednotným konaním“ (odôvodnenie č. 232 Rozhodnutia).

²⁶³ Na treťom mieste, stručnú poznámku, ktorú Roquette zaznamenala počas tohto stretnutia a ktorú Komisia uviedla v odôvodneniach č. 233 a č. 322 Rozhodnutia („6.95 Anaheim: Diskusia: kompenzácia; 44 000 mt cieľovej výroby na celosvetovej úrovni; cena“), možno odôvodnene považovať za potvrdzujúcu tvrdenie Komisie, aj keď je pravda, že táto poznámka, posudzovaná individuálne a tak, ako vyplýva z jej samotného znenia, poskytuje len nepresnú predstavu o obsahu rokovaní zo stretnutia 3., 4., a 5. júna 1995. Okrem toho v rozpore s tvrdením ADM, keďže Roquette sama predložila tento dokument Komisii v správnom konaní, môže ho táto platne použiť na podporu svojho tvrdenia.

²⁶⁴ Na štvrtom mieste rôzne vyhlásenia účastníkov kartelu, na ktoré sa odvoláva ADM, nemôžu vyvrátiť stanovisko Komisie. Vyhlásenie zamestnanca Roquette, pripojené k jeho listu z 22. júla 1999, podľa ktorého toto stretnutie „nemalo žiadny záver a nevedlo k ničomu“, čo sa zhoduje s vyhlásením spoločnosti Jungbunzlauer v liste z 30. apríla 1999, nie je relevantné, keďže potvrdzuje, že toto stretnutie nezmenilo

priebeh jednotného a trvalého porušovania (odôvodnenie č. 254 Rozhodnutia). Tento list teda nepreukazuje, že účastníci kartelu nemali v úmysle pretrvávajúť vo svojom správaní predstavujúcom porušovanie.

265 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že na účely preskúmania uplatnenia článku 81 ods. 1 ES na dohodu alebo zosúladený postup, je zohľadnenie konkrétnych účinkov dohody zbytočné, kým je zjavné, že jej cieľom je vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu (rozsudky Súdneho dvora z 13. júla 1966, Consten a Grundig/Komisia, 56/64 a 58/64, Zb. s. 429, 496; Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný v bode 204 vyššie, bod 99, a z 8. júla 1999, Hüls/Komisia, C-199/92 P, Zb. s. I-4287, bod 17, rozsudok Súdu prvého stupňa z 23. februára 1994, CB a Europay/Komisia, T-39/92 a T-40/92, Zb. s. II-49, bod 87).

266 Na piatom mieste skutočnosť, že toto stretnutie sa konalo v rámci všeobecného stretnutia priemyselníkov, nie je relevantná, pretože nevylučuje, že dotknuté podniky využili uvedené všeobecné stretnutie, aby sa stretli vo veci kartelu.

267 V dôsledku toho sa mohla Komisia platne domnievať, že ADM bol účastníkom kartelu až do júna 1995.

268 Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je potrebné usúdiť, že ADM nepreukázal, že Komisia sa dopustila omylov v posúdení, pokiaľ ide o trvanie porušovania.

D — O *poľahčujúcich okolnostiach*

- 269 Pokiaľ ide o posúdenie poľahčujúcich okolností Komisiou, ADM uvádza omyly v posúdení, týkajúce sa po prvé skončenia účasti na karteli pred začatím vyšetrovania, po druhé neexistencie potreby zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty a po tretie prijatia kódexu správania ADM.

1. *O skončení účasti na karteli*a) *Tvrdenia účastníkov konania*

- 270 ADM uvádza, že v bode 3 tretej zarážke usmernení sa „ukončenie porušovaní po prvých zásahoch Komisie (najmä vyšetrovaniach)“ uznáva ako poľahčujúca okolnosť. Domnieva sa, že v predmetnej veci mu mala byť táto poľahčujúca okolnosť na prospech, keďže ukončil svoje správanie predstavujúce porušovanie po prvom zásahu amerických orgánov hospodárskej súťaže. Okrem toho uvádza, že skutkové okolnosti v tejto veci sú takmer identické so skutkovými okolnosťami vo veci nazwanej „aminokyseliny“ [rozhodnutie Komisie č. 2001/418/ES zo 7. júna 2000 týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody EHS (vec COMP/36.545/F3 — Aminokyseliny) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 152, 2001, s. 24, ďalej len „vec aminokyseliny“)], v ktorej Komisia priznala zníženie pokuty o 10 %. Okrem toho sa odvoláva na rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, ABB Asea Brown Boveri/Komisia (T-31/99, Zb. s. II-1881, bod 238), v ktorom Súd prvého stupňa rozhodol, že podnikom, ktoré spolupracovali s Komisiou s cieľom ukončiť kartel, sa prizná zníženie pokuty. Nakoniec, v rozpore s tvrdením Komisie existujú prípady, v ktorých kartely po zásahu kompetentných orgánov pretrvali.

271 Komisia sa domnieva, že ADM sa v predmetnej veci nemôže platne odvolávať na bod 3, tretiu zarážku usmernení. Podľa Komisie je totiž v prípade tajných kartelov nepredstaviteľné, aby tieto kartely pretrvávali po tom, ako boli objavené. Preto je uplatnenie poľahčujúcej okolnosti z dôvodu ukončenia porušovania po prvých zásahoch Komisie neodôvodnené.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

272 Bod 3 usmernení nazvaný „Poľahčujúce okolnosti“ stanovuje zníženie základnej čiastky pokuty, pokiaľ Komisia usúdi, že ide o osobitné poľahčujúce okolnosti, ako je ukončenie porušovania po prvých zásahoch Komisie (najmä po vyšetrovaniach).

273 Komisia v Rozhodnutí uznáva, že 27. júna 1995 ADM, ako aj ostatní členovia kartelu ukončili porušovanie po zásahu amerických orgánov (odôvodnenie č. 234 Rozhodnutia).

274 V tejto súvislosti je však najskôr vhodné pripomenúť, že na účely zriadenia spoločného trhu s vysokým stupňom konkurencieschopnosti článok 3 ES stanovuje, že činnosti Spoločenstva zahŕňajú systém, ktorým sa zabezpečí, aby sa na vnútornom trhu nenarušila hospodárska súťaž. Článok 81 ods. 1 ES, ktorý zakazuje všetky dohody medzi podnikateľmi, rozhodnutia združení podnikateľov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu, predstavuje jeden zo základných nástrojov vykonania tohto systému.

- 275 Ďalej je potrebné pripomenúť, že úlohou Komisie je uskutočňovať všeobecnú politiku, ktorej cieľom je uplatniť v oblasti hospodárskej súťaže zásady stanovené Zmluvou, a nasmerovať v tomto zmysle správanie podnikov, ako aj informovať ich a potláčať jednotlivé porušovania. Na tieto účely má Komisia právomoc uložiť pokuty podnikom, ktoré sa úmyselne alebo z nedbanlivosti dopustili najmä porušenia článku 81 ods. 1 ES (pozri v tomto zmysle rozsudok *Musique diffusion française a i./Komisia*, už citovaný v bode 44 vyššie, bod 105).
- 276 Z toho vyplýva, že pri posúdení závažnosti porušovania na účely stanovenia výšky pokuty Komisia musí vziať do úvahy nielen osobitné okolnosti veci, ale tiež kontext, v ktorom sa porušenie nachádza, a zabezpečiť odstrašujúci účinok svojich úkonov (pozri v tomto zmysle rozsudok *Musique diffusion française a i./Komisia*, už citovaný v bode 44 vyššie, bod 106). Iba zohľadnenie týchto aspektov totiž umožňuje zabezpečiť, aby konanie Komisie bolo plne účinné s cieľom udržať nenarušenú hospodársku súťaž na spoločnom trhu.
- 277 Čisto jazyková analýza ustanovenia bodu 3 tretej zarážky usmernení by mohla vyvolávať dojem, že vo všeobecnosti a bez výnimky predstavuje poľahčujúcu okolnosť už samotná skutočnosť, že porušovateľ ukončí porušovanie po prvých zásahoch Komisie. Takýto výklad uvedeného ustanovenia by však zmenšoval potrebný účinok ustanovení umožňujúcich zachovanie efektívnej hospodárskej súťaže, pretože by zoslabil tak sankciu, ktorú by bolo možné uložiť za porušenie článku 81 ES, ako aj jej odstrašujúci účinok.
- 278 Na rozdiel od iných poľahčujúcich okolností totiž táto okolnosť nie je spojená ani s osobitnými vlastnosťami porušovateľa, ani so skutkovými okolnosťami veci, keďže vyplýva najmä z vonkajšieho zásahu Komisie. Preto ukončenie porušovania len na základe zásahu Komisie nemožno prirovnávať k zásluhám vyplývajúcim z vlastnej iniciatívy porušovateľa, ale predstavuje len primeranú a normálnu reakciu na tento zásah. Okrem toho uvedená okolnosť znamená iba návrat porušovateľa k zákonnému správaniu a neprispieva k tomu, aby bolo konanie Komisie účinnejšie.

Napokon údajný poľahčujúci charakter tejto okolnosti nemožno odôvodniť iba nabádaním na ukončenie porušovania, ktorého sa týka. V tomto ohľade je potrebné uviesť, že kvalifikovanie pokračovania v porušovaní po prvých zásahoch Komisie za priťažujúcu okolnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, Sigma Technologie/Komisija, T-28/99, Zb. s. II-1845, bod 102 a nasl.) už oprávnenne predstavuje nabádanie na ukončenie porušovania, ktoré však na rozdiel od predmetnej poľahčujúcej okolnosti neoslabuje ani sankciu, ani jej odstrašujúci účinok.

279 Uznanie ukončenia porušovania po prvých zásahoch Komisie ako poľahčujúcej okolnosti by neoprávnenne zasahovalo do potrebného účinku článku 81 ods. 1 ES zoslabením tak sankcie, ako aj jej odstrašujúceho účinku. Komisia si teda nemôže sama uložiť povinnosť, aby samotné ukončenie porušovania po svojich prvých zásahoch považovala za poľahčujúcu okolnosť. Preto je potrebné ustanovenie článku 3 tretej zarážky usmernení vykladať zužujúco takým spôsobom, aby nebolo v rozpore s potrebným účinkom článku 81 ods. 1 ES.

280 V dôsledku toho je potrebné uvedené ustanovenie vykladať v tom zmysle, že iba osobitné okolnosti prejednávaneho prípadu, v ktorom skutočne došlo k ukončeniu porušovania po prvých zásahoch Komisie, by mohli odôvodniť zohľadnenie uvedenej okolnosti ako poľahčujúcej okolnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok ABB Asea Brown Boveri/Komisija, už citovaný v bode 270 vyššie, bod 213).

281 V prejednávanom prípade je potrebné pripomenúť, že predmetné porušovanie viedlo k tajnému kartelu, ktorého cieľom bolo určenie cien a rozdelenie trhov. Tento typ kartelu je výslovne zakázaný článkom 81 ods. 1 písm. a) a c) ES a predstavuje

obzvlášť závažné porušovanie. Účastníci si preto museli byť vedomí protiprávneho charakteru svojho správania. Tajná povaha kartelu potvrdzuje skutočnosť, že účastníci si boli vedomí protiprávnej povahy svojho konania. Preto sa Súd prvého stupňa domnieva, že niet žiadnych pochyb o tom, že sa účastníci tohto porušovania dopustili úmyselne.

- 282 Súd prvého stupňa však už výslovne uviedol, že ukončenie úmyselného porušovania nemožno považovať za poľahčujúcu okolnosť, pokiaľ k nemu došlo po zásahu Komisie (rozsudky Súdu prvého stupňa z 11. marca 1999, *Aristrain/Komisia*, T-156/94, Zb. s. II-645, bod 138, a *Ensidesa/Komisia*, T-157/94, Zb. s. II-707, bod 498).
- 283 Vzhľadom na vyššie uvedené sa Súd prvého stupňa domnieva, že v tomto prípade skutočnosť, že ADM ukončil porušovanie po prvom zásahu orgánu hospodárskej súťaže, nemôže predstavovať poľahčujúcu okolnosť.
- 284 Tento záver nie je ovplyvnený skutočnosťou, že v tomto prípade ADM ukončil predmetné protisúťažné konanie po zásahu amerických orgánov a nie Komisie (odôvodnenie č. 234 Rozhodnutia). Skutočnosť, že ADM ukončil porušovanie po prvých zásahoch amerických orgánov hospodárskej súťaže nespôsobuje, že toto ukončenie bolo uváženejšie, ako keby k nemu došlo po prvých zásahoch Komisie.
- 285 ADM sa na podporu svojej argumentácie ešte odvoláva na rozsudok *ABB Asea Brown Boveri/Komisia* (už citovaný v bode 270 vyššie, bod 238), v ktorom Súd prvého stupňa rozhodol, že podnikom, ktoré v predchádzajúcom období spolupracovali s Komisiou s cieľom ukončiť kartel, bolo priznané zníženie pokuty. V tejto súvislosti postačuje zdôrazniť, že tento rozsudok neumožňuje dospieť k záveru, že skutočnosť, že žalobkyňa ukončila porušovanie po prvých zásahoch orgánu hospodárskej súťaže, predstavuje vo všetkých prípadoch poľahčujúcu okolnosť. Okrem toho v časti rozsudku, na ktorý sa odvoláva ADM, je v rozsudku stanovená

zásada, podľa ktorej, ak správanie dotknutého podniku umožnilo Komisii konštatovať porušovanie bez ťažkostí a prípadne aj toto porušovanie ukončiť, je nutné túto okolnosť zohľadniť. Uvedená okolnosť však zahŕňa snahu dotknutého podniku, ktorá presahuje samotné ukončenie porušovania po zásahu Komisie. Preto táto judikatúra nespochybňuje vyššie uvedenú analýzu.

286 Pokiaľ ide o vec aminokyseliny (pozri bod 270 vyššie), na ktorú sa ADM odvoláva pri dokazovaní porušenia zásady rovnosti zaobchádzania a zásady proporcionality, Súd prvého stupňa sa domnieva, že administratívna prax nemôže vyplývať len z jedného prípadu. Okrem toho, ako je uvedené v bode 110 vyššie, samotná skutočnosť, že Komisia v rámci svojej predchádzajúcej rozhodovacej praxe posúdila správanie určitým spôsobom, neznamená, že je povinná uskutočniť rovnaké posúdenie pri prijímaní neskoršieho rozhodnutia. V každom prípade sa Súd prvého stupňa domnieva, že tento prípad, ktorý len tlmočil posúdenie Komisie, nemôže spochybniť ani analýzu vyplývajúcu z jedného z kľúčových cieľov Spoločenstva, uvedenú vyššie, ani judikatúru vyplývajúcu z rozsudkov *Aristrain/Komisia* a *Ensidesa/Komisia*, už citovaných v bode 282 vyššie.

287 Preto, z dôvodov uvedených vyššie, v tomto prípade nezohľadnenie ukončenia porušovania po prvých zásahoch amerických orgánov hospodárskej súťaže ako poľahčujúcej okolnosti nemôže byť považované za nesprávne.

2. *O neexistencii potreby zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty*

a) Tvrdenia účastníkov konania

288 ADM pripomína, že v rámci rôznych konaní začatých pred americkými súdmi, pokiaľ ide o spory týkajúce sa lyzínu a kyseliny citrónovej, už zaplatil za porušovanie

antitrustových pravidiel viac ako 250 miliónov USD. Komisia mala zohľadniť tieto okolnosti ako poľahčujúce okolnosti, ako to robila v predchádzajúcej rozhodovacej praxi [rozhodnutie Komisie č. 89/190/EHS z 21. decembra 1988, týkajúce sa konania o uplatnení článku 85 Zmluvy EHS (vec IV/31.865 — PVC) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 74, 1989, s. 1)].

289 Komisia navrhuje zamietnuť túto argumentáciu.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

290 Najskôr je potrebné pripomenúť, že zásada *ne bis in idem* zakazuje sankcionovať tú istú osobu viac ako jedenkrát za to isté protiprávne správanie s cieľom chrániť ten istý právny záujem. Uplatnenie tejto zásady podlieha trom kumulatívnym podmienkam, a to totožnosti skutkov, totožnosti porušovateľa a totožnosti chráneného právneho záujmu. (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 338).

291 Súdny dvor aj Súd prvého stupňa už viackrát rozhodli, že v prípade, ak skutky, ktoré sú základom dvoch sporných odsúdení, majú pôvod v tom istom súbore dohôd, hoci sa odlišujú tak v predmete, ako aj v teritoriálnom umiestnení, táto zásada sa neuplatní (rozsudky Súdneho dvora zo 14. decembra 1972, Boehringer/Komisia, 7/72, Zb. s. 1281, body 3 a 4, a z 13. februára 1969, Wilhelm a i., 14/68, Zb. s. 1, bod 11; rozsudky Tréfileurope/Komisia, už citovaný v bode 242 vyššie, bod 191, a zo 6. apríla 1995, Sotralentz/Komisia, T-149/89, Zb. s. II-1127, bod 29).

292 Na jednej strane sa v prejednávacom prípade platby, ktoré uvádza ADM, sčasti týkajú iných kartelov, totiž tých, ktoré sa vzťahujú na trh lyzínu a kyseliny citrónovej. Na druhej strane, pokiaľ ide o kartel týkajúci sa glukonátu sodného, podľa zásady teritoriality neexistuje konflikt vo výkone právomoci Komisie a orgánov hospodárskej súťaže tretích krajín pri ukladaní pokút podnikom porušujúcim pravidlá hospodárskej súťaže EHP a uvedených tretích krajín (pozri v tomto zmysle rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 90, a rozsudok Súdného dvora z 15. júla 1970, Bunchler/Komisia, 44/69, Zb. s. 733, body 52 a 53, ako aj analogicky v oblasti koncentrácií, pokiaľ ide o právomoc Spoločenstva vzhľadom na účinky protiprávneho správania súbežne s právomocou orgánov hospodárskej súťaže tretích krajín, rozsudok Súdu prvého stupňa z 25. marca 1999, Gencor/Komisia, T-102/96, Zb. s. II-753, body 95 a 98). Komisia teda nebola povinná zohľadniť tieto okolnosti podľa zásady *ne bis in idem*.

293 Pokiaľ ide o tvrdenie ADM, že Komisia už v minulosti zohľadnila túto skutočnosť pri určení výšky pokút v rámci poľahčujúcich okolností, stačí pripomenúť, že na základe judikatúry samotná skutočnosť, že v skoršej rozhodovacej praxi Komisia zohľadnila určité prvky ako poľahčujúce okolnosti, ju nezaväzuje, aby vo vymedzenom prípade postupovala rovnako (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa Hercules Chemicals/Komisia, už citovaný v bode 110 vyššie, bod 357, a zo 14. mája 1998, Mo och Domsjö/Komisia, T-352/94, Zb. s. II-1989, body 417 a 419).

294 V každom prípade a z dôvodu úplnosti je potrebné konštatovať jednak, že ADM sa odvoláva len na jedno rozhodnutie, a jednak, že Komisia preukázala Súdu prvého stupňa na základe jeho písomnej otázky, že vo svojej ustálenej rozhodovacej praxi neuplatňuje uvedenú poľahčujúcu okolnosť v situáciách porovnateľných s predmetným prípadom.

295 V dôsledku toho ADM neoprávnene vytyka Komisii skutočnosť, že mu nepriznala zníženie pokuty z dôvodu neexistencie potreby odstrašujúceho účinku.

3. *O prijatí kódexu správania spoločnosťou ADM*

a) Tvrdenia účastníkov konania

296 ADM tvrdí, že Komisia mala pri výpočte pokuty vziať do úvahy, že ADM prijal prísny a trvalý program na dosiahnutie súladu s pravidlami hospodárskej súťaže, ktorý zahŕňal najmä prijatie kódexu správania určeného všetkým zamestnancom podniku a vytvorenie špecializovaného oddelenia.

297 Okrem toho prijatie programu na dosiahnutie súladu s pravidlami hospodárskej súťaže, vymenovanie nového vedenia a prepustenie riadiacich pracovníkov, ktorí sa zúčastnili na porušovaní, poukazuje na úprimné odhodlanie spoločnosti. ADM okrem iného zdôrazňuje, že až dovtedy nebol predmetom žiadneho nepriaznivého rozhodnutia, týkajúceho sa súťažného práva Spoločenstva.

298 Komisia navrhuje zamietnuť túto argumentáciu.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

299 Bolo už rozhodnuté, že hoci je iste dôležité, aby podnik prijal opatrenia na zabránenie toho, aby sa jeho zamestnanci dopúšťali ďalších porušovaní súťažného práva Spoločenstva, prijatie takých opatrení nič nemení na skutočnosti, že k porušovaniu už došlo. Komisia preto nie je povinná prihliadnúť na túto okolnosť ako na poľahčujúcu okolnosť, najmä ak sporné porušovanie predstavuje, ako je tomu

v predmetnom prípade, zjavné porušenie článku 81 ods. 1 písm. a) a b) ES (rozsudky Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 373, a Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, body 280 a 281).

300 Okrem toho, vzhľadom na doplňujúce tvrdenie ADM, že až dodnes nebol predmetom žiadneho nepriaznivého rozhodnutia týkajúceho sa súťažného práva Spoločenstva, je potrebné zdôrazniť, že aj keď usmernenia naopak stanovujú, že Komisia môže uplatniť pritažujúce okolnosti voči podniku, ktorý sa už dopustil jedného alebo viacerých porušení rovnakého druhu, nevyplýva z toho, že ak sporné porušenie je prvým tohto druhu, ktorého sa dotknutý podnik dopustil, je potrebné s ním priaznivo zaobchádzať z dôvodu poľahčujúcej okolnosti.

301 V dôsledku toho ADM neoprávnene vytýka Komisii skutočnosť, že mu nepriznala zníženie pokuty z dôvodu prijatia kódexu správania.

302 Zo všetkých vyššie uvedených skutočností vyplýva, že ADM nepreukázal, že sa Komisia dopustila omylov v posúdení poľahčujúcich okolností.

E — O spolupráci ADM počas správneho konania

1. Úvod

303 Pokiaľ ide o spoluprácu počas správneho konania, ADM uvádza dva žalobné dôvody založené jednak na omyloch v posúdení a jednak na porušení zásady rovnosti zaobchádzania.

- 304 Pred skúmaním dôvodnosti týchto žalobných dôvodov je vhodné zhrnúť posúdenie Komisie týkajúce sa spolupráce podnikov, vyplývajúce z odôvodnení č. 411 až č. 427 Rozhodnutia.
- 305 Komisia najskôr uplatnením bodu B oznámenia o spolupráci (pozri bod 6 vyššie) priznala spoločnosti Fujisawa „veľmi významné zníženie“ o 80 % pokuty, ktorá by jej bola uložená, keby nespolupracovala. V tejto súvislosti Komisia uznala, že to bol Fujisawa, kto v zmysle tohto ustanovenia oznámil kartel Komisii predtým, ako táto začala vyšetrowanie. Komisia tiež uznala, že 12. mája 1998, keď jej Fujisawa poskytol vyhlásenie o skutkovom stave a dokumenty týkajúce sa kartelu, nemala ešte informácie postačujúce na dokázanie existencie oznámeného kartelu. Komisia sa najmä domnievala, že Fujisawa bol prvým účastníkom kartelu, ktorý poskytol údaje rozhodujúce pre dokázanie existencie kartelu počas celého obdobia jeho trvania predložením zoznamu stretnutí kartelu, ako aj zhrnutie konaní hlavných účastníkov a rozhodujúcich udalostí v období od roku 1981 do roku 1995. Podľa Komisie jej vyhlásenie spoločnosti Fujisawa umožnilo vytvoriť si obraz o základných prvkoch kartelu, to znamená o jeho štruktúre a fungovaní, vrátane základných dohôd, ktoré boli uzavreté, a vrátane mechanizmov vypracovaných na ich uplatnenie (odôvodnenia č. 412 až č. 418 Rozhodnutia).
- 306 Ďalej Komisia odmietla tvrdenie ADM založené na skutočnosti, že táto spoločnosť splnila podmienky stanovené v bode C uvedeného oznámenia týkajúce sa „výrazného zníženia“ pokút, a usúdila, že v čase, keď s ňou ADM začal spolupracovať, mala už informácie oznámené spoločnosťou Fujisawa, ktoré postačovali na preukázanie existencie kartelu počas celého obdobia jeho trvania (odôvodnenia č. 419 až č. 423 Rozhodnutia).
- 307 Nakoniec uplatnením bodu D tohto oznámenia Komisia súhlasila s „výrazným znížením“ o 40 % pokuty uloženej ADM a Roquette a o 20 % pokuty uloženej spoločnostiam Akzo, Avebe a Jungbunzlauer. V tejto súvislosti Komisia zohľadnila

najmä skutočnosť, že Roquette bol jediným účastníkom kartelu, ktorý poskytol dokumenty s obsahom a závermi stretnutí kartelu, a že vo svojich vyhláseniach Roquette a ADM opisali mechanizmus kartelu a úlohu účastníkov a poskytli upresnenia o niektorých stretnutiach. Komisia uviedla, že vyhlásenia Fujisawa, dokumenty Roquette, ako aj vyhlásenia Roquette a ADM boli základným zdrojom na vypracovanie Rozhodnutia (odôvodnenia č. 424 až č. 427 Rozhodnutia).

2. *O nesprávnom posúdení spolupráce ADM*

a) Tvrdenia účastníkov konania

308 ADM sa domnieva, že zníženie výšky jeho pokuty o 40 %, priznané podľa ustanovení bodu D oznámenia o spolupráci, je nedostatočné. Domnieva sa, na rozdiel od toho, čo Komisia uviedla v odôvodnení č. 422 Rozhodnutia, že vďaka zaslaniu Komisii výkazu z obdobia rokov 1991 až 1995 bol prvý, kto poskytol rozhodujúce dôkazy týkajúce sa existencie kartelu v období nasledujúcom po roku 1991. Preto podľa ADM Komisia neoprávnene odmietla priznať tejto spoločnosti zníženie na základe bodu C oznámenia o spolupráci.

309 Na prvom mieste sa totiž ADM domnieva, že dôkazy poskytnuté Fujisawa za rovnaké obdobie sú obmedzené.

310 Po prvé uvádza, že Fujisawa predložil sprievodný list s detailmi týkajúcimi sa obdobia pred rokom 1990. Naopak z obdobia rokov 1991 — 1995 Fujisawa uviedol len dve stretnutia bez zaslania akýchkoľvek špecifických informácií o dohodách

o cenách alebo objemoch. Okrem toho bolo jedným z týchto dvoch stretnutí stretnutie 6. júna 1995, ktoré sa podľa ADM uskutočnilo po ukončení porušovania (pozri vyššie). Pokiaľ ide o stretnutie v Atlante v júni 1994, opis bol neurčitý.

- 311 Po druhé uvádza, že Fujisawa poskytol tabuľku so zoznamom stretnutí zostaveným vedúcimi zamestnancami tohto podniku, ktorí sa ich zúčastnili. V každom prípade, z dôvodu, že uvedení vedúci zamestnanci sa v tejto veci len veľmi málo angažovali v tomto období, svedectvo o skutkových okolnostiach z rokov 1991 a 1995 obsahuje iba minimálne údaje alebo také, ktoré sa netýkajú stretnutí. Uvádza totiž iba päť z trinástich stretnutí, ktoré sa uskutočnili v tomto období a ktoré boli predmetom oznámenia o výhradách. Okrem toho opis obsahu týchto stretnutí nebol dostatočne presný: dohodnuté ceny, rozdelenie predaja alebo mechanizmy dohľadu neboli za toto obdobie uvedené a mená zástupcov ostatných podnikov zúčastnených na stretnutí boli na niektorých miestach uvedené len čiastočne.
- 312 Na druhom mieste dokumenty získané pri inšpekciách v priestoroch ostatných podnikov pred začatím spolupráce ADM poskytujú podľa tejto spoločnosti veľmi málo dôkazov týkajúcich sa obdobia po lete 1991. Dokumenty skúmané v priestoroch spoločnosti Glucona zdôrazňovali stretnutia, ktoré sa väčšinou prekrývali s predvádzacími stretnutiami Institute of Food Technology (IFT) alebo Food Ingredients Europe (FIE), na ktorých sa pravdepodobne v každom prípade zúčastnili aj účastníci kartelu, ale nebol v nich uvedený obsah týchto stretnutí. Okrem toho Glucona neposkytla žiadne ďalšie upresnenie o obsahu predmetných stretnutí a iba potvrdila, že rokovanie sa týkalo „trhu a predaja“.
- 313 Naopak ADM poskytol po prvé svedectvo jedného zo svojich bývalých zamestnancov s významnými dôkazmi o stretnutiach, ich obsahu a mechanizmoch kartelu, po druhé prvú informáciu o existencii siedmich stretnutí, ktoré neboli uvedené ani vo svedectvách spoločností Fujisawa a Glucona, ani v žiadostiach Komisie o informácie, po tretie údaj o obsahu stretnutí, ktorý nebol uvedený vo svedectvách Fujisawa ani

Glucony, a vysvetlenie vymenovania niektorých účastníkov v každom regióne za „spoločnosti najlepšie situované v oblasti cien“, cieľových cien stanovených kartelom, ako aj vplyvu a obsahu kartelu, a po štvrté opis úlohy účastníkov na stretnutiach.

314 Na treťom mieste ADM tvrdí, že tieto dôkazné prostriedky umožnili Komisii prinútiť ostatných účastníkov, aby uznali skutkové okolnosti a spolupracovali. Podľa nej totiž ku koncu roku 1998 boli dôkazy Komisie veľmi obmedzené: napriek informáciám, ktoré poskytli americké orgány, žiadostiam o informácie a náhodným inšpekciám v priestoroch účastníkov počas rokov 1997 a 1998 jedine Fujisawa ponúkol Komisii spoluprácu (odôvodnenia č. 54 až č. 56 Rozhodnutia). Okrem toho dôkazy poskytnuté Fujisawa boli neúplné a neboli dostatočne podopreté dokumentmi získanými v priestoroch ostatných účastníkov (Avebe, Glucona, Jungbunzlauer a Roquette).

315 Komisia navrhuje uvedený žalobný dôvod zamietnuť.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

316 Komisia vo svojom oznámení o spolupráci stanovila podmienky, za ktorých podniky spolupracujúce s ňou počas vyšetrovania týkajúceho sa kartelu možno oslobodiť od uloženia pokuty alebo im možno znížiť pokutu, ktorú by inak museli zaplatiť (pozri bod A 3 oznámenia o spolupráci).

317 Keďže ADM sa v podstate domnieva, že mu Komisia neoprávnené odoprela zníženie uvedené v bode C oznámenia o spolupráci, je potrebné preskúmať, či Komisia neposúdila podmienky uplatnenia tohto bodu nesprávne.

318 Bod C oznámenia o spolupráci nazvaný „Významné zníženie pokuty“ stanovuje:

„Podniku, ktorý splní podmienky uvedené v bode B písm. b) až e) tým, že oznámí tajný kartel po tom, ako Komisia vykonala na základe rozhodnutia šetrenie v podnikoch zúčastnených na karteli bez toho, aby toto šetrenie mohlo byť dostatočným základom pre odôvodnenie konania na účel prijatia rozhodnutia, sa prizná zníženie pokuty o 50 až 75 %.“ [*neoficiálny preklad*]

319 Podmienky uvedené v bode B písm. b) až e), na ktoré sa odvoláva bod C, sa týkajú podniku, ktorý:

„b) ako prvý poskytol údaje rozhodujúce na preukázanie existencie kartelu;

c) ukončil svoju účasť na protiprávnej činnosti najneskôr v čase, keď oznámil kartel;

d) predložil Komisii všetky potrebné informácie, ako aj všetky dokumenty a dôkazné prostriedky, ktoré sa týkajú kartelu, a udržiaval stálu a úplnú spoluprácu počas celého vyšetrovania;

e) nenútil iný podnik, aby sa zúčastnil na karteli, ani nezohral dôležitú úlohu pri začatí alebo v samotnej protiprávnej činnosti.“ [*neoficiálny preklad*]

320 V predmetnej veci na preukázanie, že Komisia mu mala priznať „významné zníženie pokuty“ [*neoficiálny preklad*] podľa bodu C oznámenia o spolupráci, ADM v podstate tvrdí, že dôkazné prostriedky poskytnuté Fujisawa za obdobie od roku 1991 do roku 1995 boli obmedzené. Táto argumentácia však nemôže preukázať, že Komisia porušila oznámenie o spolupráci, keď sa domnievala, že aj za obdobie od roku 1991 do roku 1995, počas ktorého sa ADM zúčastňoval na karteli, táto spoločnosť nebola „prvá, ktorá poskytla Komisii údaje rozhodujúce pre dokázanie existencie kartelu“ [*neoficiálny preklad*], v zmysle bodu C v spojení s bodom B písm. b) oznámenia o spolupráci.

321 Oznámenie o spolupráci totiž nestanovuje, že na splnenie tejto podmienky musí podnik, ktorý oznámi tajný kartel Komisii, tejto inštitúcii všetky rozhodujúce skutočnosti na vypracovanie oznámenia o výhradách alebo, o to menej, na prijatie rozhodnutia o zistení porušenia. Naopak, podľa oznámenia o spolupráci je táto podmienka už splnená, ak podnik, ktorý oznámi tajný kartel, je „prvý“, ktorý predloží „údaje rozhodujúce pre dokázanie existencie kartelu“ [*neoficiálny preklad*].

322 Samotný ADM však nepopiera, že údaje poskytnuté Fujisawa, vrátane údajov za obdobie od roku 1991 do roku 1995, boli rozhodujúce pre dokázanie existencie kartelu, ale uvádza len, že neboli úplné.

- 323 V každom prípade je potrebné konštatovať, ako správne uviedla aj Komisia v odôvodnení č. 415 Rozhodnutia, že v liste z 12. mája 1998 oznamujúcom existenciu kartelu Fujisawa uviedol totožnosť účastníkov kartelu. Následne poskytol Komisii opis základných dohôd uzavretých medzi nimi v období od roku 1991 do roku 1995 a mechanizmy uplatnenia týchto dohôd o fungovaní kartelu. Nakoniec predložil Komisii zoznam, aj keď neúplný, stretnutí kartelu so zhrnutím obsahu niektorých z nich, vrátane stretnutí z obdobia od roku 1991 do roku 1995. Okolnosť uvedená ADM, že Fujisawa v tomto období neposkytol špecifické informácie týkajúce sa obsahu dohôd, neumožňuje vyvodiť záver, že údaje poskytnuté týmto podnikom neboli rozhodujúce pre dokázanie existencie kartelu, ktorý predstavoval jediné a trvalé porušovanie (odôvodnenie č. 254 Rozhodnutia), ktorého obsah a mechanizmy neboli osobitne zmenené po pristúpení ADM ku kartelu (odôvodnenia č. 80 a č. 257 až č. 260).
- 324 Preto sa Komisia mohla oprávnene domnievať, že Fujisawa bol prvým podnikom, ktorý poskytol dôkazné prostriedky rozhodujúce pre dokázanie existencie kartelu.
- 325 Z uvedeného tiež vyplýva, že tvrdenia ADM založené jednak na tom, že dokumenty získané pri inšpekciách u ostatných účastníkov kartelu poskytli len veľmi málo dôkazov týkajúcich sa obdobia po lete 1991, a jednak na tom, že dôkazné prvky, ktoré predložil ADM, umožnili Komisii priviesť ostatných účastníkov k tomu, aby uznali skutkové okolnosti a spolupracovali, tiež nemožno uznať.
- 326 Vzhľadom na kumulatívny charakter podmienok uvedených v bode B písm. b) až e), ako sú prevzaté v bode C oznámenia o spolupráci (pozri body 283 a 286 vyššie), a na to, že jedna z týchto podmienok, konkrétne podmienka uvedená v bode B písm. b) v spojení s bodom C tohto oznámenia nebola splnená, nie je potrebné skúmať, či ADM splnil ostatné podmienky uvedené v týchto ustanoveniach.

327 V dôsledku toho žalobný dôvod založený na protiprávnosti vzhľadom na nesprávne posúdenie spolupráce ADM musí byť zamietnutý.

3. O porušení zásady rovnosti zaobchádzania

328 Tento žalobný dôvod je rozdelený do troch častí. Na prvom mieste ADM uvádza, že jeho spolupráca pri vyšetrovaní bola minimálne rovnocenná so spolupracou účastníka dotknutého skorším rozhodnutím Komisie. Na druhom mieste sa domnieva, že Komisia nemohla právoplatne priznať spoločnosti Fujisawa zníženie vo väčšom rozsahu, ako bolo priznané jemu. Na treťom mieste tvrdí, že Komisia nemohla právoplatne priznať Roquette rovnaké zníženie, ako bolo poskytnuté jemu.

329 Najskôr je namieste pripomenúť, že k porušeniu zásady rovnosti zaobchádzania dochádza len vtedy, ak sa s porovnateľnými situáciami zachádza rôzne, alebo s rôznymi situáciami rovnako, pričom toto zaobchádzanie nie je objektívne zdôvodnené (pozri bod 107 vyššie).

a) O tom, že spolupráca ADM pri vyšetrovaní bola minimálne rovnocenná so spolupracou účastníka dotknutého skorším rozhodnutím Komisie

Tvrdenia účastníkov konania

330 ADM tvrdí, že jeho spolupráca pri vyšetrovaní bola, pokiaľ ide o podstatné príspevie k vyšetrovaniu Komisie, minimálne rovnocenná so spolupracou účastníkov

dotknutých rozhodnutím 94/601, ktorým Komisia znížila pokutu o dve tretiny. Preto jej mala Komisia priznať aspoň maximálne zníženie stanovené v bode D oznámenia o spolupráci, teda 50 %.

331 Komisia navrhuje zamietnuť túto časť žalobného dôvodu.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

332 Je potrebné pripomenúť, že samotná skutočnosť, že Komisia poskytla v rámci svojho predchádzajúceho rozhodovacieho postupu určité zníženie pokuty za určité správanie, neznamená, že je povinná poskytnúť rovnaké pomerné zníženie pri posúdení podobného správania v rámci neskoršieho správneho konania (pozri rozsudky Súdu prvého stupňa *Mo och Domsjö/Komisia*, už citovaný v bode 293 vyššie, bod 147, a *Lögstör Rör/Komisia*, už citovaný v bode 33 vyššie, body 326 a 352 a tam citovanú judikatúru).

333 ADM navyše neuviedol žiadny presný údaj, ktorý by preukázal, že skutkový stav v tejto odlišnej veci bol porovnateľný s tým v prejednávanom prípade.

334 V dôsledku toho nemožno prvej časti predmetného žalobného dôvodu vyhovieť.

b) O tom, že Komisia priznala spoločnosti Fujisawa zníženie vo väčšom rozsahu, ako bolo určené ADM

Tvrdenia účastníkov konania

335 ADM vytýka Komisii, že priznala spoločnosti Fujisawa zníženie vo väčšom rozsahu, ako bolo poskytnuté jemu. ADM uvádza, že v oboch prípadoch navrhli podniky spoluprácu hneď po tom, ako ich Komisia oslovila v súvislosti so svojim vyšetrovaním. Tvrdí, že jediný rozdiel je, že Fujisawa bol prvý, kto mal túto príležitosť, pretože bol prvou spoločnosťou, ktorú Komisia oslovila. Za týchto okolností ADM tvrdí, že vyvinul všetko úsilie nevyhnutné na spoluprácu s Komisiou, hneď ako mu bola táto príležitosť ponúknutá.

336 Súd prvého stupňa už rozhodol v rozsudku z 13. decembra 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia (T-45/98 a T 47/98, Zb. s. II-3757, body 246 až 248, ďalej len „rozsudok Krupp“), že posúdenie stupňa spolupráce poskytnutej podnikmi nemôže závisieť od čisto náhodných faktorov, akým je poradie, v ktorom im Komisia kladie otázky.

337 Komisia navrhuje tento žalobný dôvod zamietnuť.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

338 Argumentácia ADM je v podstate založená na zásadách uvedených Súdom prvého stupňa v bodoch 138 až 248 rozsudku Krupp. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že v tomto rozsudku, ako aj v rozsudku z 13. decembra 2001, Acerinox/

Komisia (T-48/98, Zb. s. II-3859, body 132 až 141), Súd prvého stupňa skúmal, ako Komisia uplatnila bod D oznámenia o spolupráci. V podstate rozhodol, že aby oznámenie o spolupráci nebolo v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania, musí sa uplatňovať v tom zmysle, že pokiaľ ide o zníženie pokút, je Komisia povinná rovnako zaobchádzať s podnikmi, ktoré jej v rovnakom štádiu konania a za podobných okolností poskytnú podobné informácie o skutkoch, ktoré sú im vytýkané. Súd prvého stupňa dodal, že samotná okolnosť, že jeden z týchto podnikov uznal skutky, ktoré sú mu vytýkané, keď ako prvý odpovedal na otázky, ktoré Komisia podnikom položila v rovnako štádiu konania, nemôže byť objektívnym dôvodom, aby sa s týmto podnikom zaobchádzalo odlišne.

339 Je potrebné konštatovať, že v uvedených odlišných veciach a na rozdiel od prejednávaného prípadu nebolo sporné, že na spoluprácu dotknutých podnikov nepatrila do pôsobnosti bodov B a C oznámenia o spolupráci. Ako vyplýva z bodu 219 rozsudku Krupp, Komisia uplatnila na všetky podniky dotknuté napadnutým rozhodnutím ustanovenia bodu D predmetného oznámenia. Z uvedených odlišných vecí vyplýva len otázka, či odlišným zaobchádzaním so žalobcami v porovnaní so zaobchádzaním s iným dotknutým podnikom, sa Komisia v rámci svojej voľnej úvahy pri uplatnení bodu D uvedeného oznámenia dopustila porušenia zásady rovnosti zaobchádzania.

340 Naopak v prejednávanom prípade sa ADM snaží v podstate preukázať, že Fujisawa bol vyzvaný spolupracovať s Komisiou na základe výlučne náhodných faktorov, a preto mu bolo priznané zníženie uplatnením bodu B oznámenia o spolupráci, kým však v prípade, že by sa Komisia obrátila v prvom rade na ADM, mohlo byť ADM priznané výraznejšie zníženie uplatnením bodu C predmetného oznámenia, pretože táto spoločnosť mohla byť prvá, ktorá poskytla informácie predložené spoločnosťou Fujisawa. ADM neuvádza dva rozsudky uvedené v bode 338 vyššie na preukázanie

toho, že Komisia vo vzťahu k nej uplatnila bod D oznámenia o spolupráci diskriminačným spôsobom v porovnaní s ostatnými účastníkmi kartelu (pozri v tejto veci body 347 až 351 nižšie).

341 Je však potrebné uviesť, že na rozdiel od bodov B a C oznámenia o spolupráci bod D tohto oznámenia nestanovuje odlišné zaobchádzanie s dotknutými podnikmi v závislosti od poradia, v ktorom tieto spolupracujú s Komisiou. V dôsledku toho vo veciach, ktoré predchádzali rozsudkom Krupp a Acerinox/Komisia (pozri bod 338 vyššie), Komisia zohľadnila túto skutočnosť bez toho, aby bola výslovne uvedená v bode D predmetného oznámenia.

342 Vzhľadom na uvedené, aj keď pre úspešné fungovanie systému spolupráce dotknutých podnikov s Komisiou v oblasti tajných kartelov musí mať Komisia širokú mieru voľnej úvahy pri organizácii postupu, je nepochybné, že Komisia nemôže postupovať svojvoľne.

343 K tomu je vhodné pripomenúť, že v predmetnom prípade vyplýva zo spisu a najmä z odôvodnení č. 53 až č. 64 Rozhodnutia, že Komisia po tom, ako bola v priebehu roka 1997 informovaná príslušnými orgánmi Spojených štátov o tom, že Akzo a Avebe (Glucona) priznali svoju účasť na medzinárodnom karteli na trhu glukonátu sodného, 27. novembra 1997 poslala týmto účastníkom žiadosti o informácie o existencii prekážok na vstupe pri dovoze glukonátu sodného do Európy. Komisia ich najmä požiadala, aby uviedli mená najvýznamnejších výrobcov glukonátu sodného na svetovom trhu, podiely podnikov na trhu na svetovej a európskej úrovni a výrobnú kapacitu tohto výrobku na svetovej úrovni. Vo svojej odpovedi z 28. januára 1998 Akzo a Glucona opakovane uviedli, že najvýznamnejší výrobcovia glukonátu sodného na svetovej a európskej úrovni boli okrem nich aj Roquette, Jungbunzlauer a Fujisawa. Ak aj bola v niektorej časti tejto odpovede spomenutá prítomnosť ADM na relevantnom trhu, tento účastník nepatril medzi najvýznamnejších výrobcov glukonátu sodného.

- 344 V tejto súvislosti Komisia 18. februára 1998 poslala žiadosti o informácie týkajúce sa rovnakých skutočností, ako boli uvedené v žiadostiach o informácie poslaných 27. novembra 1997 spoločnostiam Akzo a Avebe (Glucona). Z odôvodnenia č. 55 Rozhodnutia vyplýva, že v odpovedi na tieto žiadosti Fujisawa Komisii oznámil kartel a poskytol jej informácie v tejto veci.
- 345 Nemožno vylúčiť, že okrem konania pred americkými orgánmi, ktoré sa týkalo všetkých účastníkov kartelu, žiadosti o informácie, ktoré Komisia poslala najmä spoločnosti Fujisawa 18. februára 1998, boli pre ňu doplňujúcou informáciou o tom, že Komisia pristúpila k vyšetrovaniu na trhu glukonátu sodného. V každom prípade však priebeh správneho konania, ako je opísaný v bodoch 343 a 344 vyššie, neodráža svojvoľný postup Komisie, a ADM v tomto zmysle neposkytol žiadne dôkazy.
- 346 Preto ADM nemôže vytýkať Komisii, že s ním zaobchádzala v porovnaní s spoločnosťou Fujisawa diskriminujúco.

c) O tom, že Komisia priznala Roquette rovnaké zníženie, ako bolo poskytnuté ADM

Tvrdenia účastníkov konania

- 347 ADM kritizuje skutočnosť, že mu Komisia priznala rovnaké zníženie pokuty ako spoločnosti Roquette. Podľa ADM však na rozdiel od tvrdenia Komisie dôkazy, ktoré poskytol Roquette, nemali rovnakú hodnotu ako tie, ktoré poskytol on sám,

vzhľadom na to, že k spolupráci s ním došlo skôr, poskytol dôležité svedectvá a podnietil spoluprácu ostatných žalovaných, vrátane Roquette.

348 Komisia navrhuje tento žalobný dôvod zamietnuť.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

349 Je vhodné pripomenúť, že zníženie priznané Roquette a ADM, aj keď rovnaké, nevychádza z tých istých dôvodov. Hoci je pravda, že ADM poskytol dôkazné prostriedky skôr ako Roquette, je nepochybné, že ADM, ako vyplýva z odôvodnenia č. 426 Rozhodnutia, nepopiera, že na rozdiel od Roquette neposkytol dokumenty týkajúce sa obsahu a záverov stretnutí kartelu.

350 V každom prípade, keďže ADM sa snaží preukázať, že Komisia priznala Roquette veľmi významné zníženie, je potrebné pripomenúť, že rešpektovanie zásady rovnosti zaobchádzania je vo vzťahu k individuálnemu aktu obmedzené rešpektovaním zásady, podľa ktorej sa nikto nemôže vo svoj prospech a proti aktu, ktorý je v súlade s dotknutými ustanoveniami, odvolávať na protiprávnosť, z ktorej má prospech iná osoba (pozri rozsudky Cascades/Komisia, už citovaný v bode 190 vyššie, bod 259, a SCA Holding/Komisia, už citovaný v bode 63 vyššie, bod 160).

351 V dôsledku toho táto časť žalobného dôvodu a žalobný dôvod ako celok musia byť zamietnuté.

F — *O vadách v správnom konaní*

a) Tvrdenia účastníkov konania

352 Tento žalobný dôvod ADM je rozdelený na štyri časti.

353 V prvom rade ADM tvrdí, že jeho právo na obhajobu bolo porušené tým, že v správnom konaní nemohol predložiť svoje pripomienky týkajúce sa uplatnenia násobného koeficientu 2,5 na východiskovú sumu, ktorý nebol stanovený v usmerneniach.

354 V druhom rade ADM vytyka Komisii, že v oznámení o výhradách neuviedla, že glukonát sodný predstavoval trh relevantného výrobku. Komisia v bodoch 3 až 9 tohto oznámenia iba vysvetlila, že glukonát sodný bol jedným z mnohých chelátorov, patril do špecifickej skupiny chelátorov a mal určitý počet čiastočných substitútov. Hoci uviedla, že glukonát sodný predstavoval „referenčný výrobok“, zároveň upresnila, že „najbližšie substitučné výrobky sú glukohexonát sodný a EDTA“. Keďže Komisia v oznámení o výhradách uviedla existenciu substitučných výrobkov, mala upresniť svoje tvrdenia o trhu výrobkov a dôvody, pre ktoré sa domnievala, že tieto substitúty neboli súčasťou relevantného trhu, aby umožnila účastníkovi predložiť svoje pripomienky. Komisia teda v rámci oznámenia o výhradách neskúmala základnú otázku definície trhu relevantných výrobkov.

355 V treťom rade ADM uvádza, že Komisia sa v Rozhodnutí (poznámka pod čiarou 17) opierala o publikáciu nazvanú „Chemical Economics Handbook“ (SRI International 1991), ktorú účastníci nemali k dispozícii.

356 V štvrtom rade Komisia podľa ADM neuviedla v oznámení o výhradách, že vznik kartelu musel mať nevyhnutne hospodársky dopad na trh.

357 Komisia navrhuje zamietnuť všetky štyri časti tohto žalobného dôvodu.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

358 Je potrebné pripomenúť, že rešpektovanie práva na obhajobu, ktoré predstavuje základnú zásadu práva Spoločenstva, ktorú treba zabezpečiť za každých okolností, najmä v každom konaní, ktoré môže viesť k uloženiu sankcií, aj v prípade, ak ide o správne konanie, vyžaduje, aby dotknuté podniky a združenia podnikov mohli v štádiu správneho konania užitočne vyjadriť svoje stanovisko k realnosti a relevantnosti skutkových okolností, výhrad a okolností, ktoré uvádza Komisia (rozsudok Hoffmann-La Roche/Komisia, už citovaný v bode 216 vyššie, bod 11, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 10. marca 1992, Shell/Komisia, T-11/89, Zb. s. II-757, bod 39).

359 Rovnako musí oznámenie o výhradách podľa judikatúry obsahovať opis výhrad vyjadrený hoci aj stručne, ale dostatočne jasne, aby umožnil zainteresovaným osobám skutočne sa oboznámiť s konaním, ktoré im Komisia vytýka. Len pod touto podmienkou totiž môže oznámenie o výhradách splniť účel stanovený nariadeniami Spoločenstva, ktorý spočíva v poskytnutí všetkých potrebných údajov podnikom a združeniam podnikov, aby sa mohli riadne obhajovať predtým, ako Komisia prijme konečné rozhodnutie (rozsudok Súdneho dvora z 31. marca 1993, Ahlström Osakeyhtiö a i./Komisia, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 a C-125/85 až C-129/85, Zb. s. I-1307, bod 42, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Mo och Domsjö/Komisia, T-352/94, Zb. s. II-1989, bod 63).

- 360 V rámci svojej prvej a štvrtej výhrady ADM v podstate vytýka Komisii, že ho neinformovala o uplatnení určitých okolností, ktoré boli rozhodujúce pre určenie výšky pokuty, to znamená násobného koeficientu 2,5 (odôvodnenia č. 386 až č. 388), ani o okolnosti, že porušovanie malo skutočný dopad na trh (odôvodnenie č. 340 Rozhodnutia).
- 361 V tejto súvislosti je namieste pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry pokiaľ Komisia výslovne uvedie v oznámení o výhradách, že bude skúmať, či je potrebné uložiť dotknutým podnikom pokutu, a označí hlavné skutkové a právne okolnosti spôsobilé viesť k pokute, akými sú napríklad závažnosť a dĺžka trvania predpokladaného porušovania a skutočnosť, že bolo spáchané „úmyselne alebo z nedbanlivosti“, naplní svoju povinnosť dodržať právo podnikov byť vypočutý. Tým im poskytuje údaje nevyhnutné na ich obhajobu nielen proti zisteniu porušovania, ale aj proti udeleniu pokuty (rozsudky Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 44 vyššie, bod 21, a LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 38 vyššie, bod 199).
- 362 Z toho vyplýva, pokiaľ ide o stanovenie výšky pokút, že právo dotknutých podnikov na obhajobu je pred Komisiou zaručené možnosťou podať pripomienky k dĺžke, závažnosti a predvídateľnosti protisúťažného charakteru porušovania (rozsudky Súdu prvého stupňa zo 6. októbra 1994, Tetra Pak/Komisia, T-83/91, Zb. s. II-755, bod 235, a HFB a i./Komisia, už citovaný v bode 65 vyššie, bod 312).
- 363 Pokiaľ ide o prejednávaný prípad, je namieste konštatovať, že v oznámení o výhradách zaslaných ADM Komisia jasne uviedla, že mala v úmysle uložiť mu pokutu, ktorú stanovila najmä podľa závažnosti a dĺžky porušovania. Okrem toho sa výslovne odvolala na usmernenia, čím uviedla, že ADM mal očakávať hodnotenie situácie podľa týchto usmernení, a preto sa mal obhajovať v tejto súvislosti, ak to považoval za užitočné.

364 Okrem toho Komisia uviedla v bode 345 oznámenia o výhradách, že mala v úmysle stanoviť výšku pokút na dostatočne odstrašujúcej úrovni. Rovnako v bodoch 264 a 346 oznámenia o výhradách v podstate upresnila, že na posúdenie závažnosti porušovania plánovala zohľadniť skutočnosť, že išlo o veľmi vážne porušovanie, ktorého predmetom bolo obmedzenie hospodárskej súťaže a ktoré vzhľadom na uzavreté dohody malo nevyhnutne vážny dopad na hospodársku súťaž.

365 Rešpektovanie práva na obhajobu dotknutých podnikov neukladá Komisii povinnosť špecifikovať v oznámení o výhradách spôsob, ako použije každý z týchto údajov na určenie výšky pokuty.

366 Napokon je potrebné konštatovať, že rozdelenie účastníkov kartelu na skupiny predstavuje postup vyvinutý Komisiou na základe usmernení. Rozhodnutie bolo prijaté v súvislostiach, ktoré boli ADM dobre známe, a teda patrí do ustálenej rozhodovacej praxe (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 30. septembra 2003, Freistaat Sachsen a i./Komisia, C-57/00 P a C-61/00 P, Zb. s. I-9975, bod 77).

367 Preto prvá a štvrtá časť žalobného dôvodu nie sú dôvodné.

368 V rámci druhej časti žalobného dôvodu ADM vytýka Komisii, že v oznámení o výhradách neupresnila, že glukonát sodný predstavoval trh relevantného výrobku.

- 369 V tejto veci je nutné uviesť, že v bodoch 3 až 9 oznámenia o výhradách Komisia pod názvom „Výrobok“ opísala charakteristické vlastnosti glukonátu sodného. Hoci je pravda, ako tvrdí ADM, že Komisia v tejto časti uviedla, že existujú určité substitučné výrobky, nič to nemení na tom, v rozpore s tým, čo tvrdí ADM, že formulácia Komisie nezanecháva žiadne pochybnosti o tom, že v čase oznámenia o výhradách sa Komisia domnievala, že uvedené substitučné výrobky neboli súčasťou trhu relevantného výrobku.
- 370 Na jednej strane totiž v bode 9 oznámenia o výhradách Komisia najmä uviedla, že uvedené výrobky boli iba čiastočnými substitútmi a že glukonát sodný na rozdiel od ostatných výrobkov predstavoval „referenčný výrobok“, dopyt po ktorom vysoko prevyšoval dopyt po iných výrobkoch. Na druhej strane pri analýze relevantného trhu (body 39 až 50 oznámenia o výhradách) sa Komisia neustále odvolávala na glukonát sodný bez zmienky o predmetných substitučných výrobkoch.
- 371 Preto druhá časť žalobného dôvodu nie je dôvodná.
- 372 Nakoniec k tvrdeniu ADM v rámci tretej časti žalobného dôvodu, že Komisia sa v Rozhodnutí (poznámka pod čiarou 17) opierala o publikáciu nazvanú „Chemical Economics Handbook“ (SRI International 1991), ktorú účastníci nemali k dispozícii, stačí pripomenúť, že v poznámke pod čiarou 4 oznámenia o výhradách Komisia uviedla, že sa opierala o túto publikáciu pri opise relevantného výrobku. Ako však uvádza Komisia, bez toho, aby jej tvrdenie v tomto bode ADM spochybnil, ide o verejne prístupnú publikáciu, a to najmä pre výrobcov na trhu, ktorého sa uvedená publikácia týka.
- 373 V dôsledku toho tretia časť, a teda aj žalobný dôvod ako celok musia byť zamietnuté.

G — O žiadosti zohľadniť nový žalobný dôvod

374 Po tom, ako Komisia prijala a zverejnila na internete usmernenia z roku 2006, ADM požiadal Súd prvého stupňa, aby vzal do úvahy nový žalobný dôvod založený na uvedených usmerneniach. ADM tvrdí, že z usmernení z roku 2006 je zrejmé, že Komisia v Rozhodnutí nebrala dostatočne ohľad na veľmi nízky objem predaja dosiahnutý ADM na relevantnom trhu a neposúdila správne odstrašujúci charakter pokuty. ADM sa najmä domnieva, že maximálna výška pokuty, ktorá by mu bola uložená uplatnením usmernení z roku 2006 a pred uplatnením oznámenia o spolupráci, by bola 3,8 milióna eur namiesto 16,88 milióna eur.

375 Komisia túto žiadosť ADM odmieta.

376 Vzhľadom na to, že ADM formuloval svoju žiadosť o zohľadnenie usmernení z roku 2006 po uzavretí ústnej časti konania, je potrebné najskôr rozhodnúť, či je namieste znovu otvoriť ústnu časť konania na účely zohľadnenia nového žalobného dôvodu ADM založeného na usmerneniach z roku 2006. Súd prvého stupňa v tejto súvislosti pripomína, že je povinný vyhovieť žiadosti o znovuotvorenie ústnej časti konania na účely zohľadnenia nových skutkových okolností iba v prípade, ak dotknutý subjekt uvádza skutkové okolnosti, ktoré môžu mať rozhodujúci vplyv na vyriešenie sporu a ktoré nemohol uviesť pred ukončením ústnej časti konania [rozsudky Súdneho dvora z 8. júla 1999, ICI/Komisia, C-200/92 P, Zb. s. I-4399, bod 60 a 61, a Súdu prvého stupňa z 25. júna 2002, British American Tobacco (Investments)/Komisia, T-311/00, Zb. s. II-2781, bod 53].

377 V prejednávacom prípade, keďže žalobca, aby preukázal protiprávnosť Rozhodnutia, sa opiera o usmernenia z roku 2006, stačí pripomenúť, že podľa judikatúry sa zákonnosť aktu Spoločenstva posudzuje na základe skutkových okolností a práva existujúceho v čase prijatia aktu (rozsudok Súdneho dvora zo 7. februára 1979,

Francúzsko/Komisia, 15/76 a 16/76, Zb. s. 321, body 7 a 8, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. decembra 1996, Altmann a i./Komisia, T-177/94 a T-377/94, Zb. s. II-2041, bod 119). V dôsledku toho nemožno pre posúdenie zákonnosti uvedeného aktu brať do úvahy okolnosti, ku ktorým došlo po prijatí aktu Spoločenstva (pozri v tomto zmysle rozsudok Deutsche Bahn/Komisia, už citovaný v bode 63 vyššie, bod 102 a tam citovanú judikatúru).

378 Preto nová okolnosť, na ktorú sa odvoláva ADM a ku ktorej došlo zjavne po prijatí Rozhodnutia, nemôže mať vplyv na jeho platnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa zo 16. septembra 1998, IECC/Komisia, T-133/95 a T-204/95, Zb. s. II-3645, bod 37). Prijatie usmernení z roku 2006 nepredstavuje novú skutkovú okolnosť, ktorá môže mať rozhodujúci vplyv na zákonnosť Rozhodnutia. Preto nie je potrebné z tohto dôvodu znovu otvoriť konanie.

379 Tento záver je potvrdený upresnením uvedeným v bode 38 usmernení z roku 2006, ktoré stanovuje, že uvedené usmernenia sa uplatnia len na prípady, v ktorých bolo oznámenie o výhradách doručené v čase po ich uverejnení v Úradnom vestníku. Predmetné usmernenia výslovne vylučujú, aby boli uplatnené na prípady, ako je ten vo veci samej. Keďže tieto usmernenia boli prijaté po prijatí Rozhodnutia a aj, *a fortiori*, po prijatí oznámenia o výhradách, ktoré mu predchádzalo, nepatria do právneho alebo skutkového rámca rozhodného pre uvedené oznámenie.

380 Keďže žalobkyňa uvádza usmernenie z roku 2006 na podporu svojho žalobného dôvodu týkajúceho sa neprimeranej výšky pokuty, v rámci plnej rozhodovacej právomoci Súdu prvého stupňa je potrebné uviesť, že samotná okolnosť, že uplatnenie nového spôsobu výpočtu pokút stanovených uvedenými usmerneniami, ktoré sa neuplatnia na prejednávaný prípad, môže viesť k nižšej pokute, ako je pokuta uložená v Rozhodnutí, nepreukazuje, že táto posledná uvedená pokuta je neprimeraná. Uvedené konštatovanie je však len prejavom voľnej úvahy, ktorou

disponuje Komisia, s ohľadom na požiadavky vyplývajúce z nariadenia č. 17, na stanovenie metódy, ktorú zamýšľa použiť pri určovaní výšky pokút, a týmto uskutočňovať politiku hospodárskej súťaže, ktorá jej je zverená. Medzi okolnosti, ktoré Súd prvého stupňa zohľadňuje pri hodnotení, či je výška pokút uložených v určitom období primeraná, patria najmä skutkové a právne okolnosti, ako aj ciele hospodárskej súťaže definované Komisiou v súlade s požiadavkami Zmluvy ES rozhodnými v tomto období. Okrem toho je vhodné pripomenúť, že Súdny dvor v bodoch 234 až 295 rozsudku *Dansk Rørindustri a i./Komisia*, už citovaného v bode 38 vyššie, odmietol žalobné dôvody a tvrdenia žalobcov, ktoré namietali proti metóde výpočtu vychádzajúcej z usmernení z roku 1998, podľa ktorej boli východiskovým bodom základné čiastky definované uvedenými usmerneniami, ktoré neboli stanovené podľa relevantného obratu. Nakoniec je vhodné uviesť, že Súd prvého stupňa sa domnieval, v bodoch 76 až 81, bodoch 99 až 106 a bodoch 139 až 149 vyššie, že v prejednávanom prípade určenie výšky pokuty podľa usmernení z roku 1998 neporušuje zásadu proporcionality.

381 Vzhľadom na tieto okolnosti Súd prvého stupňa konštatuje, že prijatie usmernení z roku 2006 nemá rozhodujúci vplyv na riešenie sporu. Preto nie je potrebné znovu otvoriť ústnu časť konania.

H — *Záver*

382 Keďže žiadnemu zo žalobných dôvodov uvedených proti zákonnosti Rozhodnutia nebolo vyhovené, v rámci plnej rozhodovacej právomoci patriacej Súdu prvého stupňa nie je potrebné znížiť pokutu. Preto musí byť žaloba zamietnutá ako celok.

O trovách

- 383 Podľa článku 87 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže žalobca nemal vo veci úspech, je opodstatnené zaviazat' ho na náhradu trov konania v súlade s návrhom žalovanej.

Z týchto dôvodov

SÚD PRVÉHO STUPŇA (tretia komora)

rozhodol a vyhlásil:

- 1. Žaloba sa zamietá.**
- 2. Archer Daniels Midland Co. je povinný nahradiť trovy konania.**

Azizi

Jaeger

Dehousse

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 27. septembra 2006.

Tajomník

Predseda komory

E. Coulon

J. Azizi

Obsah

Skutkové okolnosti	II - 3269
Konanie a návrhy účastníkov konania	II - 3276
Právny stav	II - 3278
A — O uplatniteľnosti usmernení	II - 3278
1. O porušení zásad právnej istoty a zákazu retroaktivity postihov	II - 3278
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3278
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3281
2. O porušení zásady rovnosti zaobchádzania	II - 3285
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3285
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3285
B — O závažnosti porušenia	II - 3286
1. Úvod	II - 3286
2. O nezohľadnení alebo nedostatočnom zohľadnení obratu dosiahnutého predajom predmetného výrobku	II - 3289
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3289
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3292
O porušení zásady proporcionality	II - 3292
O porušení usmernení	II - 3294
O porušení povinnosti odôvodnenia	II - 3296
3. O nezohľadnení alebo nedostatočnom zohľadnení obmedzenej veľkosti trhu predmetného výrobku	II - 3298
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3298

ARCHER DANIELS MIDLAND/KOMISIA

b)	Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3299
	O porušení zásady proporcionality	II - 3300
	O porušení zásady rovnosti zaobchádzania	II - 3301
	O porušení povinnosti odôvodnenia	II - 3304
4.	O dvojitom zohľadnení odstrašujúceho účinku pokuty	II - 3304
	a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3304
	b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3305
	O porušení usmernení	II - 3305
	O porušení povinnosti odôvodnenia	II - 3306
5.	O uplatnení koeficientu zvýšenia na východiskovú sumu	II - 3307
	a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3307
	b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3310
	O porušení zásady proporcionality	II - 3310
	O porušení zásady rovnosti zaobchádzania	II - 3313
	O porušení povinnosti odôvodnenia	II - 3315
6.	O existencii omylov v posúdení týkajúcich sa konkrétneho dopadu kartelu na trh	II - 3316
	a) Úvod	II - 3316
	b) O tom, že Komisia zvolila nesprávny prístup pri preukazovaní, že kartel mal konkrétny dopad na trh	II - 3317
	Tvrdenia účastníkov konania	II - 3317
	Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3318
	— Súhrn analýzy vykonanej Komisiou	II - 3319
	— Posúdenie	II - 3323
		II - 3385

c) Pokiaľ ide o posúdenie vývoja cien glukonátu sodného	II - 3326
O tom, že Komisia nemala dostatočné informácie a nezohľadnila iné faktory navrhnuté v správnom konaní	II - 3326
— Tvrdenia účastníkov konania	II - 3326
— Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3327
O tom, že ADM nebol účastníkom kartelu v čase zvýšenia cien glukonátu sodného v rokoch 1987 až 1989	II - 3331
— Tvrdenia účastníkov konania	II - 3331
— Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3332
d) Pokiaľ ide o definíciu relevantného trhu	II - 3333
Tvrdenia účastníkov konania	II - 3333
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3338
C — O existencii omylov v posúdení týkajúcich sa trvania porušovania	II - 3342
1. O tom, že ADM ukončil svoju účasť na karteli počas stretnutia 4. októbra 1994 v Londýne	II - 3343
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3343
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3344
2. O povahe stretnutia, ktoré sa konalo od 3. do 5. júna 1995 v Anaheime ...	II - 3346
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3346
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3347
D — O poľahčujúcich okolnostiach	II - 3351
1. O skončení účasti na karteli	II - 3351
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3351
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3352

ARCHER DANIELS MIDLAND/KOMISIA

2.	O neexistencii potreby zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty	II - 3356
	a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3356
	b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3357
3.	O prijatí kódexu správania spoločnosťou ADM	II - 3359
	a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3359
	b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3359
E —	O spolupráci ADM počas správneho konania	II - 3360
1.	Úvod	II - 3360
2.	O nesprávnom posúdení spolupráce ADM	II - 3362
	a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3362
	b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3364
3.	O porušení zásady rovnosti zaobchádzania	II - 3368
	a) O tom, že spolupráca ADM pri vyšetrovaní bola minimálne rovnocenná so spoluprácou účastníka dotknutého skorším rozhodnutím Komisie	II - 3368
	Tvrdenia účastníkov konania	II - 3368
	Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3369
	b) O tom, že Komisia priznala spoločnosti Fujisawa zníženie vo väčšom rozsahu, ako bolo určené ADM	II - 3370
	Tvrdenia účastníkov konania	II - 3370
	Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3370
	c) O tom, že Komisia priznala Roquette rovnaké zníženie, ako bolo poskytnuté ADM	II - 3373
	Tvrdenia účastníkov konania	II - 3373
	Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3374
		II - 3387

F — O vadách v správnom konaní	II - 3375
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 3375
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 3376
G — O žiadosti zohľadniť nový žalobný dôvod	II - 3380
H — Záver	II - 3382
O trovách	II - 3383